

QUANT PAGA L'ESTUDIANT?

Preus i taxes de matrícula universitària a Catalunya, a Espanya i al món

Maig de 2012

OBSERVATORI DEL SISTEMA UNIVERSITARI

www.observatoriuniversitari.org

Coordinació: Vera Sacristán

Redacció: Oriol Arcas, Joan Botella, Albert Corominas, Laura de la Villa, João França i Vera Sacristán

Col·laboracions: Joan Benach, Sergio Espuelas, Albert Medina, Jordi Mir, Antoni Ras i Enric Tello

Edició: Iñaki Vázquez Álvarez

CONTINGUTS

RESUM EXECUTIU	Pàg. 5
CAPÍTOL 1: EVOLUCIÓ DELS PREUS PÚBLICS UNIVERSITARIS A CATALUNYA EN ELS ÚLTIMS 10 ANYS	Pàg. 11
Resum executiu	Pàg. 13
Preus dels estudis de 1r i 2n cicles i de grau	Pàg. 14
Preus dels estudis de màster universitari	Pàg. 20
Preus dels estudis de doctorat	Pàg. 23
Preus dels estudis a la Universitat Oberta de Catalunya	Pàg. 25
Preus per matrícules successives i per segon estudi	Pàg. 28
Preus de les taxes públiques	Pàg. 29
Preus de les taxes establertes per cada universitat	Pàg. 31
CAPÍTOL 2: COMPARACIÓ DELS PREUS PÚBLICS UNIVERSITARIS ENTRE LES DIVERSES COMUNITATS AUTÒNOMES	Pàg. 33
Resum executiu	Pàg. 35
Preus dels estudis de grau	Pàg. 35
Preus dels estudis de màster universitari	Pàg. 39
Comparació dels preus segons nivell d'estudis	Pàg. 41
Efecte sobre els preus de la implantació de l'Espai Europeu d'Ensenyament Superior	Pàg. 43
Preus dels estudis de doctorat	Pàg. 44
Preus de les matrícules successives (repetició d'assignatures)	Pàg. 45
Preus per a estudiants no residents a la UE	Pàg. 46
Preus de l'expedició de títols	Pàg. 46
CAPÍTOL 3: COMPARACIÓ DE PREUS AMB ALTRES SISTEMES UNIVERSITARIS	Pàg. 49
Resum executiu	Pàg. 51
Els preus públics arreu del món	Pàg. 51
Cost dels estudis: diversos models	Pàg. 53
El model espanyol de preus i beques en relació amb el model d'Europa occidental	Pàg. 55
Els efectes dels preus sobre l'accés a la universitat	Pàg. 55
L'esforç dels països en ensenyament superior	Pàg. 57
CAPÍTOL 4: LA CONTRIBUCIÓ DE L'ESTUDIANT AL FINANÇAMENT DE LA DO- CÈNCIA DE LES UNIVERSITATS PÚBLIQUES	Pàg. 61
Resum executiu	Pàg. 63
Els preus públics de les matrícules universitàries es fixaran en un marc mal definit	Pàg. 63

A quant pugen els “costes de prestación del servicio”?	Pàg. 64
Espanya: una estimació global situa en un 19,88% la contribució mitjana dels preus públics al finançament de la docència universitària a Espanya el curs 2008-2009 ...	Pàg. 65
Catalunya: una estimació global situa en més d'un 20 % la contribució dels estudiants al finançament de la docència universitària a Catalunya el curs 2011-12.....	Pàg. 68

CAPÍTOL 5: EL NOU SISTEMA DE PREUS PÚBLICS UNIVERSITARIS PER AL CURS 2012-13

Resum executiu	Pàg. 71
Canviarà substancialment l'estructura de preus	Pàg. 72
No existeix una eina per a calcular el cost dels estudis	Pàg. 72
Conseqüències previsibles d'aquesta indefinició	Pàg. 73
Els preus dels graus el curs 2012-13 a Catalunya	Pàg. 74
Els preus dels màsters universitaris el curs 2012-13 a Catalunya	Pàg. 77
Els preus de les matrícules successives el curs 2012-13 a Catalunya	Pàg. 79
A Catalunya, l'aplicació del decret-llei podria fer-se sense modificar els preus actuals	Pàg. 80

ANNEX: PREGUNTES MÉS FREQUENTS

Resum executiu	Pàg. 83
Introducció	
L'estudiant paga massa poc?	Pàg. 83
Els estudis universitaris són una inversió privada o social?	Pàg. 84
Els contribuents estan pagant la universitat als fills dels rics?	Pàg. 85
La manera adequada de coresponsabilitzar l'estudiant és apujar els preus?	
Preus o impostos progressius?	Pàg. 86
Preus més alts acompanyats de més beques, són la millor solució?	Pàg. 87
El deute estudiantil és el millor garant de la igualtat d'oportunitats?	Pàg. 87
És l'augment de preus inevitable a causa de la crisi?	Pàg. 87

RESUM EXECUTIU

LA UNIVERSITAT PÚBLICA ESPANYOLA ÉS LA SISENA MÉS CARA DE LA UE21

El que paga cada curs l'estudiant d'una universitat pública espanyola és més del que pagaria en qualsevol altre país de la UE21, amb les úniques excepcions de Portugal, Holanda, Itàlia, Irlanda i el Regne Unit. La posició del sistema espanyol de beques i subsidis als estudis universitaris és més difícil de quantificar, però les dades disponibles indiquen que és un dels més febles entre els dels països referits.

Aquests trets es reforçaran, previsiblement, com a conseqüència del Reial decret-Llei 14/2012 que, entre altres coses regula els preus públics universitaris i el finançament de les beques.

AL MÓN, ELS SISTEMES UNIVERSITARIS PÚBLICS SEGUEIXEN MODELS DIVERSOS, EN FUNCIÓ DE LA COMBINACIÓ DE PREUS DE MATRÍCULA I BEQUES D'ESTUDI

El finançament dels serveis d'ensenyament superior es planteja en termes diferents en els diferents països. En un extrem es troben els països que defineixen la universitat com un servei de caràcter privat i de rendiments estrictament individuals: és l'estudiant / usuari qui ha de fer front als seus costos. Beques o crèdits es defineixen com els mecanismes que permeten als estudiants fer front a aquesta despesa.

En d'altres països, s'ha vingut considerant que els estudis universitaris generen tan importants externalitats positives (en termes de qualificació professional, de millora del nivell cultural, de promoció de la igualtat social, etc.) que és el sector públic qui els ha de finançar. L'estudi no detecta correlació entre els factors de riquesa o demogràfics dels països i el model de finançament universitari que adopten, havent-se de concloure que aquesta és una decisió de caràcter més polític i social que econòmic.

A Catalunya, i a Espanya en general, ha prevalgut, al menys fins al present, una lògica de finançament predominantment públic, però amb una participació dels estudiants, concretada en el pagament d'una matrícula pels estudis (habitualment denominada "preu públic"), que s'acompanya d'unes taxes específiques, vinculades a aspectes laterals del procés educatiu (com la formació d'expedient, l'expedició de títols) o d'altres serveis prestats per les universitats (com l'accés als seus serveis informàtics, per exemple).

L'ESTUDIANT UNIVERSITARI A ESPANYA PAGA, DE MITJANA, ENTRE EL 19% I EL 20% DEL COST DELS ESTUDIS

L'estudi realitzat abona l'estimació que els estudiants universitaris espanyols paguen, de mitjana, entre el 19% i el 20% del cost dels seus estudis. Aquest nivell de contribució és alt en termes comparatius amb d'altres països de la nostra àrea cultural, especialment tenint en compte la inexistència de beques-salari, el modest nivell de les beques d'estudis i la seva limitada quantitat.

Aquella estimació del pes dels preus sobre el cost dels estudis requereix ser matisada. En primer lloc, per l'extraordinària dificultat en la determinació de quins són els costos de la docència universitària. Els costos globals pressupostats de cada universitat no són una bona estimació d'aquests costos, ja que inclouen la totalitat de les despeses de cada universitat, moltes de les quals no s'apliquen a la docència sinó a d'altres finalitats (com, en primer terme, la recerca). L'absència de comptabilitat analítica en les nostres universitats fa molt difícil una determinació precisa d'aquests costos; i les poques universitats que han intentat un càlcul precís (com la Jaume I o l'Autònoma de Barcelona), s'han trobat que no existeix una metodologia acordada, a nivell del conjunt del sistema universitari espanyol, sobre com calcular-los.

I, en segon lloc, i sobre tot, per què estem lluny de tenir un panorama uniforme de preus i taxes universitaris. El sistema fins ara vigent a Espanya procedeix “en cascada”: el govern central fixa els llindars mínim i màxim de l'increment percentual anual (que pren com a base l'increment interanual de l'IPC, més un increment percentual variable), i és cada comunitat autònoma qui estableix els preus i quin nivell d'augment aplicarà. Finalment, cada universitat pot decidir addicionalment la incorporació, i la quantia, d'algunes taxes específiques.

A ESPANYA, EL PREU PER CURSAR UN MATEIX ESTUDI DIFEREIX ENTRE COMUNITATS AUTÒNOMES FINS A DOBLAR-SE (GRAUS) O TRIPLICAR-SE (MÀSTERS UNIVERSITARIS)

Així, si es considera el conjunt d'Espanya, el que impera és una gran variabilitat en els preus dels estudis universitaris, sense una explicació clara de les variacions observades. Hi ha comunitats autònomes on tots els estudis de grau tenen el mateix preu, i comunitats que diferencien segons el nivell d'experimentalitat. Però tampoc aquesta variable no és una guia segura: uns mateixos estudis poden tenir nivells d'experimentalitat diferents en diferents comunitats autònomes, o fins i tot en diferents universitats de la mateixa comunitat. La conseqüència és una forta variabilitat en els preus dels mateixos estudis, cursats en diferents territoris: pel que fa als graus, l'oscil·lació és pràcticament del senzill al doble; i en els màsters universitaris (o “oficials”), del senzill al triple.

CATALUNYA, LA COMUNITAT AUTÒNOMA MÉS CARA PER ALS ESTUDIS DE GRAU, I UNA DE LES MÉS CARES PEL QUE FA A MÀSTERS I DOCTORATS

En el conjunt d'Espanya, el sistema de preus universitaris de Catalunya ha anat adquirint un perfil propi. L'aplicació sistemàtica del nivell més alt d'increment de preus de l'interval permès pel govern central fa que els preus públics universitaris catalans siguin els més cars d'Espanya, pel que fa als graus; dels més cars, pel que fa als màsters i doctorats; i que algunes de les taxes específiques siguin les més cares d'Espanya (com la d'expedició de títols de grau), o d'entre les més cares (títols de màster o de doctor).

LA DARRERA DÈCADA ELS PREUS HAN FET UNA EVOLUCIÓ A L'ALÇA

La introducció de la nova estructura dels estudis universitaris derivada de la implantació de l'Espai Europeu d'Ensenyament Superior l'any 2008 (EEES o “pla Bolonya”) va modificar la terminologia, la durada dels estudis, etc. i, per tant, no són realitats directament comparables; però es pot observar que, per uns mateixos estudis, la implantació de l'EEES ha representat un increment de costos, respecte de l'anterior esquema de 1er + 2on cicles, superior al 10%. En el cas dels estudis oficials de màster, els preus mínims han crescut un 43% per sobre de l'IPC des de la seva implantació ara fa cinc anys i s'han apropat progressivament als dels màsters més cars. Cal a més anotar l'existència d'estudis de màster universitari (és a dir, oficial), de caràcter “especial”, amb preus superiors als fixats amb caràcter general, i que arriben, pràcticament, a duplicar-los.

Només els estudis de doctorat han reduït els preus respecte de l'esquema anterior; però cal anotar que ara els estudis de doctorat han perdut contingut docent, i que els seus costos actuals es limiten pràcticament a la tutela acadèmica (les taxes corresponents a la qual s'han multiplicat per quatre en els últims cinc anys). Per acabar, s'ha introduït una “penalització” per a la segona o ulteriors matrícules d'una mateixa assignatura i, a més, aquesta penalització ha anat augmentant: el recàrrec actual per la segona matrícula en una assignatura és el mateix que es cobrava fa 10 anys a partir de la quarta matrícula (50%). La tercera matrícula ha passat de costar un 40% més a costar 3 vegades el preu de la primera.

EL CURS 2012-13 A ESPANYA ES PRODUIRÀ UN CANVI SUBSTANCIAL DEL SISTEMA DE PREUS

En aquest marc, el Reial decret-Llei 14/2012, del 20 d'abril (BOE del 21) pot representar un canvi en profunditat del sistema actual de fixació dels preus. Per primera vegada, es remeten els preus als "costos de prestació del servei" (costos que no estan determinats amb precisió i de manera homogènia). Els preus i taxes de matrícula han de cobrir determinades proporcions d'aquests costos: per als estudis de grau i per als màsters que donen accés a professions regulades, aquestes proporcions estaran compreses entre el 15% i el 25%, en cas de primera matrícula, i augmentaran progressivament en matrícules ulteriors, fins a cobrir la totalitat dels costos en cas de quarta matrícula. En altres tipus de màsters els preus cobriran una proporció més gran dels costos: entre el 40% i el 50% i, per als estudiants procedents de països no integrats en la UE, el preu pot situar-se en el 100 % dels costos a partir de la primera matrícula.

En l'actualitat, no es coneix l'impacte d'aquesta nova normativa sobre els preus de matrícula aplicables el curs 2012-13. Al peu de la lletra, fins i tot es podria produir una reducció de preus, ja que estímem que la proporció dels costos que l'estudiant cobreix actualment és de l'ordre del 20% (i el decret-Llei admet qualsevol valor en l'interval 15% - 25%).

Però sembla més realista situar-se en la hipòtesi del manteniment de la tendència creixent registrada al llarg dels últims anys. Fonts governamentals han declarat que actualment l'estudiant cobreix el 15% dels costos del servei. En tal cas, la hipòtesi màxima, 25%, significaria un increment de preus del 66% respecte del curs 2011-12.

QUÈ ES POT PREVEURE A CATALUNYA PER AL CURS 2012-13

A Catalunya, un increment de preus del 66% voldria dir que humanitats i ciències socials i jurídiques podrien passar dels, aproximadament, 900€ actuals (preu per curs complet) a uns 1.500€; els estudis científics, enginyeries i arquitectura podrien passar dels 1.300€ als 2.100€; i els estudis en ciències de la salut podrien passar d'uns 1.400€ cap als 2.300€.

En l'àmbit dels màsters que donen accés a professions regulades, en les mateixes hipòtesis es produiria un creixement des dels 1.990€ fins als 2.500€ - 3.000€, segons la tipologia adoptada per cada universitat. La resta de màsters oficials podrien registrar augments més importants, i arribar als 3.500€, o encara més.

Però es tracta d'estimacions basades en supòsits sobre l'aplicació del decret-Llei. La fixació dels preus públics de matrícula es una competència dels governs de les comunitats autònomes i respon, en definitiva, a opcions concretes de política pressupostària.

CAPÍTOL 1

EVOLUCIÓ DELS PREUS PÚBLICS UNIVERSITARIS A CATALUNYA EN ELS ÚLTIMS 10 ANYS

Resum executiu

Els preus universitaris a Catalunya es fixen anualment mitjançant un decret que aprova la Generalitat de Catalunya, dins el marc que estableix el Govern d'Espanya. La Generalitat estableix diferències de preus entre diversos estudis segons el seu grau d'experimentalitat o, en el cas dels màsters, estableix diversos nivells que les universitats poden triar. A més del preu per crèdit dels diferents estudis, la Generalitat també estableix altres preus com les taxes de matrícula o per expedició de títols. Finalment, cada universitat pot afegir taxes pròpies.

L'estudi de l'evolució dels preus públics universitaris a Catalunya en els últims 10 anys permet constatar:

1. Els estudis de grau i 1r i 2n cicles universitaris s'han encarat entre un 13% i un 25% per sobre de l'IPC. La implantació dels nous estudis adaptats a l'Espai Europeu d'Ensenyament Superior (EEES) ha disparat els preus més alts, tot augmentant les diferències.
2. Els estudis de grau són entre un 11% i un 3% més cars que els de 1r i 2n cicles universitaris encara vigents.
3. Els preus mínims de màsters universitaris (col·loquialment anomenats oficials) han crescut un 43% per sobre de l'IPC des de la seva implantació ara fa cinc anys i s'han apropat progressivament als dels màsters més cars.
4. El 2011 els màsters universitaris amb preu superior a l'establert amb caràcter general han passat de 4 a 16 i costen entre un 21% i un 94% més que el màster universitari ordinari de nivell més car.
5. El doctorat és l'únic nivell d'estudis que, en certs casos, i pel que fa a la fase docent, ha vist el seu cost reduït amb l'adaptació, l'any 2006, a l'EEES. No obstant, l'any 2010 es va quadruplicar el preu de la tutoria anual, que va passar de 105€ a 400€.
6. Actualment, el recàrrec per la segona matrícula d'una assignatura és el mateix que es cobrava fa 10 anys a partir de la quarta matrícula, un 50%. La tercera matrícula ha passat de costar un 40% més que la primera a costar 3 cops més.
7. Els preus per expedició de títols s'han unificat a l'alça, la qual cosa ha representat un increment d'entre el 3,8% i el 88% per sobre de l'IPC en 10 anys, segons el tipus de titulació: en el cas més extrem han passat de 81€ a 207€.
8. Les universitats catalanes han unificat les seves taxes pròpies per serveis específics. Això ha representat, en el cas de les quatre universitats que ja en cobraven fa cinc anys, preus entre 9,7 i 13,4 cops superiors als del 2006. Les altres tres universitats públiques han passat de no cobrar-ne a cobrar 70€, com la resta.

PREUS DELS ESTUDIS DE 1R I 2N CICLES I DE GRAU

Per analitzar l'evolució dels preus dels estudis universitaris a Catalunya¹ prenem conjuntament els estudis que anomenarem de 1r i 2n cicles universitaris –licenciatures, diplomatures, enginyeries, enginyeries tècniques, arquitectura i arquitectura tècnica– i els estudis de grau –adaptats a l'Espai Europeu d'Educació Superior (EEES), popularment conegut com a “pla Bolonya”. Hem optat per aquest criteri perquè és el que permet saber què costa un curs cada any acadèmic. Per això, llevat que s'indiqui el contrari, el preu el qual es fa referència a partir del 2008 és el dels estudis de grau. En aquest primer apartat només tenim en compte el preu per crèdit i no les taxes, que tractem més endavant en aquest mateix capítol.

En 10 anys els estudis de 1r i 2n cicles i de grau s'han encarat entre un 13% i un 25% per sobre de l'IPC. Mentre l'any 2001 un curs de llicenciatura o diplomatura costava entre 578€ i 839€, un curs de grau costa actualment entre 910€ i 1.423€. Descomptat l'increment de l'Índex de Preus de Consum (IPC) a Catalunya, l'increment dels preus més alts és d'un 25% i el dels més baixos d'un 16%. No obstant, a causa de canvis successius en la classificació dels estudis –que expliquem amb més detall més endavant– els estudis de ciències experimentals i ciències socials han experimentat un increment inferior, d'un 13% per sobre de l'IPC.

L'adaptació a l'EEES ha accentuat les diferències de preu entre estudis. Entre el 2001 i el 2007 la diferència entre els preus més baixos i els més alts va ser la mateixa any rere any, un 45%. L'any 2008, amb la posada en marxa dels graus, les diferències van créixer fins al 61%. Això es deu al fet que, amb el grau, el que fins llavors eren quatre nivells diferents de preus, segons el grau d'experimentalitat dels estudis es van convertir en cinc “coeficients d'estructura docent”.

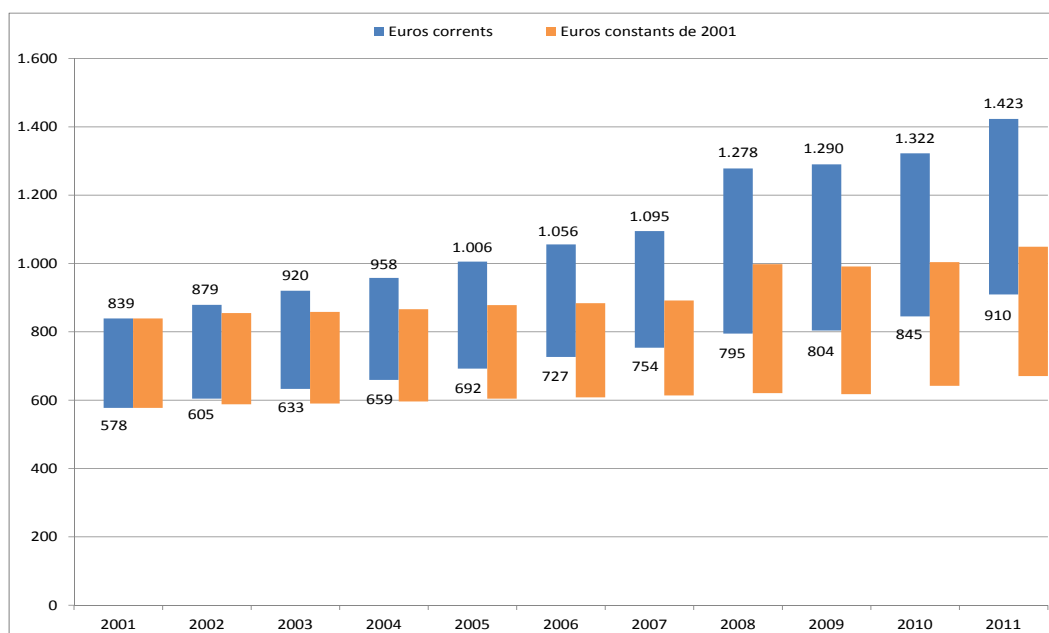
Aquest nou nivell (1.278€ per curs) era més car que els altres quatre (entre 795€ i 1.155€, l'any 2008), que es van incrementar uniformement. Mentre aquests van créixer un 1% per sobre de l'IPC respecte a l'any anterior, el cinquè nivell, en el qual en un principi només es van incloure els estudis de medicina, va representar un increment d'un 12% per sobre l'IPC en comparació amb el preu dels mateixos estudis l'any 2007, passant de 1.095€ a 1.278€ per curs. Aquest és l'increment interanual més gran de tota la dècada.

El 2010 la Generalitat va fer una nova reordenació del sistema de preus i va eliminar dos dels cinc coeficients d'estructura docent. El canvi va ser, un cop més, a l'alça. Mentre els preus més alts van pujar un 1% –dins la mitjana d'augment interanual fins aquell moment, si passem per alt l'augment excepcional del 2008– els preus mínims es van incrementar un 4% per sobre de l'IPC. Tot i això, la diferència entre preus màxims i mínims segueix sent superior als nivells anteriors al 2007 i actualment és del 56%, entre 910€ i 1.423€ per curs.

El gràfic 1.1 mostra l'evolució dels intervals de preus dels estudis en els últims 10 anys.

¹ Excepte on s'indiqui el contrari, tots els gràfics i taules són d'elaboració pròpia a partir dels decrets de la Generalitat de Catalunya pels quals es fixen els preus de la prestació de serveis acadèmics a les universitats públiques que s'enumeren a continuació: decret 176/2001, decret 189/2002, decret 174/2003, decret 336/2004, decret 151/2005, decret 296/2006, decret 151/2007, decret 150/2008, decret 110/2009, decret 98/2010 i decret 365/2011

Gràfic 1.1
Interval de preus per curs dels estudis de grau i de 1r i 2n cicles

Els preus han crescut sempre per sobre de l'IPC, amb excepció de l'any 2009. La mitjana de l'increment interanual de preus varia entre un 1% i un 2% per sobre de l'IPC segons el tipus d'estudi. L'únic any que l'increment de preus va ser inferior a l'IPC va ser el 2009, coincidint amb l'esclat de les protestes antibolonya i l'ocupació de diverses facultats durant mesos. Aquell estiu, l'augment va ser un 0,5% inferior al de l'IPC: el preu d'un curs dels estudis més econòmics va passar de 795€ a 804€, i el dels més cars de 1.278€ a 1.290€. L'increment més alt de la dècada –si obviem l'augment excepcional del preu dels estudis més cars amb la implantació del grau– s'ha donat aquest curs 2011-2012, amb un increment del 4,5% per sobre del de l'IPC respecte a l'any anterior: els estudis més econòmics han passat de 845€ a 910€ per curs, i els més cars de 1.322€ a 1.423€.

La implantació dels graus ha comportat un increment notable del preu del conjunt d'alguns estudis. Cal tenir en compte que, amb poques excepcions, els nous estudis de grau tenen una durada de 4 anys, mentre que els estudis equiparables anteriors tenien una durada de 3 (diplomatures) o de 4-5 anys (llicenciatures). Així, doncs, per comparar els preus anteriors amb els actuals convé no limitar-se a comparar els preus per curs, i analitzar l'evolució dels preus del total de cada estudi.

El manteniment del preu per curs, en estudis que abans eren diplomatures, enginyeries tècniques i arquitectura tècnica, ha significat un augment del 25% del cost total dels estudis. És el cas dels estudis de magisteri, per exemple, així com d'una part important dels estudis de ciències de la salut i de ciències socials.

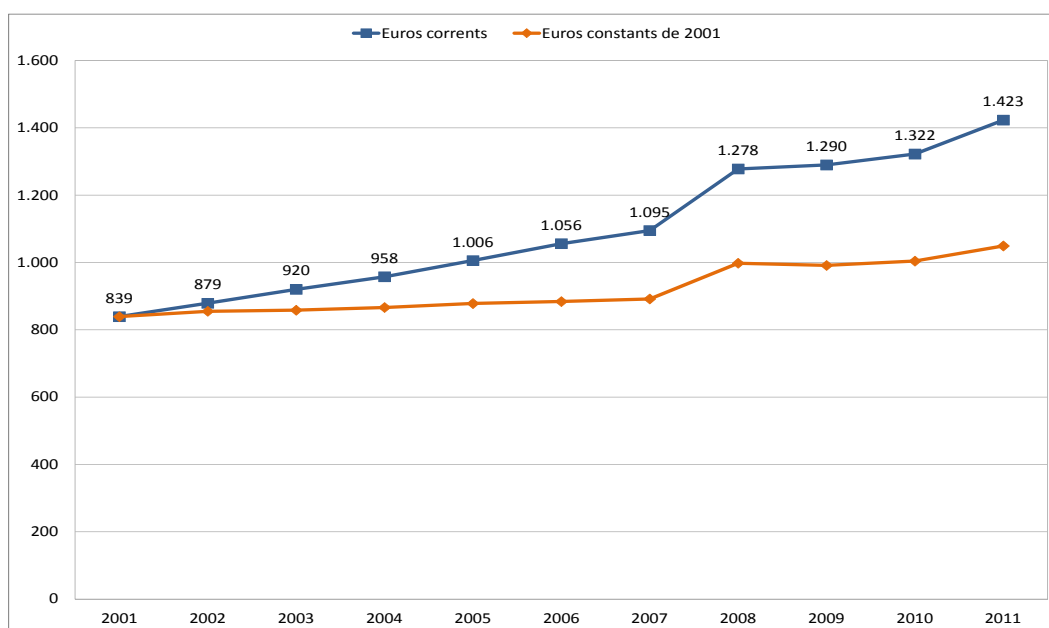
En el cas de les antigues llicenciatures, l'anàlisi s'ha de fer cas a cas, donat que la seva durada era variable entre 4 i 5 anys. En els casos que es manté la durada dels estudis, han experimentat l'increment del preu per curs que ja hem comentat. En els altres, la reducció d'un any (de 5 a 4) ha comportat una disminució del 20% en el preu total dels estudis. No obstant, en alguns casos, la implantació de l'EEES ha comportat l'obligatorietat de cursar un màster per poder exercir una professió regulada: això significa un increment d'un o dos anys de la durada dels estudis, amb un preu superior al dels graus (tal com s'analitza a l'apartat següent).

Per presentar l'evolució dels preus dels estudis de grau de forma que en faciliti la seva comprensió a pesar de les reordenacions del sistema de preus (la del 2008, amb la implantació del grau, i la del 2010), mostrem l'evolució dels preus de cinc titulacions en coherència amb l'agrupació temàtica que se sol emprar en l'àmbit de l'avaluació de l'activitat universitària (ANECA, CNEAI,...). Concretament: medicina per a les ciències de la

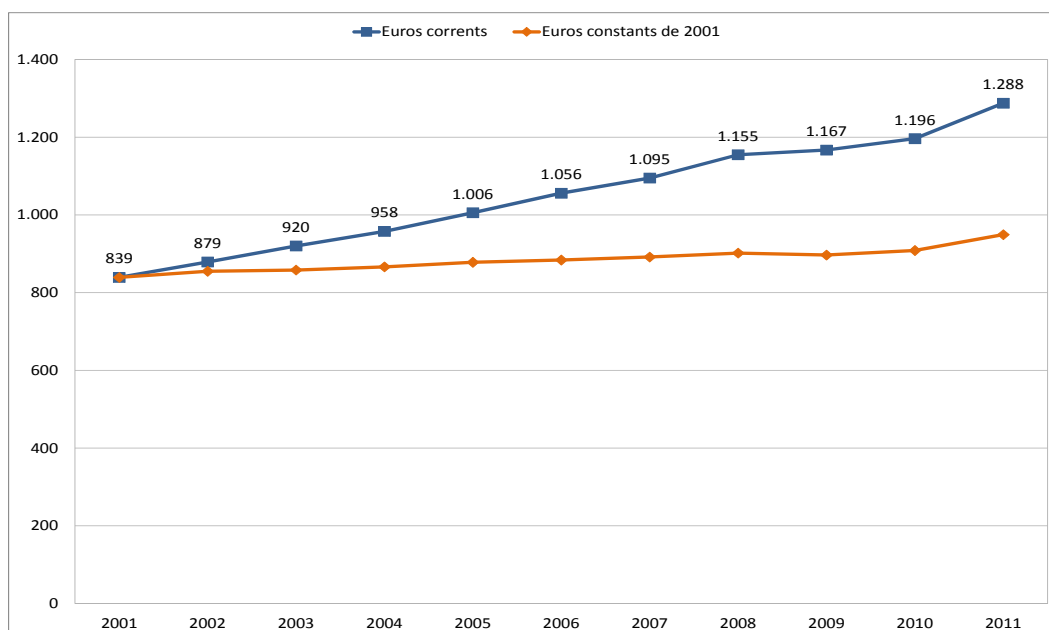
salut, química per a les ciències experimentals, enginyeria tècnica industrial per a les enginyeries, economia per a les ciències socials i història per a les humanitats. Esmentem els exemples emprats perquè amb les reordenacions successives dels preus alguns estudis no han evolucionat com la major part dels de la seva categoria.

Els gràfics 1.2 a 1.6 mostren l'evolució dels preus dels estudis segons la seva tipologia.

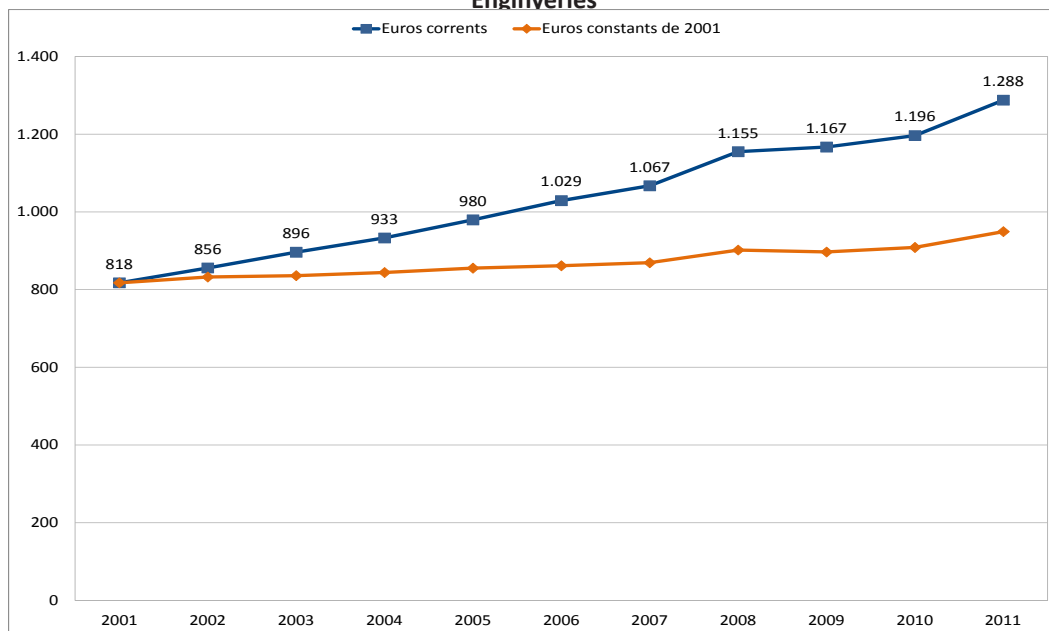
Gràfic 1.2
Preu per curs dels estudis de grau i de 1r i 2n cicles
Ciències de la salut

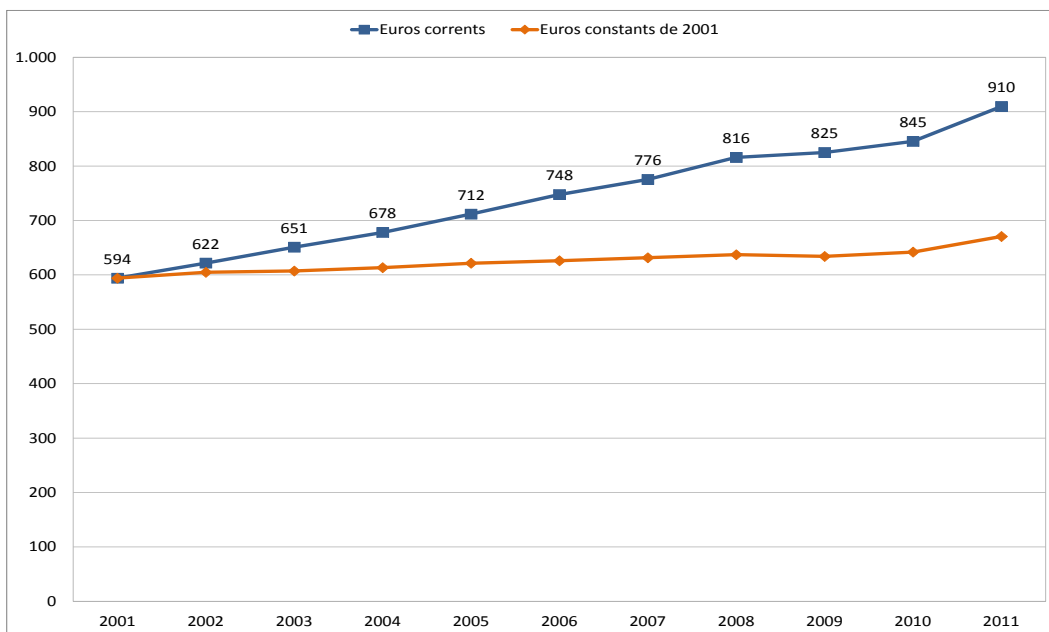
Gràfic 1.3
Preu per curs dels estudis de grau i de 1r i 2n cicles
Ciències experimentals

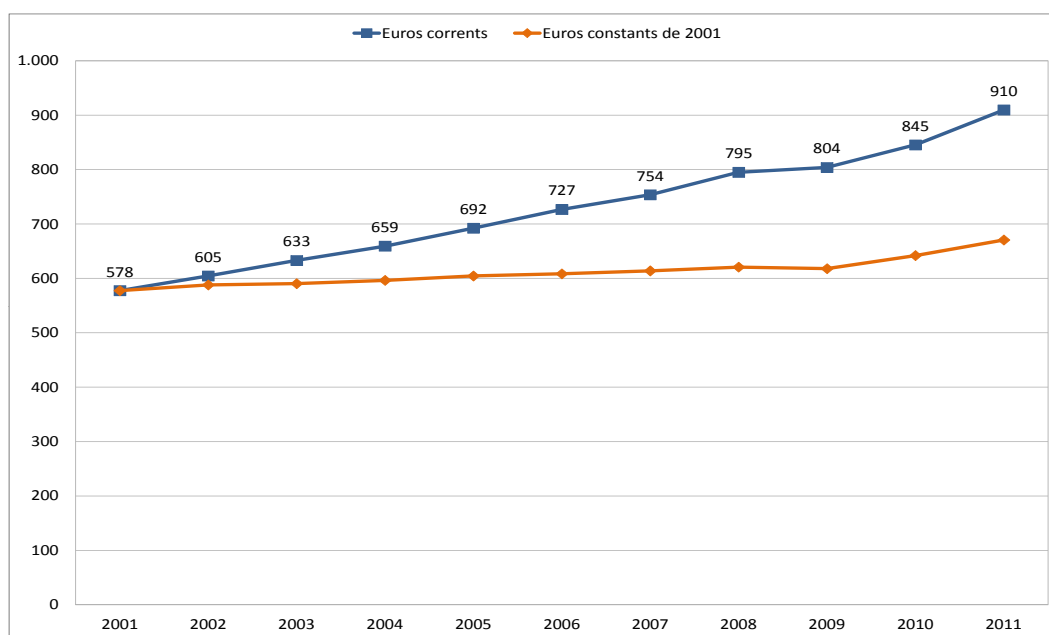
Gràfic 1.4
Preu per curs dels estudis de grau i de 1r i 2n cicles
Enginyeries

Gràfic 1.5
Preu per curs dels estudis de grau i de 1r i 2n cicles
Ciències socials

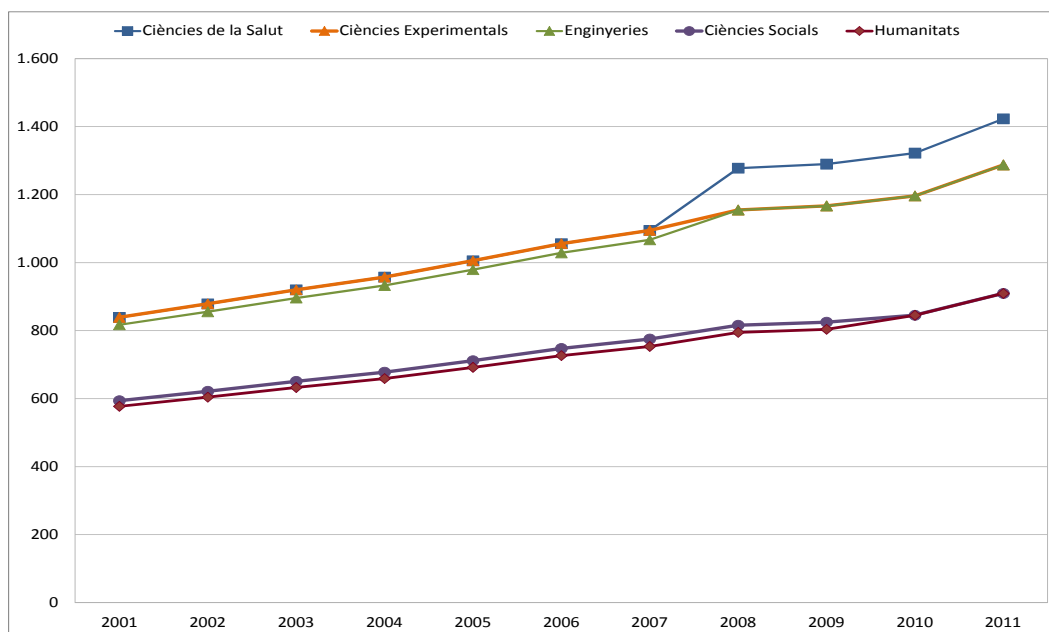

Gràfic 1.6
Preu per curs dels estudis de grau i de 1r i 2n cicles
Humanitats

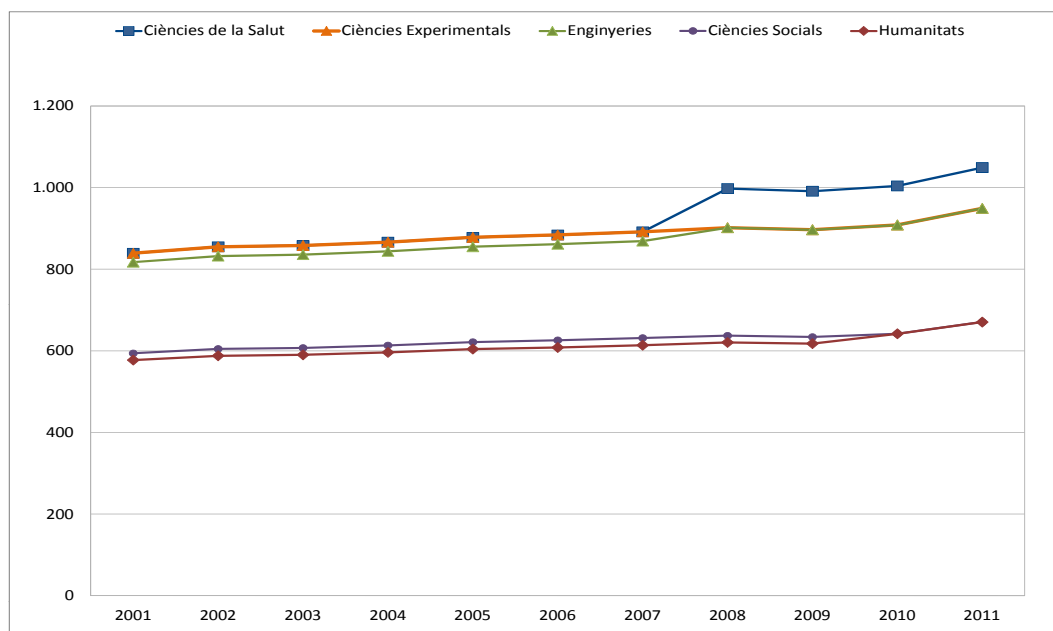

Els gràfics 1.7 i 1.8 permeten comparar l'evolució dels preus dels cinc tipus d'estudis.

Gràfic 1.7
Comparació del preu per curs dels estudis de grau i de 1r i 2n cicles
(euros corrents)

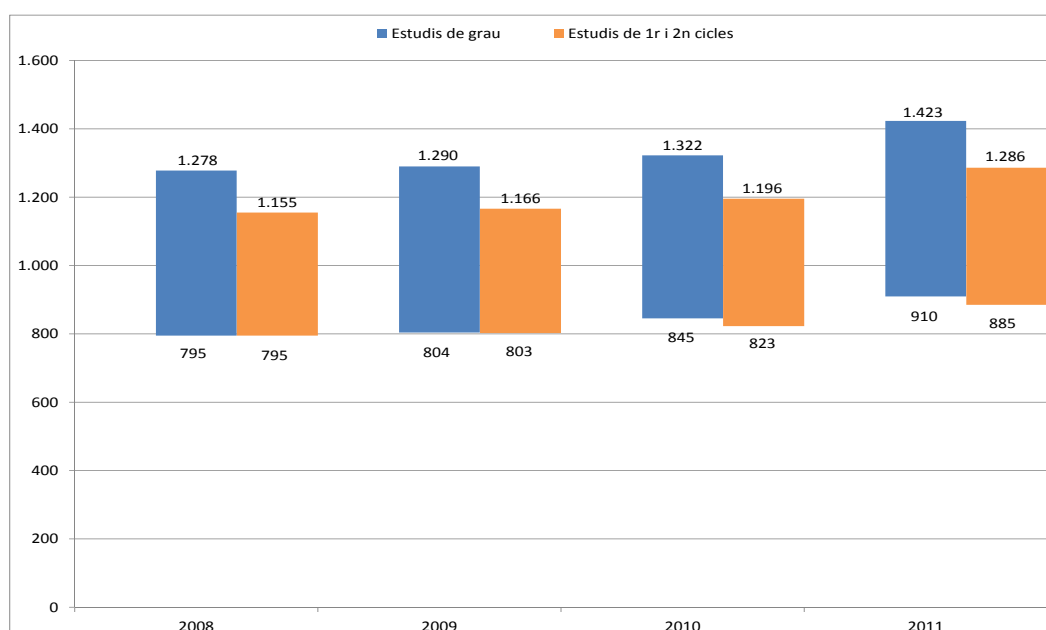
Gràfic 1.8
Comparació del preu per curs dels estudis de grau i de 1r i 2n cicles
(euros constants de 2001)

Els estudiants que encara cursen estudis de 1r i 2n cicles universitaris paguen menys que els estudiants de grau. Tot i que ja no és possible començar estudis de 1r i 2n cicle, encara hi ha molts estudiants que segueixen carreres del pla antic i actualment paguen menys que els estudiants de grau. Els preus màxims del grau s'han mantingut un 11% superiors als de 1r i 2n cicles. Els mínims, en canvi, van coincidir fins a la reordenació de preus del 2010. Des de llavors són un 3% superiors.

El gràfic 1.9 mostra l'evolució de l'interval de preus dels estudis de 1r i 2n cicles des del 2008 en relació als estudis de grau.

Gràfic 1.9
Comparació de l'interval de preus dels estudis de grau i de 1r i 2n cicles
(euros corrents)

PREUS DELS ESTUDIS DE MÀSTER UNIVERSITARI

Els estudis de màster universitari es van implantar l'any 2006. Fins aleshores, diverses universitats i altres centres formatius oferien cursos anomenats màsters que no eren cursos oficials; és per això que el màster universitari és conegut amb el nom de "màster oficial". A l'igual que a l'apartat anterior, en aquest només analitzem el preu per crèdit i no les taxes, que tractem més endavant en aquest mateix capítol.

No existeix un criteri oficial per establir el nivell de preu que correspon a cada màster universitari. A diferència del que passa amb els estudis de grau i de 1r i 2n cicles universitaris, els decrets de la Generalitat que estableixen els preus dels estudis universitaris només estableixen un marc de preus i deixen al Consell Social de cada universitat la decisió del preu que correspon a cada màster dins d'aquest marc. Aquesta liberalització parcial dels preus ha permès que la majoria dels màsters universitaris que s'imparteixen a Catalunya es trobin a la part alta de l'interval de preus.

L'única ocasió en què es va establir per decret el preu d'un màster universitari va ser l'any 2009, quan es va implantar el màster universitari de formació del professorat de secundària, en substitució del Certificat d'Aptitud Pedagògica (CAP). La Generalitat de Catalunya va determinar que aquest màster s'havia d'acollir al preu més baix, llavors 1.080€ per curs, amb l'objectiu, tot sembla indicar, de minimitzar l'increment respecte del preu del CAP, que l'any anterior havia costat 375€. El 2010 va desaparèixer aquesta restricció i actualment aquest màster s'acull al nivell de preus més elevat, 1.885€ per curs.

Entre l'any 2006 i el 2008 la Generalitat només va establir els preus màxim i mínim dels màsters universitaris. El 2009 va incorporar quatre nivells de preus que el 2010 es van veure reduïts a tres. A més, la legislació preveu que les universitats puguin demanar per als seus màsters l'establiment de preus "diferenciats" (superiors a l'interval establert amb caràcter general), sempre i quan aquests no superin el 30% del cost total dels estudis (tot i que no es possible establir aquest cost amb un mínim de rigor, tal i com s'explica al Capítol 4 d'aquest informe).

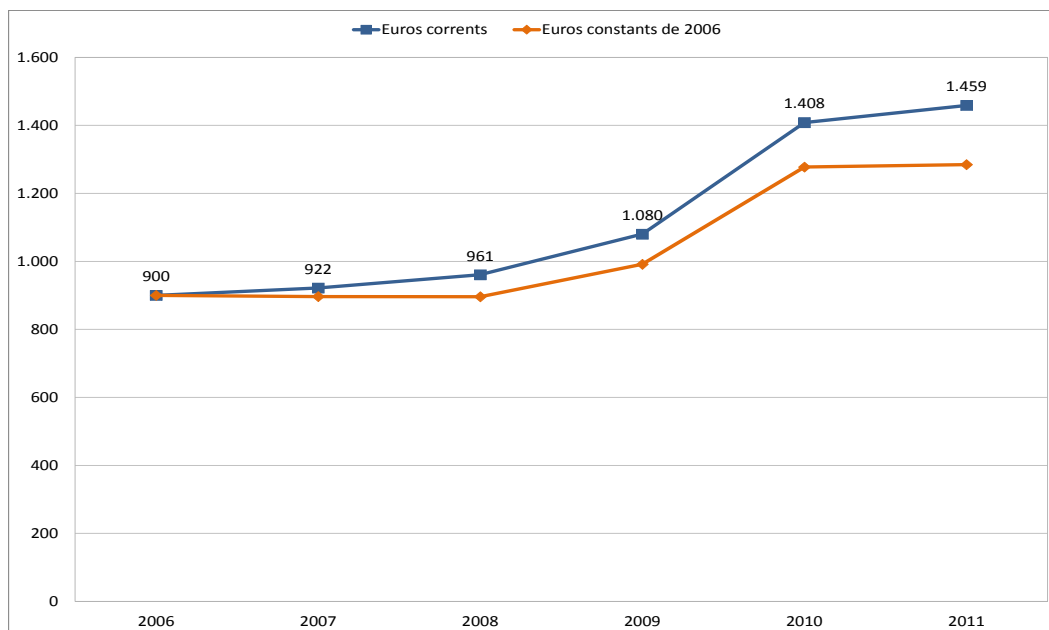
Totes aquestes condicions fan que l'evolució dels preus dels màsters només es puguin analitzar en termes de màxims i mínims, sense que tingui sentit agrupar els estudis per àmbits.

El preu dels màsters més econòmics ha crescut un 43% per sobre de l'IPC. Tot i que els preus dels màsters més cars tendeixen a l'estancament, en els seus cinc anys d'existència els màsters més econòmics han mostrat una forta tendència a l'alça. Fins a l'establiment dels quatre nivells de preus l'any 2009, l'increment percentual dels preus mínims era semblant al dels preus màxims però, amb aquesta primera reordenació del sistema de preus, els màsters més econòmics es van encarir un 10% per sobre de l'IPC respecte a l'any anterior, i van passar de 961€ a 1.080€ per curs. Amb la reordenació següent, l'any 2010, es va eliminar la categoria més econòmica, els preus mínims es van incrementar un 29% respecte a l'any anterior, i el preu d'un curs va passar de 1.080€ a 1.408€.

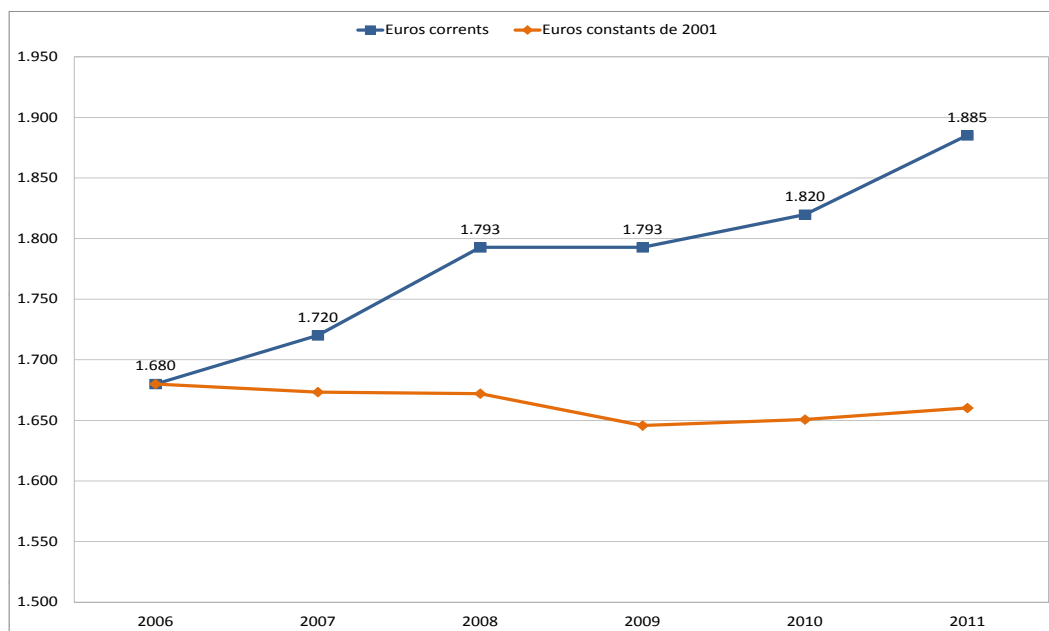
En els seus cinc anys d'existència, els preus dels màsters universitaris més econòmics han crescut un 43% per sobre de l'IPC: el preu d'un curs ha passat de 900€ a 1.459€. Els preus màxims, en canvi, han crescut un 1% per sota de l'IPC: de 1.680€ per curs, han passat a 1.885€. Això ha comportat una tendència a l'homogeneïtzació dels preus a l'alça. L'any 2006 els preus màxims eren un 87% superiors als mínims (1.680€ versus 900€). Des del 2010 la diferència és d'un 29% (1.885€ versus 1.459€).

Els gràfics 1.10 i 1.11 mostren l'evolució dels preus mínims i màxims de màsters universitaris sense tenir en compte els màsters a preus diferenciats.

Gràfic 1.10
Preu ordinari mínim per curs dels estudis de màster

Gràfic 1.11
Preu ordinari màxim per curs dels estudis de màster

La diferència entre preus mínims de graus i màsters ha crescut 33 punts percentuals i la diferència entre preus màxims ha disminuït 27 punts percentuals. L'any 2006 el preu mínim d'un estudi de màster universitari era un 27% superior al d'un estudi de 1r i 2n cicles universitaris (900€ en front de 748€), mentre el preu màxim era un 59% més car (1.680€ en front de 1.056€). La tendència a l'estancament dels preus superiors de màster i a l'alça dels preus del grau ha comportat una reducció de 27 punts percentuals en la diferència entre preus màxims. Avui el preu màxim d'un màster és un 32% superior al d'un grau (1.885€ en front de 1.423€).

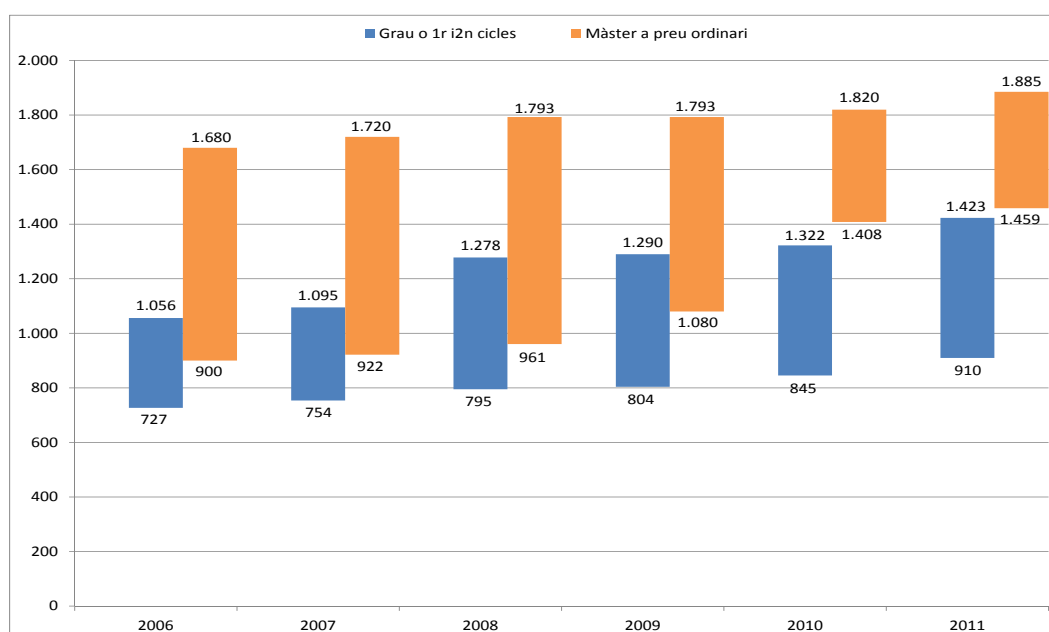
Pel que fa als preus mínims, tot i l'increment generalitzat dels preus del grau, l'augment del preu dels màsters econòmics ha estat superior i la diferència ha crescut en 33 punts percentuals, tot passant del 27% inicial a un 60% actual (1.459€ versus 910€).

La reordenació del sistema de preus del 2010 va disparar les diferències entre els preus mínims de màster i de grau. La diferència de preus més gran entre els preus mínims dels màsters i dels graus es va donar amb la reordenació de preus del 2010. Tot i que en els graus també va desaparèixer el nivell de preus més baix, en el cas del màster això va suposar un increment molt superior. La diferència aquell any va ser d'un 67%, gairebé el doble del 34% de l'any anterior.

El preu dels graus més econòmics s'ha apropat al dels màsters més costosos. Com hem dit, la majoria de màsters universitaris es troben a la franja de preus superior, així que no és fora de lloc comparar-los amb els graus més econòmics. En aquest cas trobem que els preus dels màsters més cars tampoc han crescut tant com els dels graus menys costosos, en concret, 24 punts percentuals menys. Així, la relació màster-grau ha passat del 131% al 107%.

El gràfic 1.12 permet comparar l'evolució dels preus màxims i mínims de màsters i graus o estudis de 1r i 2n cicles.

Gràfic 1.12
Comparació de l'interval de preus dels màsters a preus ordinari
amb el dels estudis de grau i de 1r i 2n cicles (euros corrents)

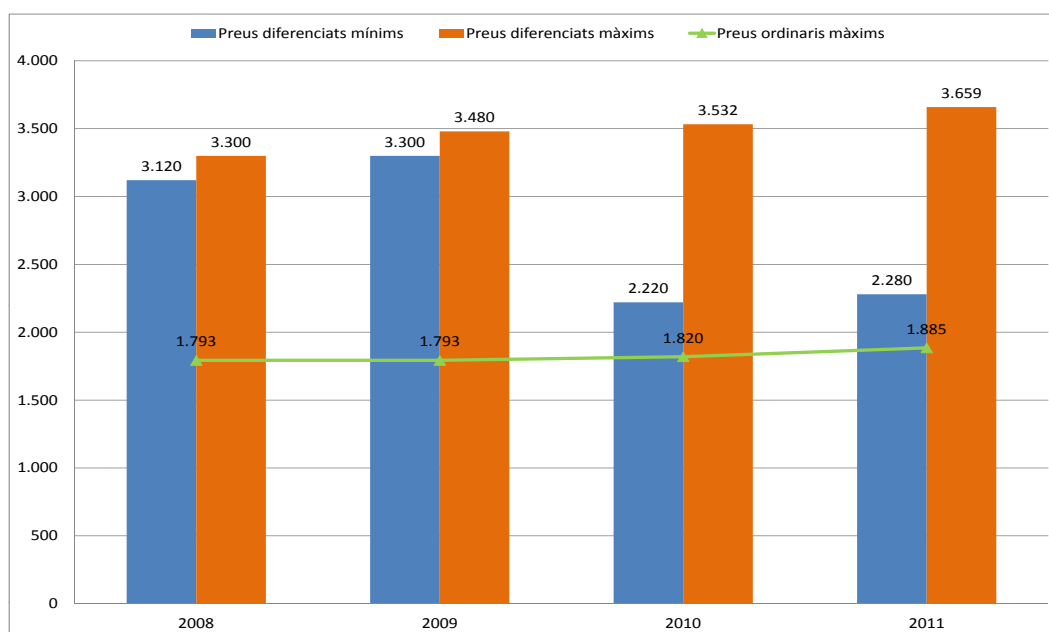
Proliferació dels màsters oficials a preus especials aquest curs. Tot i que la llei preveu des del 2006 la possibilitat de fixar preus diferenciats per a estudis de màsters, és a dir, preus per sobre de l'interval, que cobreixin fins a un 30% del cost dels estudis, a Catalunya no es van implantar fins al 2008. Els primers van ser dos màsters de la Universitat Autònoma de Barcelona (UAB): Gestió aeronàutica i Gestió dels recursos humans en les organitzacions. Tots dos segueixen tenint preus diferenciats des de llavors. El 2009 s'hi va afegir un màster ofert conjuntament per la Universitat Pompeu Fabra (UPF) i la UAB en Innovació i qualitat televisives, que va constar entre els màsters amb preu diferenciat també l'any següent. El 2010 va aparèixer un quart màster amb preu diferenciat, en Dret a l'esport, ofert per l'Institut Nacional d'Educació Física de Catalunya, que també segueix en aquesta categoria.

Aquest curs 2011-12, la quantitat de màsters amb preus diferenciats ha augmentat notablement, amb tretze màsters de la UPF amb preus superiors als ordinaris que se sumen als altres preexistents. Aquesta proliferació ha accentuat la diferència de preus entre màsters a preus diferenciats, ja que els màsters de la UPF i el de l'INEFC tenen preus notablement inferior als dos de la UAB. Actualment el preu màxim és un 61% superior al mínim, mentre que el 2008 aquesta diferència era d'un 6%.

Màsters oficials fins a un 94% més cars que el preu màxim establert. Actualment i des del 2009 el màster a preu diferenciats més car és un 94% més car que el preu màxim ordinari establert en decret per la Generalitat de Catalunya. L'any 2008, quan es van implantar, era un 84% més car. La proporció entre el preu mínim de màsters diferenciats i el preu màxim dels màsters ordinaris s'ha vist reduïda. Ha passat d'un 74% més l'any 2008 a un 21% a l'actualitat.

El gràfic 1.13 mostra l'evolució dels preus mínims i màxims de màsters a preus diferenciats en relació amb el preu màxim ordinari.

Gràfic 1.13
Preus diferenciats màxims i mínims dels estudis de màster en comparació amb els preus ordinaris màxims (euros corrents)

Els màsters de preus diferenciats són vora 2,5 cops més cars que els graus. Tot i que els anys 2008 i 2009 els màsters diferenciats més econòmics eren quatre cops més cars que els graus de preu mínim, el 2010 i el 2011 la diferència s'ha reduït amb la incorporació de màsters més econòmics, 2,5 cops més cars que els graus. Pel que fa als preus més elevats, els màsters diferenciats s'han mantingut des del 2008 entre 2,6 i 2,7 cops més cars que els graus corresponents.

PREUS DELS ESTUDIS DE DOCTORAT

L'estructura de preus dels estudis de doctorat és força diferent de la dels estudis de grau o de 1r i 2n cicles universitaris, i és la que més ha canviat en la darrera dècada. Al Reial Decret 778/1998, que regulava aquests estudis, el van succeir el RD 56/2005, el RD 1393/2007 i, finalment, el RD 99/2011 que ja estaven, tots tres, adaptats a l'Espai Europeu d'Ensenyament Superior. Per tant, en la darrera dècada han conviscut, si fem una visió general, els estudis anteriors a l'adaptació a l'EEES, regits pel decret del 1998, i els estudis adaptats, amb una estructura radicalment diferent.

El que tenen en comú els dos dissenys és l'existència de dues taxes: una de tutoria anual i una altra per l'examen de suficiència investigadora i/o l'examen de tesi doctoral. Tot i que més endavant analitzem el conjunt de les taxes que afecten tots els estudis, aquí analitzem les que són exclusives del doctorat.

En els estudis no adaptats a l'EEES trobem crèdits específics de doctorat, amb uns preus per la fase docent (que consta d'un total de 20 crèdits) i uns altres per la fase de recerca (que consta d'un total de 12 crèdits). Des del 2006 aquestes fases es corresponen als màsters universitaris de recerca (de com a mínim 60 crèdits). Els únics preus propis del doctorat són, avui, les taxes esmentades. Així doncs, per fer una comparació entre el que costava estudiar un doctorat abans i després de l'EEES, hem de comparar el total de la fase docent i de recerca amb el cost total d'un màster, i el preu de les taxes pre-EEES amb el de les actuals.

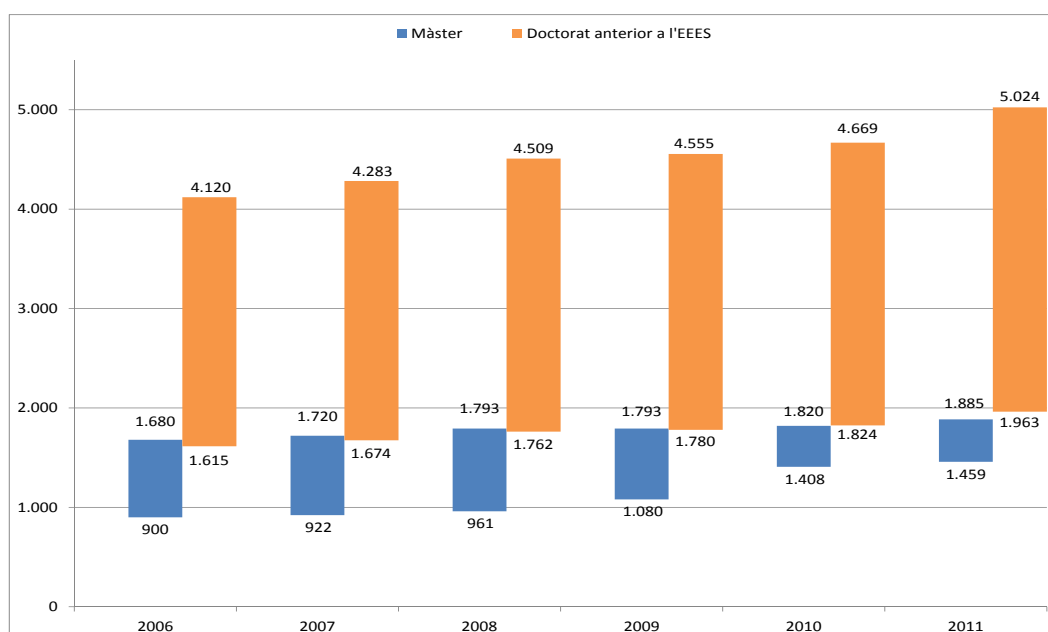
Evolució paral·lela dels doctorats no adaptats i els estudis de primer de 1r i 2n cicles universitaris, un increment del 13%. Els preus dels estudis de doctorat no adaptats a l'EEES han augmentat de forma molt similar als dels estudis de 1r i 2n cicles universitaris. Al llarg de la dècada, l'increment total pel que fa als crèdits tant docents com d'investigació, a la taxa per l'examen de suficiència investigadora i l'examen de tesi doctoral ha estat al voltant d'un 13% per sobre de l'increment de l'IPC.

Un curs de màster costa entre un 26% i un 62% menys que els estudis de doctorat no adaptats. Enguany el conjunt de 60 crèdits (el mínim necessari per cursar un doctorat) d'un estudi de màster (entre 1.459€ i 1.885€) són entre un 26% i un 62% inferiors al conjunt dels crèdits de docència i recerca (20+12), el seu equivalent, d'uns estudis de doctorat no adaptats a l'EEES (entre 1.963€ i 5.024€). Aquesta diferència s'ha anat reduint amb els anys, per la part baixa, a causa de la reducció a l'alça de l'interval de preus dels estudis de màster. L'any de la seva implantació els màsters més econòmics costaven 900€, un 44% menys que els 1.516€ que costaven els doctorats de nivell 1. Aquest és l'únic tipus d'estudis en els quals, segons la durada del màster corresponent, la implantació de l'EEES pot haver representat una reducció dels preus en alguns casos.

El gràfic 1.14 mostra l'evolució dels preus màxims i mínims d'estudis de doctorat no adaptats a l'EEES, en relació amb els dels estudis de màster.

Gràfic 1.14

Preus de la fase prèvia a l'elaboració de la tesi doctoral en comparació amb un curs (60 crèdits) dels estudis de màsters a preus ordinaris (euros corrents)

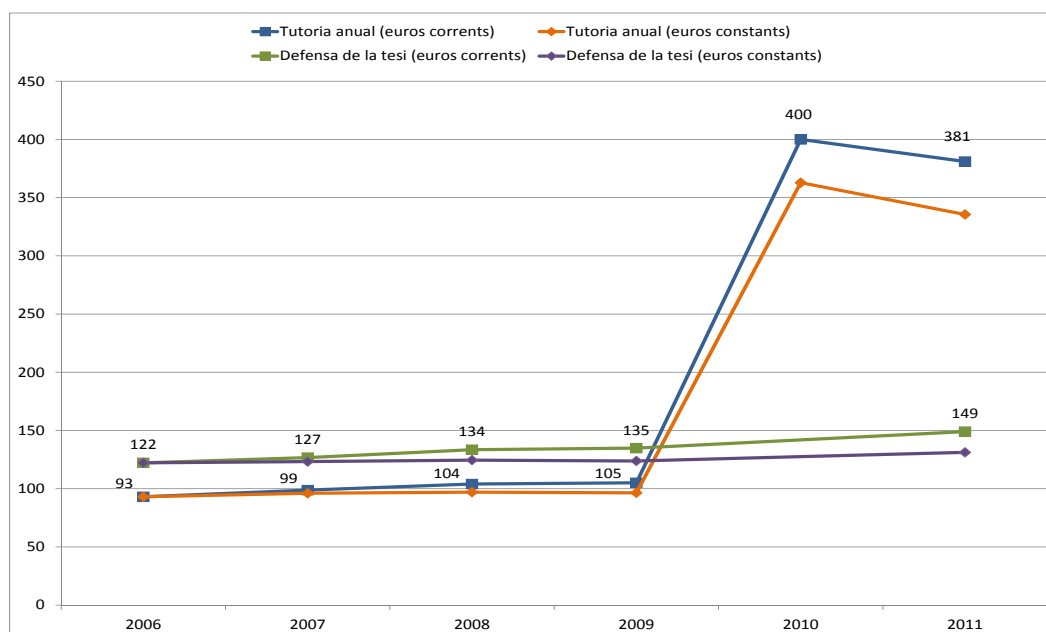

El preu de les tutories es va quadruplicar l'any 2010. Des de la seva implantació l'any 2006, en els doctorats adaptats a l'EEES es cobraven els mateixos preus per tutoria anual i defensa de tesi que en els programes no adaptats. El 2010, però, el decret de preus va afegir el preu de la defensa de tesi al de la tutoria, que pràcticament va quadruplicar el preu i va passar de 105€ a 400€. Això va implicar que tots els estudiants de doctorat van haver de pagar el preu de la defensa de tesi, encara que aquell any no els correspongués fer-la. Si es considera el canvi com una unificació –ho va ser en el cas dels estudiants que finalitzaven la tesi aquell any–, va comportar un increment d'un 65% per sobre de l'IPC, que va passar la suma de les dues taxes de 240€ l'any 2009 a 400€ l'any 2010.

La Generalitat va rectificar l'any 2011 i va tornar a separar les dues taxes. Tot i que la defensa de tesi va tornar a tenir el mateix preu que en els estudis no adaptats, el preu de la tutoria anual només es va reduir un 7,5%, descomptat l'IPC, i va passar a 381€. Això significa un increment del 246% per sobre de l'IPC en els seus cinc anys de vigència.

El gràfic 1.15 mostra l'evolució de les taxes corresponents als doctorats adaptats a l'EEES des de la seva implantació, l'any 2006.

Gràfic 1.15
Preus de la fase d'elaboració i defensa de la tesi doctoral

PREUS DELS ESTUDIS A LA UNIVERSITAT OBERTA DE CATALUNYA

La Universitat Oberta de Catalunya (UOC) és –segons indica el Registre d'Universitats, Centres i Títols (RUCT) del Govern d'Espanya– una universitat privada, que està gestionada per una fundació participada per l'administració catalana. Analitzem els seus preus en aquest capítol perquè els marca la Generalitat de Catalunya, que els subvenciona, en el mateix decret que els de les universitats públiques. Els seus preus només són diferenciats per als estudis de 1r i 2n cicles universitaris i per als estudis de grau. La UOC només presenta dos nivells de preus: un per a les carreres d'humanitats i ciències socials i un altre per a les enginyeries. Donades les particularitats que comporta l'estudi a distància, l'oferta de la UOC es centra en les humanitats i les

ciències socials. No s'ofereixen certs estudis que requereixen laboratoris i presència. En el cas de les enginyeries, hi ha una oferta petita vinculada a la informàtica i les telecomunicacions.

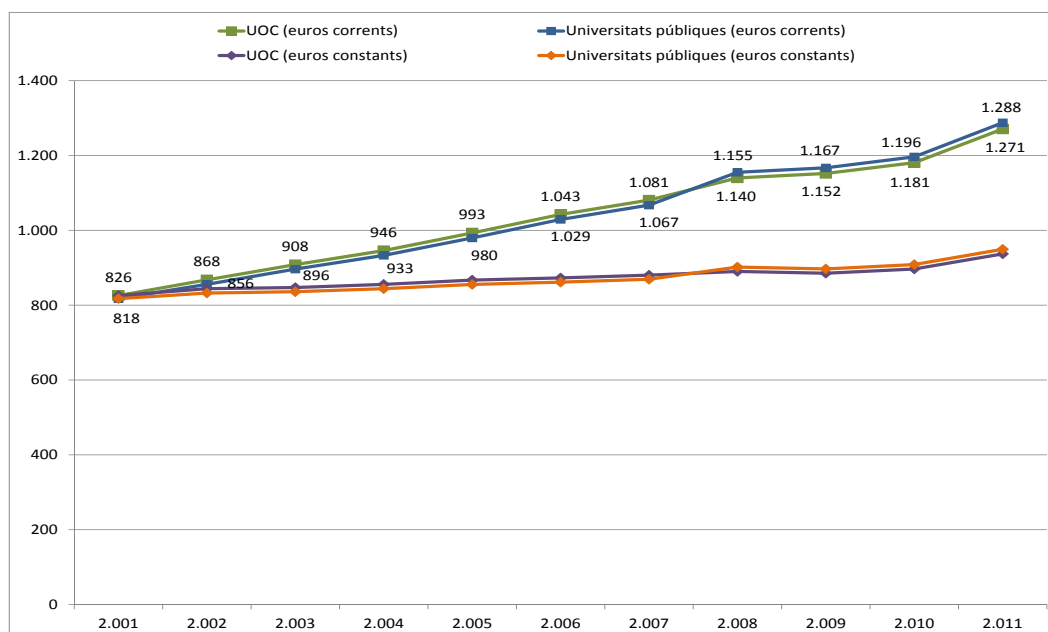
L'increment de preus en els estudis de la UOC és similar al més baix que s'ha donat en els estudis de les universitats públiques. Al llarg de la dècada, l'augment de preus en els dos nivells d'estudis de la UOC ha estat força similar. La pujada total, un 13% per sobre del de l'IPC, coincideix amb l'increment més baix que han experimentat els estudis públics en el mateix període.

Estudiar una enginyeria ha acabat costant menys a la UOC que a les universitats públiques. L'any 2001 estudiar una enginyeria a la UOC era un 1% més car que en una universitat pública. Fins el 2007 aquesta diferència va variar entre aquesta xifra i un 1,4%. Des del 2008, però, amb la reestructuració de preus que va comportar l'adaptació a l'EEES, cursar els mateixos estudis a la UOC costa un 1,3% menys que a la xarxa pública.

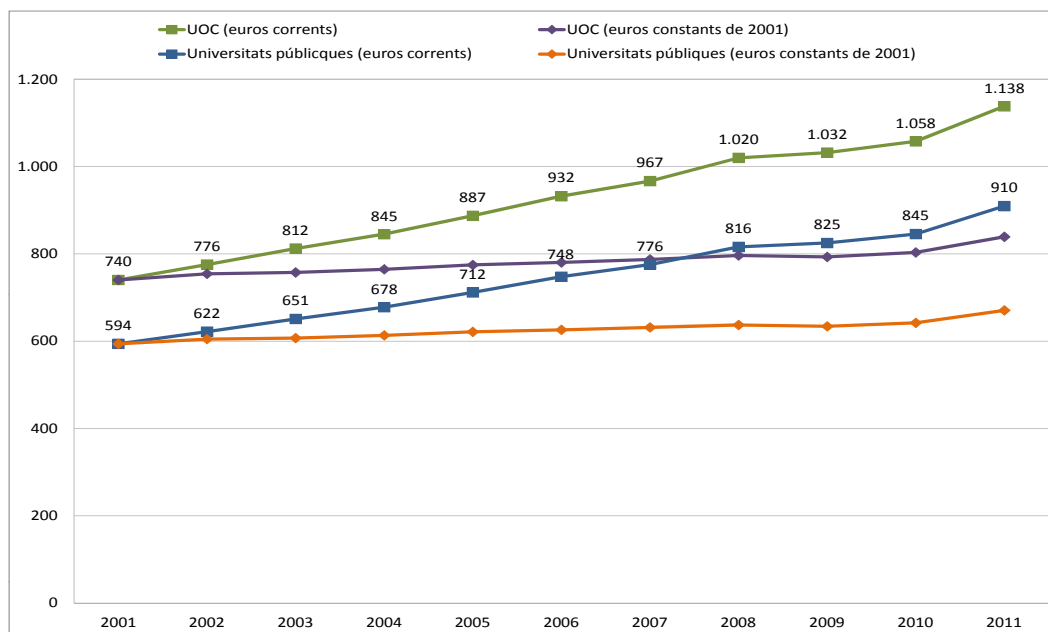
El preu de la UOC per estudis d'humanitats i ciències socials ha estat entre un 25% i un 28% superior al de les universitats públiques en l'última dècada. El fet que a la UOC només hi hagi dos nivells de preus ha comportat que els estudis dels àmbits d'humanitats i de ciències socials hagin tingut un mateix preu. Això s'ha concretat en preus un 25% superiors en el cas de les ciències socials i un 28% superiors en el cas de les humanitats, fins a l'any 2010, quan la reordenació del sistema de preus va unificar el preu d'aquests dos tipus d'estudis també a les universitats públiques i el preu dels estudis d'humanitats es va assimilar als de ciències socials, i van quedar en 910€ per curs a les universitats públiques i 1.138€ a la UOC.

Els gràfics 1.16 a 1.18 mostren l'evolució dels preus dels estudis a la UOC segons la tipologia dels estudis i la compara amb els preus dels mateixos estudis a les universitats públiques.

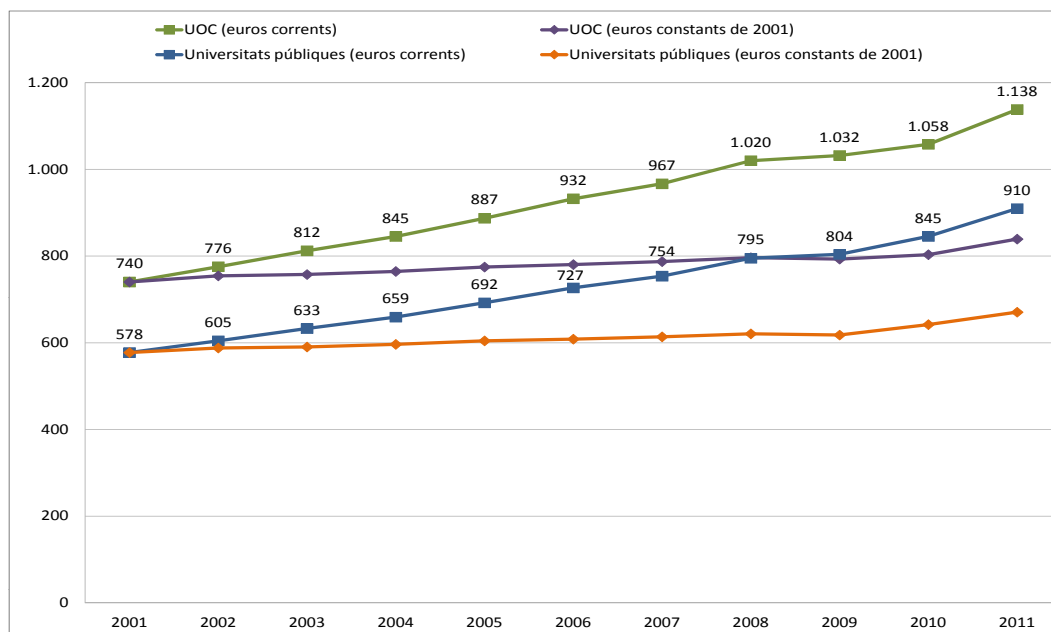
Gràfic 1.16
Preu per curs dels estudis de grau i de 1r i 2n cicles
a la UOC en comparació amb els preus públics
Enginyeries

Gràfic 1.17
Preu per curs dels estudis de grau i de 1r i 2n cicles
a la UOC en comparació amb els preus públics
Ciències socials

Gràfic 1.18
Preu per curs dels estudis de grau i de 1r i 2n cicles
a la UOC en comparació amb els preus públics
Humanitats

PREUS PER MATRÍCULES SUCCESSIVES I PER SEGON ESTUDI

Proporcionalment a la primera matrícula, la segona és avui tant més cara com ho era la quarta fa 10 anys.

El 2001 va ser l'últim cop que la Generalitat de Catalunya va establir un increment específic de la quarta matrícula d'una mateixa assignatura, que llavors era un 50% més cara que la primera. La segona matrícula es trobava aleshores un 30% per sobre de la primera, i la tercera, un 40%. L'eliminació de l'increment a la quarta matrícula va ser, en realitat, una reestructuració a l'alça, ja que el 2002 la tercera i successives matrícules van adoptar l'increment del 50%. Des de llavors els preus de les matrícules successives han anat augmentant progressivament fins el 2011, quan s'ha donat l'increment més gran. La tercera i successives matrícules d'una mateixa assignatura són avui un 120% més cares que el 2010, i arriben a costar tres cops el preu de la primera. La segona matrícula ha arribat a ser un 50% més cara que la primera, que era el que corresponia a la quarta matrícula i successives fa 10 anys.

Estudiar una segona carrera és un 40% més car. A diferència del que hem pogut observar amb les matrícules successives, la Generalitat no ha modificat l'increment que s'aplica a les persones titulades que estudien una segona carrera, que s'ha mantingut en un 40% al llarg de la dècada.

La taula 1.19 mostra l'evolució del coeficient multiplicador de les matrícules successives i de les matrícules en una segona carrera des de l'any 2001.

Taula 1.19
Coeficient multiplicador de les matrícules successives i per segon estudi

	2a matr.	3a matr.	4a matr. ²	2on estudi
2001	1,30	1,40	1,50	1,40
2002	1,30	1,50	1,50	1,40
2003	1,30	1,50	1,50	1,40
2004	1,30	1,50	1,50	1,40
2005	1,30	1,55	1,55	1,40
2006	1,35	1,60	1,60	1,40
2007	1,40	1,65	1,65	1,40
2008	1,40	1,65	1,65	1,40
2009	1,40	1,65	1,65	1,40
2010	1,50	1,80	1,80	1,40
2011	1,50	3,00	3,00	1,40

Des del 2006, els estudiants no residents a la UE paguen quatre cops més. Un altre dels factors multiplicador dels preus de matrícula és la procedència dels estudiants. Fins el 2006 les universitats públiques catalanes no aplicaven preus diferents en funció de l'origen de l'estudiant. Des de llavors, per als estudiants que no són residents a la Unió Europea, el preu dels estudis és quatre cops superior al preu ordinari.

2. El 2001 va ser l'últim cop que la Generalitat de Catalunya va establir un increment específic de la quarta matrícula. Des d'aleshores s'estableixen increments per terxeres i successives matriculacions.

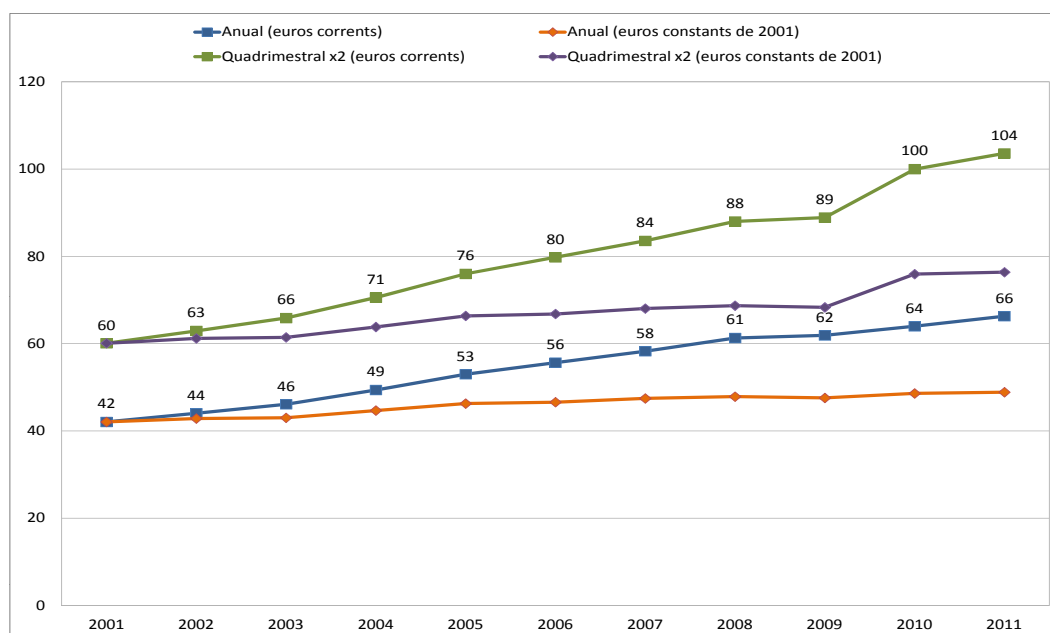
PREUS DE LES TAXES PÚBLIQUES

Tal com hem apuntat a l'inici, per calcular el preu total de les matrícules hem d'afegir al preu dels crèdits matriculats la taxa de gestió de l'expedient que marca la Generalitat. A més, les universitats hi poden afegir taxes pròpies, que comentem a l'apartat següent. També són preus fixats per la Generalitat els de l'expedició de títols.

Matricular-se per quadrimestres és sensiblement més car. Durant l'última dècada, les taxes per gestió de l'expedient han augmentat entre un 27%, en el cas de la matrícula quadrimestral, i un 16% en el cas de l'anual. No només l'increment de la matrícula quadrimestral ha estat superior, sinó que ja ho era el punt de partida, ja que en començar la dècada la taxa anual per dues matrícules quadrimestrals era un 43% superior a la taxa per una matrícula anual. Amb aquest increment superior, la diferència ha arribat al 56% el 2011.

El gràfic 1.20 mostra l'evolució de les taxes per gestió de l'expedient.

Gràfic 1.20
Preu per curs de les taxes de gestió de l'expedient

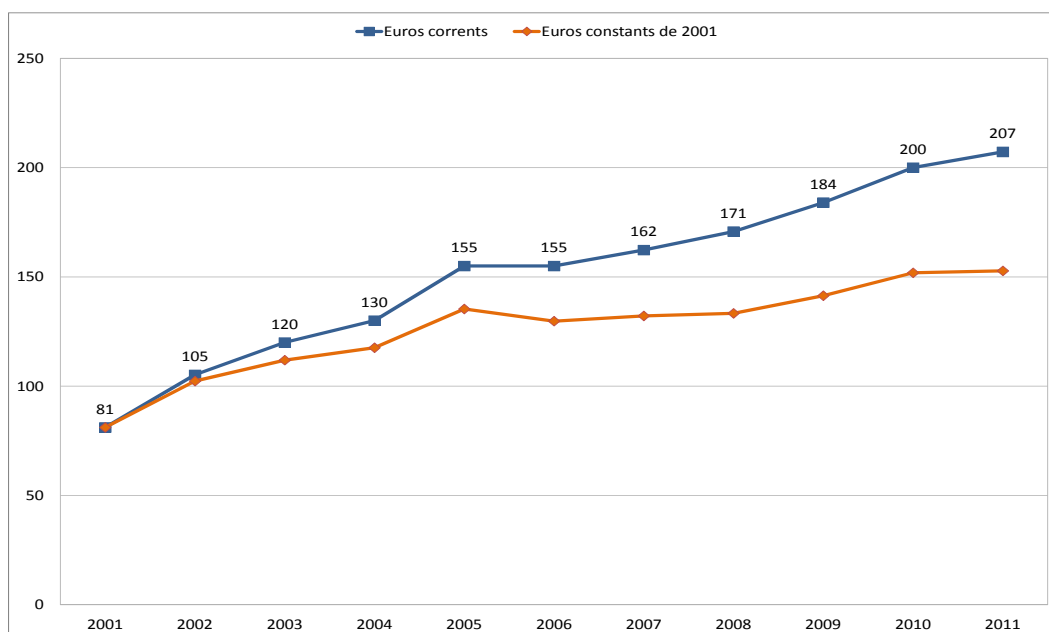

El preu per expedició de títols s'ha unificat a l'alça. L'any 2001, els títols de diplomatura (o arquitectura tècnica, enginyeria tècnica o mestre), llicenciatura (o arquitectura o enginyeria) i doctorat tenien preus clarament diferenciats, de 81,14€, 100,49€ i 147,11€, respectivament. L'any 2002 es van unificar els preus de les diplomatures i les llicenciatures, fet que va significar un augment del 26,13% per sobre del de l'IPC en el cas de les diplomatures. Amb els anys i l'aparició de títols nous (de grau i de màster) la tendència ha estat apropar-los progressivament fins a unificar-los l'any 2010 a uns preus més propers als de doctorat que als de llicenciatura. Això ha comportat un increment en 10 anys del 88% per sobre del de l'IPC en el cas de les diplomatures, 52% en el cas de les llicenciatures i 3,8% en el cas dels doctorats.

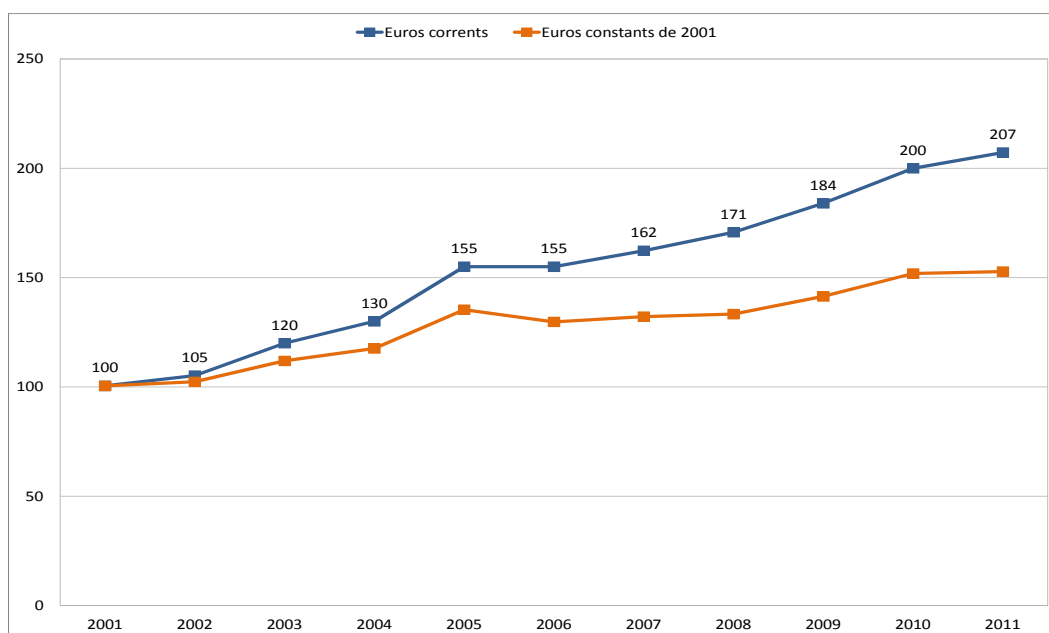
L'any 2006 els preus per expedició de títols de màster universitari es van incorporar als de doctorat. El 2008 el preu per al grau es va incorporar al preu per diplomatures i llicenciatures. Des del 2004 s'expedeixen títols amb suplement europeu, que llavors va representar un preu afegit de 65€. L'any 2005 el suplement europeu estava inclòs en el preu dels títols de diplomatura, llicenciatura i doctorat, però entre el 2006 i el 2008 va tornar a tenir preus diferenciats.

Els gràfics 1.21 a 1.23 mostren l'evolució dels preus per expedició de títols en les seves tres tipologies.

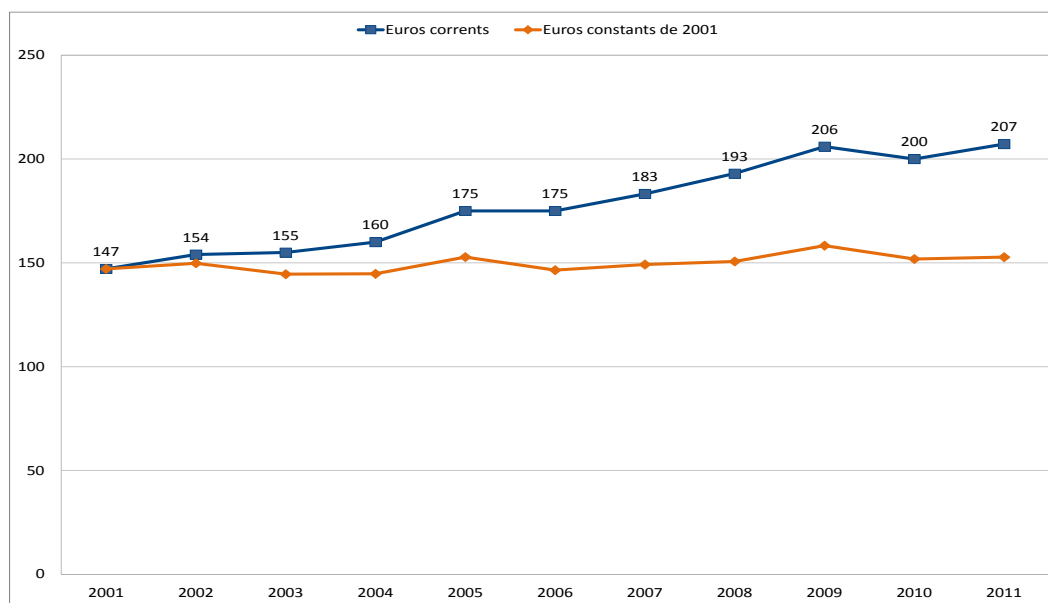
Gràfic 1.21
Preu per curs de les taxes d'expedició del títol de diplomatura

Gràfic 1.22
Preu per curs de les taxes d'expedició del títol de llicenciatura i grau

Gràfic 1.23
Preu per curs de les taxes d'expedició del títol de doctorat i màster

PREUS DE LES TAXES ESTABLERTES PER CADA UNIVERSITAT

El decret de preus de la Generalitat de Catalunya inclou la possibilitat que les universitats públiques estableixin, a més de la taxa de gestió de l'expedient, taxes pròpies per als seus estudis, en concepte de serveis específics de la universitat. Els conceptes pels quals s'ha cobrat aquesta taxa han estat molt diversos, des de "Informació i Documentació de Matrícula" fins a "Agenda". Donat que cada universitat estableix el seu import –en cas que ho faci– i en algunes ocasions ha estat difícil comprovar l'import corresponent a cada universitat, hem limitat l'anàlisi de l'evolució d'aquestes taxes als últims cinc anys.

El curs 2011-2012 totes les universitats públiques catalanes han establert taxes pròpies. L'any 2006 només quatre de les set universitats públiques catalanes afegien taxes pròpies a l'import de la matrícula. El 2010 ho feien totes menys la Universitat Rovira i Virgili (URV), que aquest curs 2011-2012 s'hi ha afegit. Fins que va canviar el model de taxes pròpies el 2009, la Universitat Politècnica de Catalunya (UPC) aplicava un increment de poc més d'un euro a les matrícules quadrimestrals.

Un nou tipus de taxa que representa un augment exponencial. El preu d'aquestes taxes a dia d'avui és considerablement superior al del 2006 –en el cas de les universitats que ja en cobraven–, tant és així que podem parlar d'un nou tipus de taxa que, segons el lloc, s'implanta entre el 2009 i el 2011, i que les universitats anomenen, amb variacions, serveis específics de suport a l'aprenentatge. Aquest nou tipus de taxa es cobra en concepte de serveis, la majoria tecnològics, que, en general, les universitats ja oferien abans de començar a cobrar-les.

A part de la Universitat de Barcelona (UB), la Universitat de Lleida (UdL) i la URV, que no cobraven cap tipus de taxa pròpia, l'augment més pronunciat es dona a la Universitat de Girona (UdG), on la taxa actual és 13,4 cops superior a la del 2006. A la UPC està 11,7 cops per sobre, a la UAB, 10 cops, i a la Universitat Pompeu Fabra (UPF), 9,7. A la UB, on es va aplicar per primer cop una taxa pròpia l'any 2010, per valor de 14€, l'augment va multiplicar la taxa per 5.

Preus propis però acordats entre totes les universitats. Tot i que les taxes pròpies graven serveis específics de cada universitat, des que s'aplica aquest nou tipus de taxa aquesta té el mateix preu a totes les universitats

públiques catalanes, tot i que cadascuna li atribueix conceptes més o menys diferents. El primer lloc on es va aplicar va ser a la UPC, l'any 2009, amb un valor de 40€. El 2010 es va aplicar a tots els centres excepte la UB i la URV, amb el mateix valor de 40€. El 2011 la van aplicar totes les universitats públiques i el valor va ser de 70€.

La taula 1.24 recull les taxes pròpies de totes les universitats catalanes en els últims cinc anys.

Taula 1.24³
Taxes pròpies de les universitats públiques catalanes (euros corrents)

	UPC		UPF	UAB	UB	UdG	UdL	URV
	Matrícula anual	Matrícula quadrim.	Matrícula anual	Matrícula anual	Matrícula anual	Matrícula anual	Matrícula anual	Matrícula anual
2006	6,00 €	+1,34	7,25 €	7,00 €		5,24 €		
2007	6,18 €	+1,40	7,25 €	8,00 €		5,38 €		
2008	6,30 €	+1,40	7,50 €	8,00 €		5,61 €		
2009	40,00 €	20,00 €	10,00 €	8,00 €		5,81 €		
2010	40,00 €	20,00 €	40,00 €	40,00 €	14,00 €	40,00 €	40,00 €	
2011	70,00 €	35,00 €	70,00 €	70,00 €	70,00 €	70,00 €	70,00 €	70,00 €

Taxa o preu públic? En algunes ocasions, grups d'estudiants han denunciat a les administracions d'algunes facultats que el pagament d'aquestes taxes pròpies –per conceptes com la compra d'una agenda o la utilització de serveis informàtics o l'accés a recursos digitals– no pot ser obligatori. Ho diuen en base al Decret Legislatiu 3/2008 de la Generalitat de Catalunya, que transcrivim parcialment:

Són taxes exigibles per l'Administració de la Generalitat o per les entitats que en depenen i que, d'acord amb la seva normativa específica, sotmetin el seu règim econòmicofinancer al dret públic, els tributs creats d'acord amb aquesta Llei el fet imposable dels quals es produeix dins l'àmbit territorial de Catalunya i és constituït per la utilització del seu domini públic, i per la prestació de serveis o la realització d'activitats en règim de dret públic, que es refereixin, afectin o beneficiïn de manera particular els subjectes passius quan concorri qualsevol de les circumstàncies següents:

a) Si no són de sol·licitud o de recepció voluntària pels administrats. A aquests efectes, no es considera voluntària la sol·licitud pels administrats:

Primer. Si és imposada per disposicions.

Segon. Si els béns, els serveis o les activitats requerits són imprescindibles per a la vida privada o social de qui els sol·licita.

b) Si no són prestats o exercits pel sector privat, en sigui o no establerta la reserva a favor del sector públic, conformement a la normativa vigent.

Segons la interpretació que fan del text no es tractaria de taxes sinó de preus públics per un servei al qual els estudiants podrien renunciar. No obstant, els centres contraposen a l'argument el text del decret de preus, que, a tall d'exemple, l'any 2011 estableix que és competència dels Consells Socials de les universitats fixar els preus per "La contraprestació per serveis específics i de suport a l'aprenentatge per als estudiants dels centres universitaris propis com dels seus adscrits, i la contraprestació pels materials didàctics específics en els sistemes metodològics que impliquen semipresència en els estudis".

3. Elaboració pròpia a partir dels pressupostos de les universitats i liquidacions de les matrícules dels seus estudiants.

CAPÍTOL 2

COMPARACIÓ DELS PREUS PÚBLICS UNIVERSITARIS ENTRE LES DIVERSES COMUNITATS AUTÒNOMES

Resum executiu

Els preus universitaris es fixen anualment mitjançant decrets que aproven les comunitats autònomes, dins el marc que estableix el govern d'Espanya i que els permet certa flexibilitat. En conseqüència, el sistema de preus s'ha anat diferenciant entre comunitats.

La comparació entre els preus dels diferents estudis a les diverses comunitats autònomes permet constatar una proliferació de preus:

1. Dins una mateixa comunitat autònoma, existeixen diferències de preus de fins al 88% entre els preus d'uns estudis de grau i uns altres. Aquestes diferències arriben al 250% entre diversos estudis de màster universitari d'una mateixa comunitat autònoma.
2. Coursar un mateix estudi de grau pot costar fins a un 94% més, depenent de la comunitat autònoma on s'estudiï. Les diferències entre comunitats autònomes arriben al 196% en els preus mínims dels màsters.
3. Els preus dels màsters universitaris són entre un 20% i 5,3 vegades més cars que els dels graus d'àmbits temàtics similars.
4. No es troben als decrets de preus criteris objectius que justifiqui les diferències entre els preus d'uns estudis i uns altres, tant al si de cada comunitat autònoma com en el conjunt del sistema.
5. Catalunya és la comunitat autònoma on els estudis de grau són més cars, i és una de les comunitats autònomes més cares també pel que fa als preus dels màsters. Quant als estudis de doctorat, és la tercera més cara. També és la comunitat més cara pel que fa al preu de l'expedició del títol de grau, i una de les més cares quant a l'expedició dels títols de màster i de doctor.

PREUS DELS ESTUDIS DE GRAU

Proliferació de preus diferents. Existeix una gran variació entre comunitats autònomes pel que fa al nombre de preus que s'apliquen als estudis de grau¹. En els extrems es troben Andalusia, que aplica el mateix preu a tots els estudis de grau, i Castella i Lleó, que aplica 25 preus diferents. La major part de comunitats autònomes aplica entre 3 i 5 preus diferents. Catalunya n'aplica 3, tot i que fins fa dos anys n'aplicava 5.

Diferències del fins al 88% a una mateixa comunitat autònoma. En una mateixa comunitat autònoma, els estudis de grau de preu més alt poden arribar a ser fins a un 88% més cars que els de preu més baix (entre 755€ i 1.415€ per curs, a Aragó). A l'altre extrem, hi ha una comunitat on tots els graus tenen el mateix preu (732€ per curs, a Andalusia). A Catalunya els graus més cars costen un 56% més que els més barats (entre 910€ i 1.423€ per curs).

1. Totes les dades que es presenten en aquest capítol són elaboració pròpia a partir de dades publicades a Ministerio de Educación, Cultura y Deporte. Estadística de Precios Públicos Universitarios. Curso 2011-12. <http://www.educacion.gob.es/educacion/universidades/estadisticas-informes/estadisticas/precios-publicos.html> (darrera consulta, maig 2012).

Criteris de diferenciació inexplicats i inexplicables. La diferenciació entre els estudis de grau, a l'hora d'aplicar preus diversificats, es basa en el concepte de "nivell d'experimentalitat" que anualment estableixen els decrets que fixen els preus. No sembla que existeixin criteris objectius, ni autonòmics ni d'àmbit general, per establir el nivell d'experimentalitat d'uns estudis. No només no consten als decrets, sinó que la simple lectura dels decrets d'anys successius demostra clarament la seva inexistència. En particular, es donen casos com els següents: i) una mateixa comunitat autònoma classifica uns mateixos estudis de maneres diferents segons la universitat que els imparteix, ii) una mateixa comunitat autònoma modifica la classificació dels mateixos estudis al llarg dels anys, iii) les diverses comunitats autònomes discrepen en determinar si uns estudis són més o menys experimentals que uns altres.

Per presentar les dades dels preus dels estudis de grau de forma que faciliti la comparació entre comunitats autònomes, els hem agrupat en conjunts homogenis temàticament. Aquesta classificació ha estat feta en coherència amb la que se sol emprar en l'àmbit de l'avaluació de l'activitat universitària (ANECA, CNEAI,...), i és la següent:

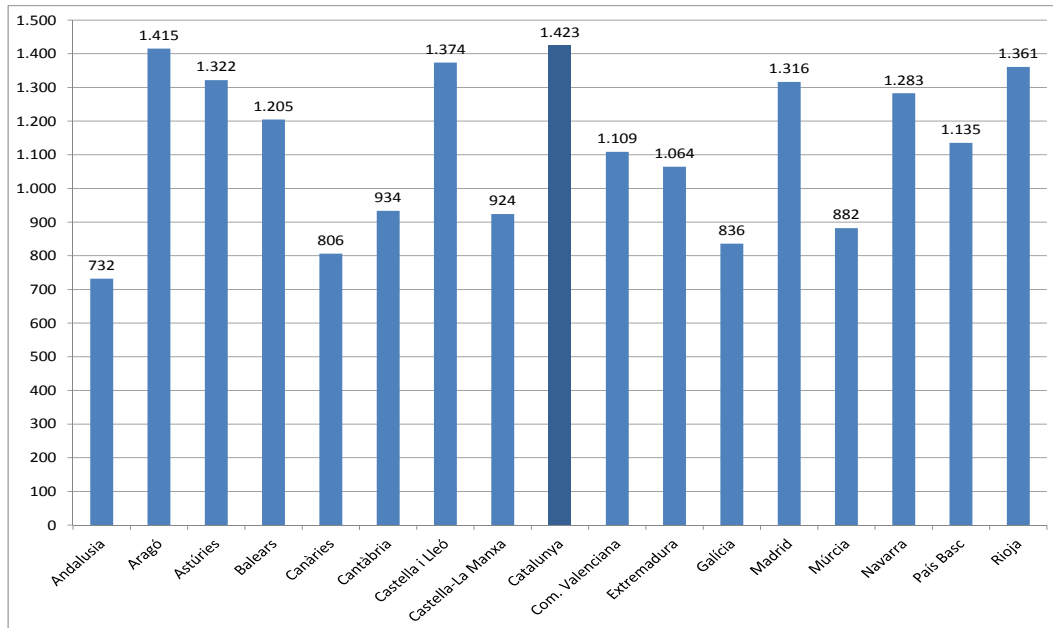
- Ciències de la salut: inclou els estudis de medicina, infermeria, fisioteràpia, biomedicina i d'altres anàlegs.
- Ciències experimentals: inclou els estudis de química, geologia, biologia i equiparables. Alguns estudis de ciències, com ara matemàtiques i física, apareixen de vegades en aquest grup i de vegades en un de preu inferior, depenent de la comunitat autònoma.
- Enginyeries: inclou els estudis d'enginyeria industrial, de materials, química, de camins, etc. A algunes comunitats, inclou també els estudis d'arquitectura. Hi ha algunes comunitats autònomes que classifiquen les enginyeries de la informació i la comunicació, com telecomunicació i informàtica, en un grup de preu inferior a la resta d'enginyeries.
- Ciències socials: inclou els estudis d'economia, administració pública, estudis empresarials, etc. A algunes comunitats, hi estan equiparats també els estudis jurídics, tot i que a la major part de comunitats aquests estudis s'equiparen, als efectes dels preus, als d'humanitats.
- Humanitats: inclou els estudis de filosofia o història. A la major part de les comunitats, també inclou els estudis de filologia, que a d'altres s'equiparen, als efectes dels preus, als de ciències socials.

Fins a una desproporció del 94% per un mateix estudi a comunitats autònomes diferents. Es constata una diferència substancial entre els preus a les diverses comunitats autònomes. Els estudis de ciències de la salut presenten la desproporció més gran entre el preu més baix (732€ per curs, a Andalusia) i el més alt (1.423€ per curs, a Catalunya). Així doncs, en aquest àmbit els estudis de grau a Catalunya són un 94% més cars que a Andalusia. Aquesta relació es redueix lleugerament (89%) en el cas dels estudis de ciències experimentals (732€ per curs a Andalusia, versus 1.383€ a Aragó), una mica més (86%) als de ciències socials (556€ per curs a Canàries, versus 1.036€ a Astúries) i encara més (76%) als d'humanitats (518€ per curs a Canàries, versus 910€ a Catalunya, de nou).

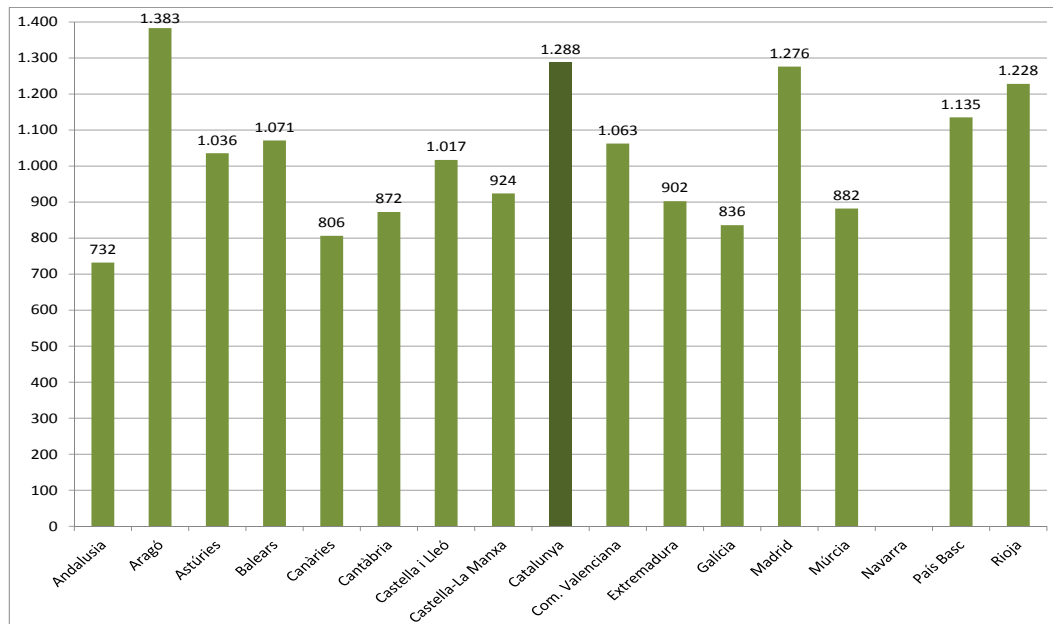
Catalunya, la comunitat on els estudis de grau són més cars. A Catalunya, els estudis de ciències de la salut, els d'enginyeria i els d'humanitats són els més cars d'Espanya. Els altres dos grups, de ciències experimentals i de ciències socials, són els segons més cars d'Espanya.

Els gràfics 2.1 a 2.5 mostren els preus dels diversos grups d'estudis de grau a totes les comunitats autònomes.

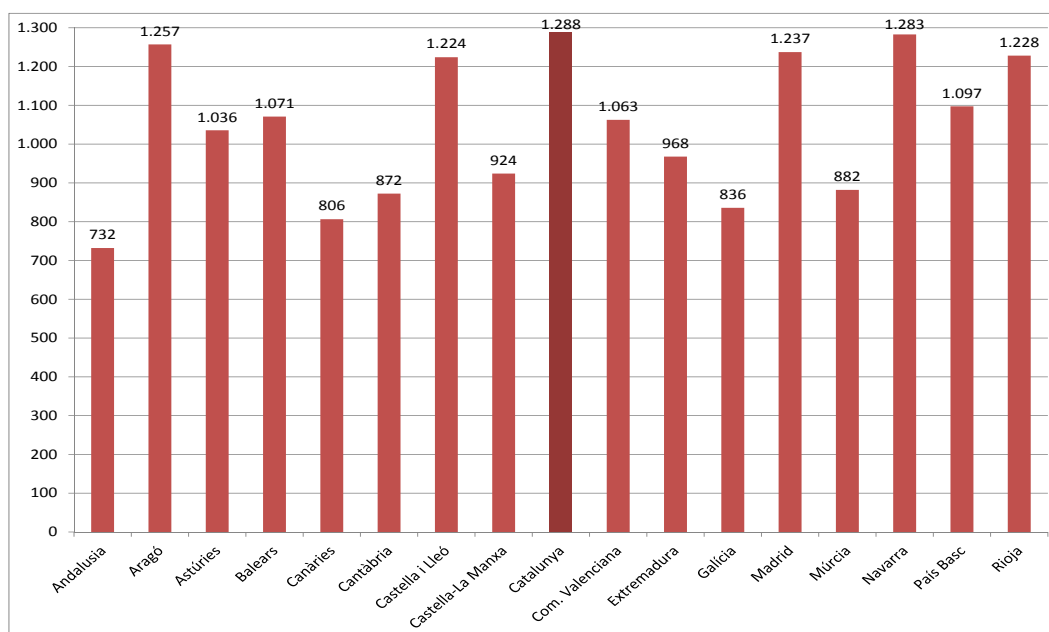
Gràfic 2.1
Preu d'un curs de grau en euros (curs 2011-12)
Ciències de la salut

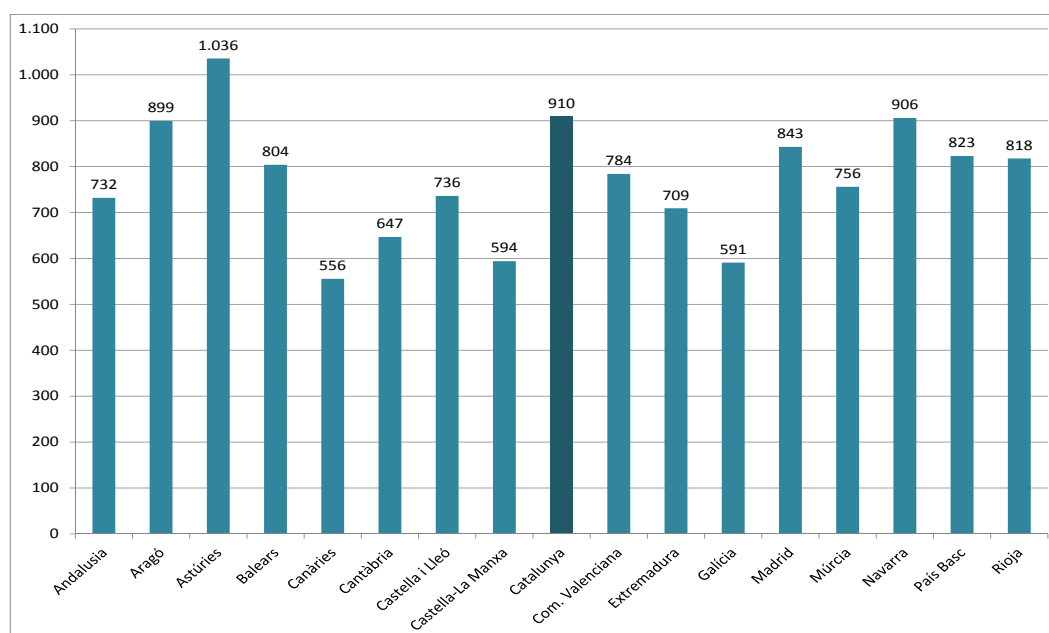
Gràfic 2.2
Preu d'un curs de grau en euros (curs 2011-12)
Ciències experimentals

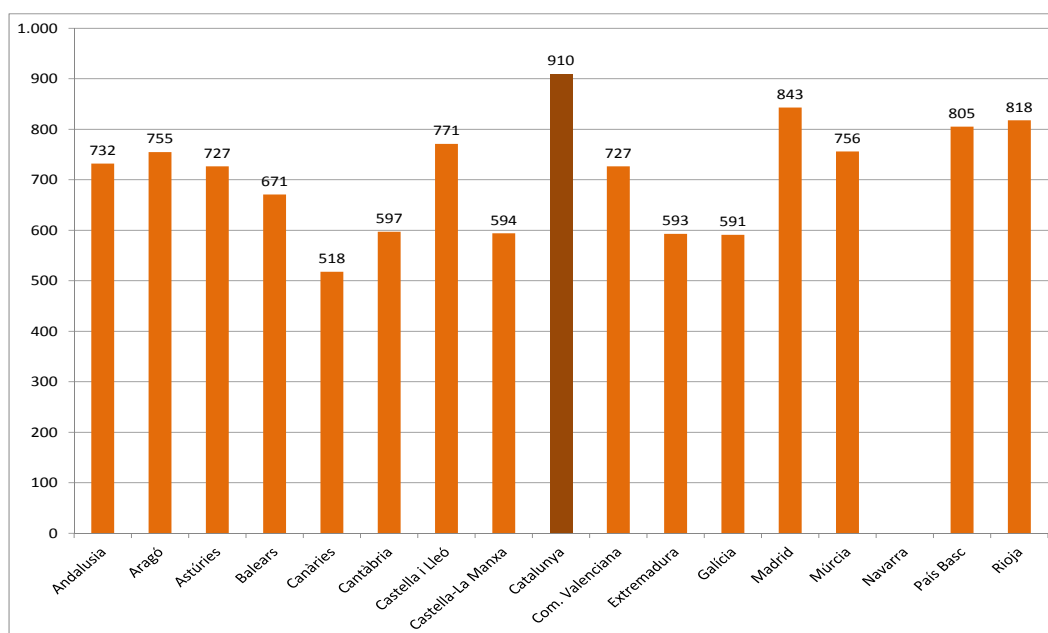
Gràfic 2.3
Preu d'un curs de grau en euros (curs 2011-12)
Enginyeries

Gràfic 2.4
Preu d'un curs de grau en euros (curs 2011-12)
Ciències socials

Gràfic 2.5
Preu d'un curs de grau en euros (curs 2011-12)
Humanitats

PREUS DELS ESTUDIS DE MÀSTER UNIVERSITARI

Nivells establerts per l'efecte demanda? Per tal d'establir els seus preus, les comunitats autònomes també classifiquen els màsters en diversos nivells. Tanmateix, en aquest cas el criteri per establir els nivells és encara més confús que en el cas dels graus. Un grup de comunitats fixen preus per àmbits temàtics (Castella i Lleó, País Basc), d'altres deixen la decisió a les universitats (Catalunya) i, finalment, d'altres fixen preus molt diferents per a estudis de temàtiques molt similars que probablement tenen nivells d'experimentalitat comparables (Aragó, València). En aquest darrer cas, tots sembla indicar que els preus es fixen basant-se en una hipotètica i, en tot cas, no explicitada demanda esperada.

Màsters oficials a preus especials. Els preus dels màsters universitaris (denominació legal dels màsters col·loquialment denominats oficials) van començar dins els intervals establerts anualment. Progressivament, però, s'ha anat estenent l'ús de la possibilitat que les comunitats autònomes tenen per establir preus "diferenciats" (és a dir, fora dels intervals establerts) per a màsters que, tanmateix, són oficials.

El curs 2011-12, les comunitats autònomes que s'han acollit a aquesta possibilitat són:

- Astúries, amb preus fins a un 240% superiors a la resta de màsters de la comunitat (2.772€ per curs);
- Catalunya, fins a un 250% més cars (3.659€);
- Comunitat Valenciana, fins a un 670% més cars (5.880€);
- Madrid, fins a un 1.100% més cars (17.040€);
- Múrcia, fins a un 170% més cars (2.393€);
- País Basc, fins a un 390% més cars (5.537€).

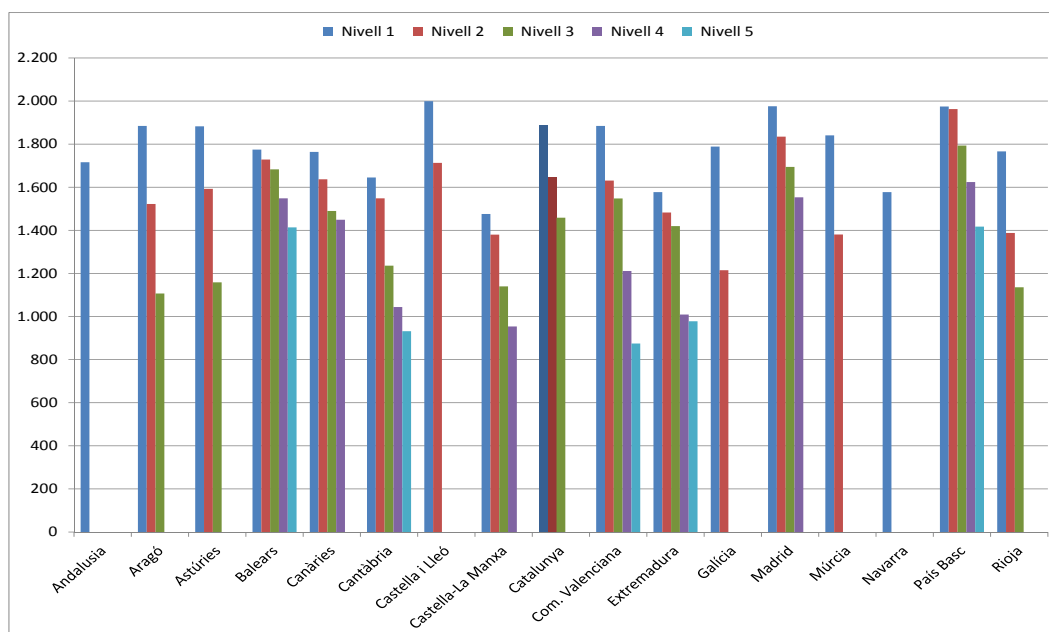
Diferències de fins al 250% en una mateixa comunitat autònoma (sols tenint en compte els màsters a preus ordinaris). Fins i tot si es deixen de banda els màsters universitaris a preus diferenciats, es constaten àmplies diferències entre els preus ordinaris dels màsters universitaris d'una mateixa comunitat, alguns dels quals poden arribar a ser fins un 215% més cars que uns altres (Comunitat Valenciana, 875€ per curs versus 1.885). A Catalunya, el màster més car a preus ordinaris és un 129% més car que el més barat (1.458€ per curs versus 1.885).

Diferències entre comunitats autònomes que arriben al 196% en els preus mínims dels màsters. Els preus mínims dels màsters universitaris varien entre els 875€ per curs de la Comunitat Valenciana i els 1.716 d'Andalusia. El preu mínim a Catalunya és de 1.459€ per curs.

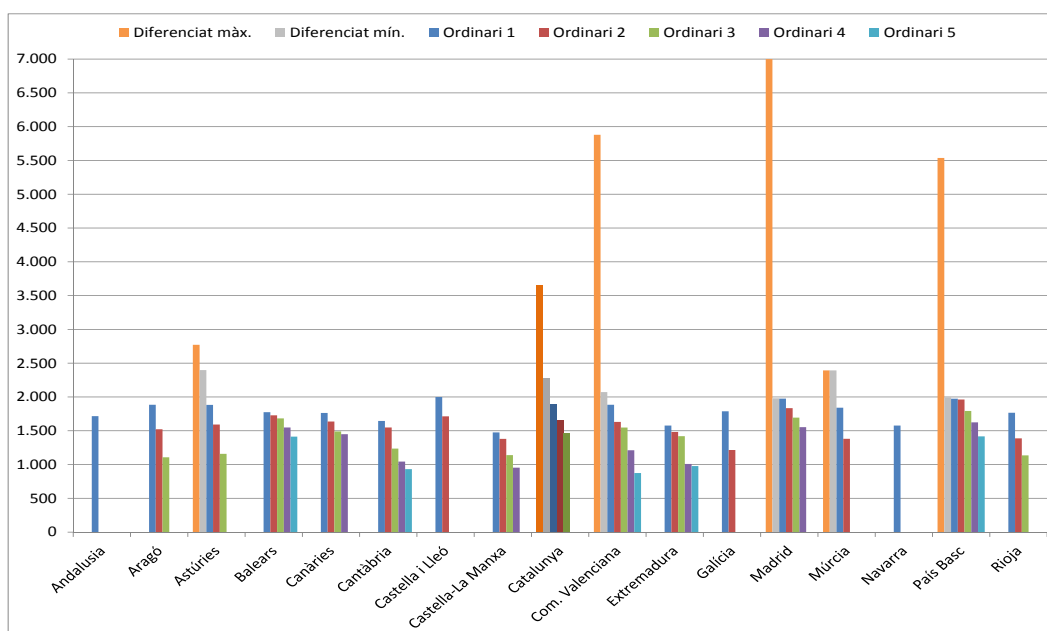
Catalunya, una de les comunitats autònomes més cares. El preu mínim dels màsters a Catalunya és el 5è més car d'Espanya (1.459€ per curs). El preu màxim (ordinari) és el 4rt més car (1.885€ per curs). Així mateix, Catalunya és la 2a comunitat que més màsters a preus diferenciats té (16) darrera de Madrid (34), del conjunt de les 6 úniques comunitats autònomes que estableixen màsters a preus diferenciats.

Els gràfics 2.6 i 2.7 permeten comparar les gammes de preus dels màsters universitaris a les diverses comunitats autònomes.

Gràfic 2.6
Preu d'un curs de màster universitari en euros (curs 2011-12),
només preus ordinaris

Gràfic 2.7
Preu d'un curs de màster universitari en euros (curs 2011-12),
inclosos preus diferenciats (*)

(*) Sense incloure el màster de 17.040 de la Comunitat de Madrid.

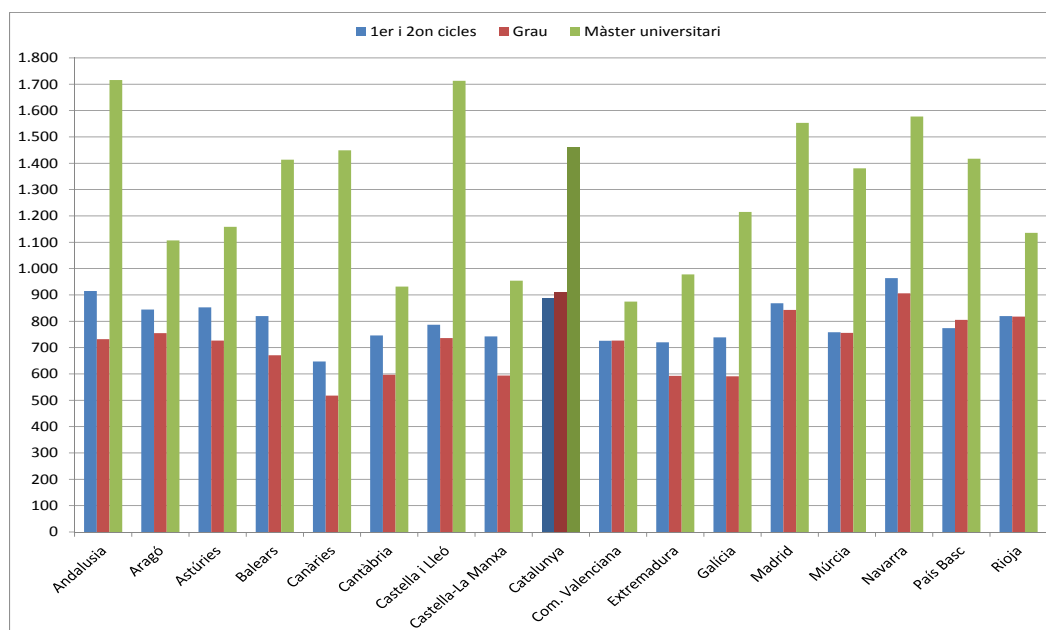
COMPARACIÓ DELS PREUS SEGONS NIVELL D'ESTUDIS

La comparació dels preus dels graus amb els dels màsters no es pot fer per àmbits temàtics sense caure en una gran varietat de casuístiques ja que, com s'explica a l'apartat anterior, els preus dels màsters no sempre estan vinculats a l'àmbit temàtic dels estudis. Així, doncs, ens ha semblat metodològicament més robust comparar els preus dels graus i els màsters en termes de preus mínims i preus màxims. Aquesta és també la metodologia que presenta el document de preus que anualment publica el ministeri competent en matèria d'universitats².

Els cursos de màster universitari més barats són entre un 20% i 2,8 cops més cars que els de grau. El preu mínim d'un curs de màster és, com a mínim, un 20% més car que el preu mínim d'un curs de grau (Comunitat Valenciana, 727€ per curs de grau i 875€ per curs de màster). A la major part de comunitats autònomes, la diferència és força més alta i un curs del màster costa, com a mínim, entre un 60% i un 85% més que el d'un grau. La relació màxima s'assoleix a Canàries, on el preu mínim per curs és 518€ al grau i 1.449€ al màster, és a dir, una xifra 2,8 cops més gran. A Catalunya, els màsters a preu mínim costen un 60% més que els graus a preu mínim (910€ per curs de grau versus 1.459€ per curs de màster). El Gràfic 2.8 il·lustra el conjunt d'aquestes dades.

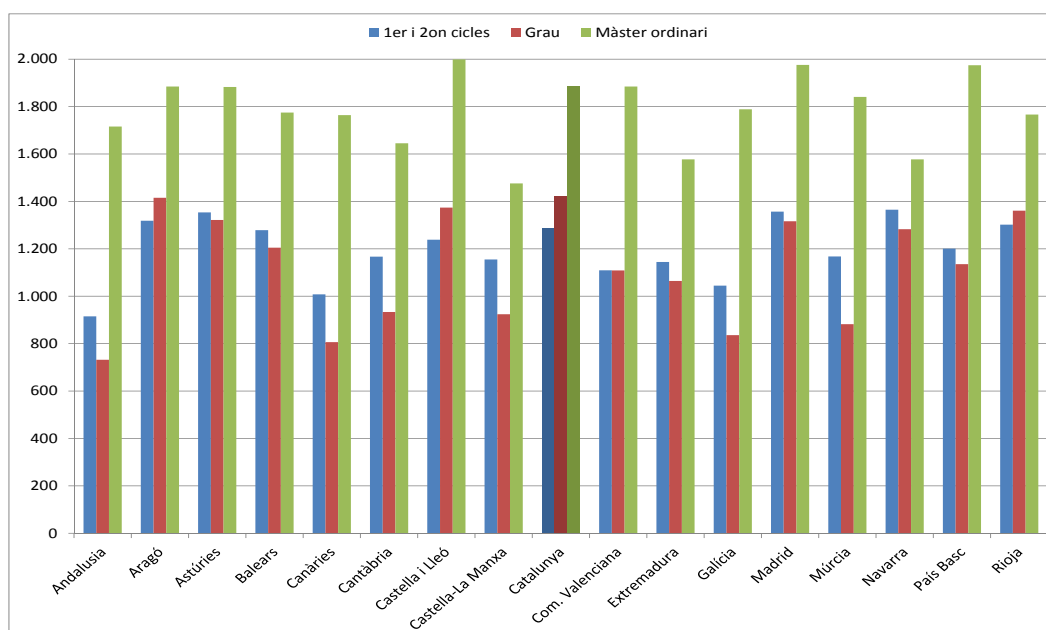
2. Estadística de precios públicos universitarios. Ministerio de Educación, Cultura y Deporte. <http://www.educacion.gob.es/educacion/universidades/estadisticas-informes/estadisticas/precios-publicos.html> (darrera consulta, maig 2012).

Gràfic 2.8
Preu mínim d'un curs en euros (curs 2011-12)

Els cursos de màster universitari més cars (a preus ordinaris) són entre un 23% i 2,3 cops més cars que els de grau. El preu màxim d'un curs de màster a preus ordinaris (és a dir, sense tenir en compte els màsters a preus diferenciats) és, com a mínim, un 23% més car que el preu màxim d'un curs de grau (Navarra, 1.577€ per curs de grau versus 1.283€ per curs de màster). A la major part de comunitats autònomes la proporció és força més alta: el curs de màster més car a preus ordinaris costa entre el 45% i el 76% més que el de grau. El màxim es produeix a Andalusia, on el curs de màster més car (1.716€) val 2,34 cops més que el de grau més car (732€). A Catalunya, un curs de màster a preu màxim (ordinari) costa un 32% més que un curs de grau a preu màxim (1.423€ per curs de grau 1.885€ per curs de màster). El Gràfic 2.9 il·lustra el conjunt d'aquestes dades.

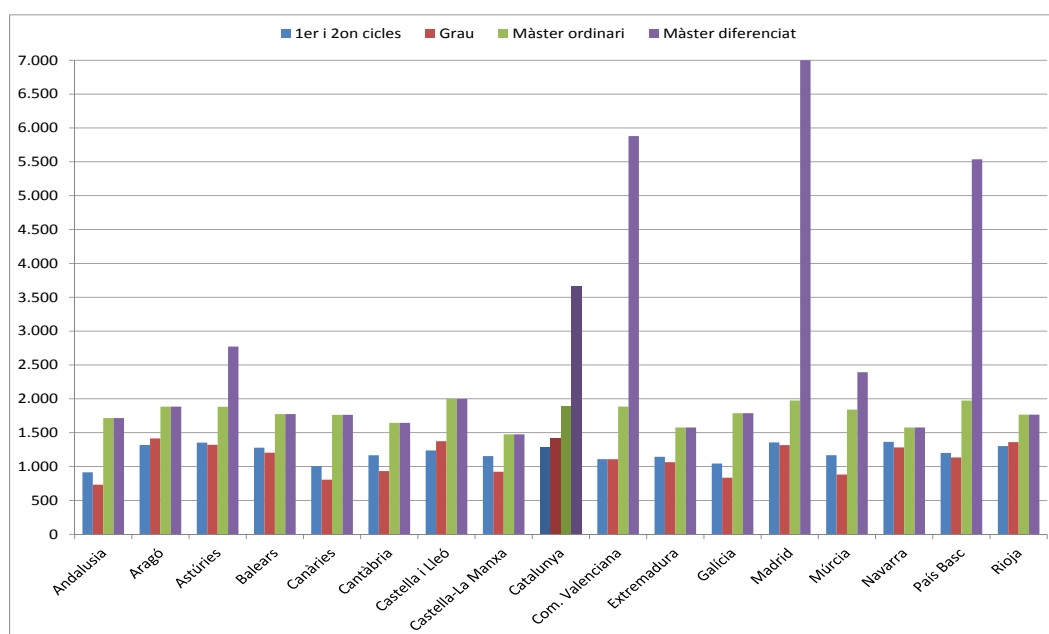
Gràfic 2.9
Preu màxim d'un curs en euros (curs 2011-12), sols màsters universitaris a preus ordinaris

Els cursos de màster universitari són fins a 5,3 vegades més cars que els de grau més cars. En aquesta xifra no estem tenint en compte el màster universitari (és a dir, oficial) més car de la Comunitat de Madrid, que és 12,9 vegades més car que el grau més car (costa 17.040€ per curs), sinó sols els màsters que tenen preus comparables. Les comunitats Valenciana i de Madrid assoleixen aquesta relació entre els preus per curs dels màsters més cars i dels graus més cars (a Madrid, 1.316€ per curs de grau versus 7.000€ per curs de màster; a la Comunitat Valenciana, 1.109€ versus 5.880€). A Catalunya, un curs del màster més car costa 2,6 cops més que un curs del grau més car (1.424€ un curs de grau versus 3.659€ un curs de màster). El Gràfic 2.10 il·lustra el conjunt d'aquestes dades.

Gràfic 2.10

Preu màxim d'un curs en euros (curs 2011-12), amb màsters universitaris a preus diferenciats (*)

(*) Sense incloure el màster de 17.040 de la Comunitat de Madrid.

EFFECTE SOBRE ELS PREUS DE LA IMPLANTACIÓ DE L'ESPAI EUROPEU D'ENSENYAMENT SUPERIOR

Es constata que el pas el sistema anterior (estudis de 1er i 2on cicles universitaris) al sistema actual (estudis de grau i de màster universitari), adaptat a l'Espai Europeu d'Ensenyament Superior (EEES), ha comportat canvis també en el sistema de preus. I no només per l'aparició dels preus dels màsters, que hem analitzat en els dos apartats anteriors.

Catalunya, la comunitat on més s'han apujat els preus en passar del sistema pre-EEES a l'actual. A la major part de les comunitats autònomes, estudiar un curs de grau costa exactament el mateix (Comunitat Valenciana) o lleugerament menys (pràcticament tota la resta) que estudiar un curs dels vells estudis. Catalunya és l'única comunitat que ha aprofitat el canvi del sistema per augmentar el preu per curs, tant pel que fa al seu valor mínim (estudis d'humanitats) com pel que fa al màxim (estudis de ciències de la salut).

Preu dels estudis. Ara bé, cal tenir en compte que els nous estudis de grau tenen, en general, una durada de 4 anys (amb excepcions com medicina i arquitectura), mentre que els estudis equiparables anteriors tenien una durada de 3 (diplomatures) o de 4-5 anys (llicenciatures). Així, doncs, per comparar els preus anteriors amb els actuals convé no limitar-se a comparar els preus per curs, i analitzar l'evolució dels preus del total de cada estudi.

Estudis de diplomatura, d'enginyeria tècnica i d'arquitectura tècnica. El manteniment del preu per curs, en estudis que abans eren diplomatures, enginyeries tècniques i arquitectura tècnica, ha significat un augment del 25% del cost total dels estudis. És el cas dels estudis de magisteri, per exemple, així com d'una part important dels estudis de ciències de la salut i de ciències socials.

Estudis de llicenciatura. En el cas de les antigues llicenciatures, l'anàlisi s'ha de fer cas a cas, donat que la seva durada era variable entre 4 i 5 anys. En alguns casos, mantenir del preu per curs (a les comunitats autònomes on això s'ha fet) ha comportat mantenir el preu del total dels estudis. En d'altres, la reducció d'un any (de 5 a 4) ha comportat una disminució del 20% en el preu total dels estudis.

Estudis de professions regulades. La regulació de les professions d'enginyeria, com la de professor d'ensenyament secundari, s'ha acabat concretant en els màsters i no en els graus. Per tant, no seria metodològicament correcte analitzar l'evolució del preu total d'aquests estudis per comparació dels preus pre-EEES amb els preus dels graus: cal recórrer als preus dels màsters. Habitualment, l'obtenció de les atribucions professionals s'aconsegueix amb 4 anys de grau més 1,5 o 2 anys de màster. En aquest supòsit, unes poques comunitats autònomes han mantingut el preu total dels estudis (Galícia, Castilla - La Mancha, Múrcia), però a d'altres ha comportat un augment de fins al 29% (Castella i Lleó). A Catalunya, l'increment ha estat del 18% per al model de 4 anys de grau + 1,5 de màster i del 31% per al model de 4 anys de grau + 2 de màster, molt freqüent en aquests estudis.

PREUS DELS ESTUDIS DE DOCTORAT

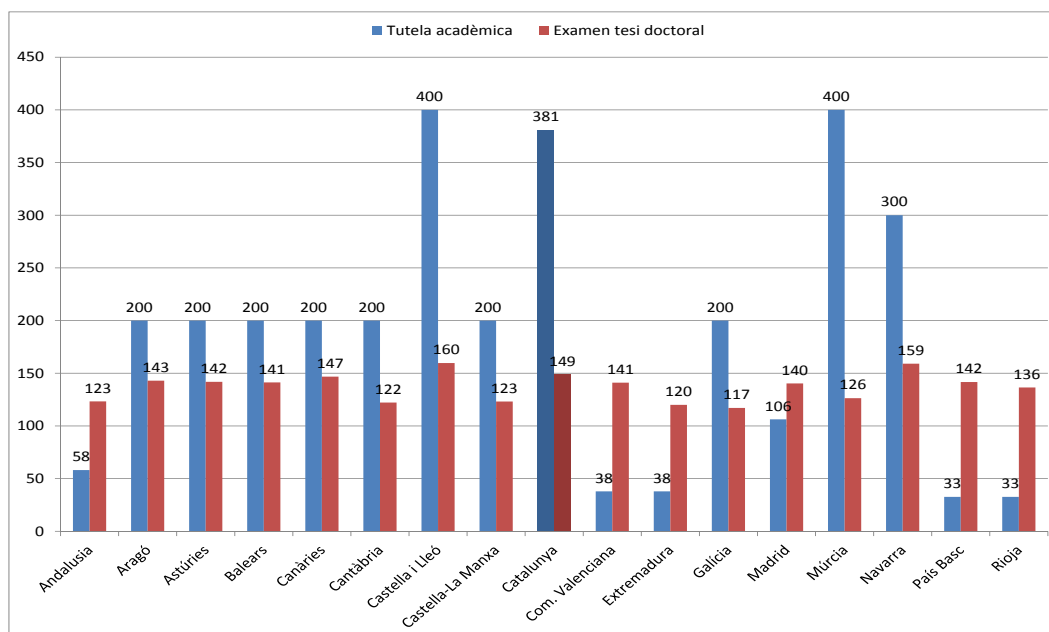
El doctorat, després de les reformes múltiples i successives que han tingut lloc els darrers anys, ja no consta de cursos específics, diferents dels de màster, que les persones que es volen doctorar hagin de seguir. Així, doncs, els preus que els estudiants de doctorat paguen en matricular-se són en concepte de tutela acadèmica i, finalment, en defensar la tesi doctoral, en concepte de drets d'examen.

Diferències injustificables en els preus de la tutela acadèmica. La matrícula de la tutela acadèmica costa anualment entre 32,68€ (La Rioja) i 400€ (Castella i Lleó, Múrcia). A la major part de les comunitats autònomes costa 200€. A Catalunya, 381€. Que el preu de la direcció de tesis doctorals pugui costar a unes comunitats més de 12 cops més que a d'altres és totalment injustificat i injustificable, i demostra l'arbitrarietat dels preus vigents.

El ventall de preus dels drets d'examen de la tesi doctoral és molt més estret (36%), i va des dels 117€ de Galícia fins als quasi 160€ de Castella i Lleó. A Catalunya, defensar la tesi doctoral costa 149€.

El Gràfic 2.11 permet comparar els preus de la matrícula de doctorat a totes les comunitats autònomes.

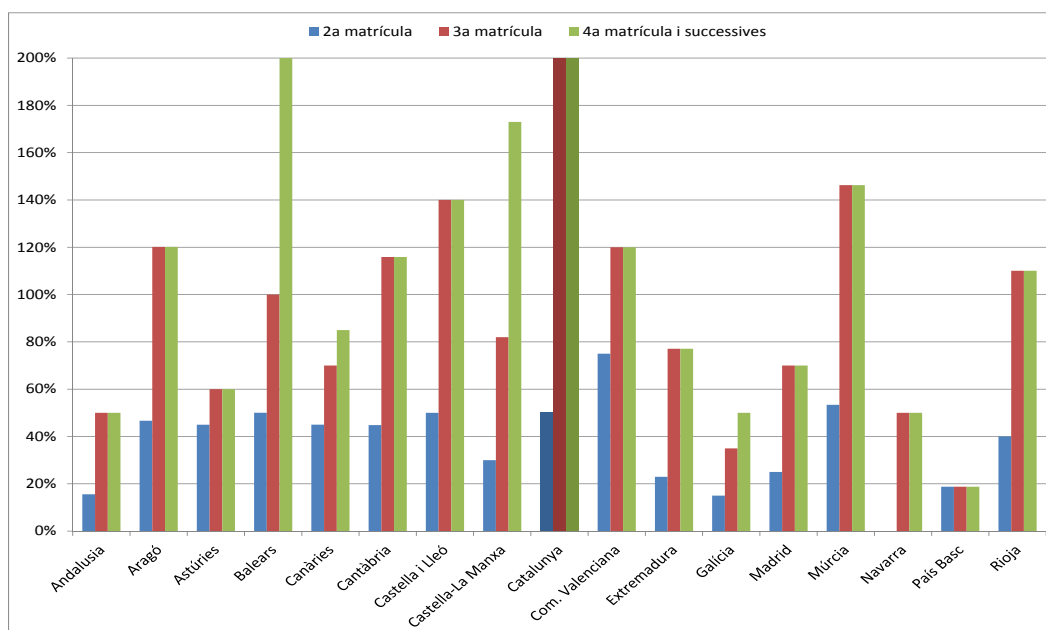
Gràfic 2.11
Preus per curs del doctorat en euros (curs 2011-12)

PREUS DE LES MATRÍCULES SUCCESSIVES (REPETICIÓ D'ASSIGNATURES)

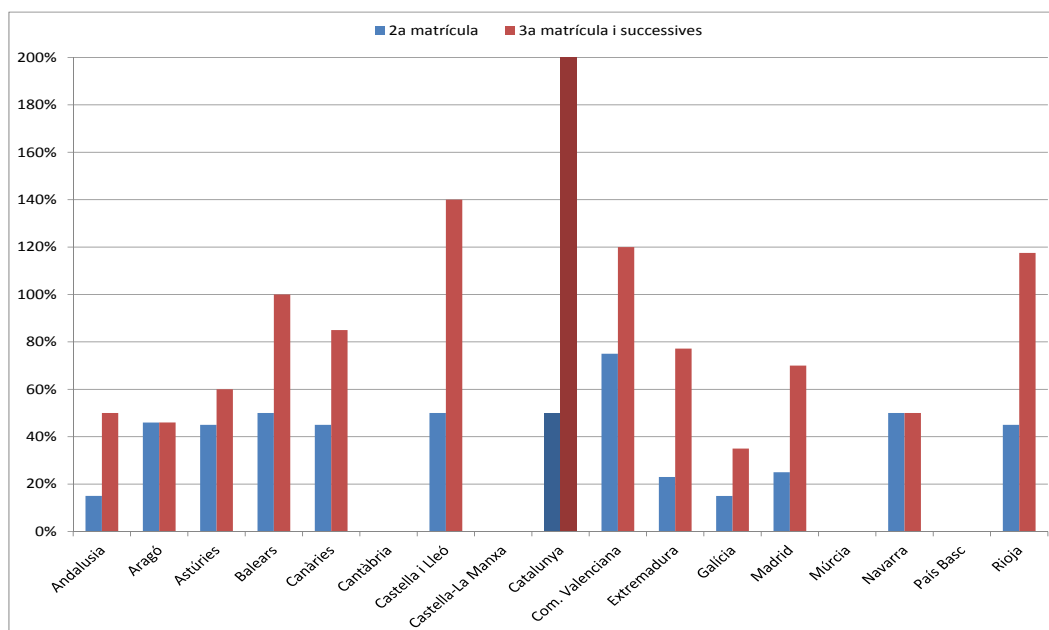
Gran variabilitat: Catalunya, una de les comunitats on més car resulta repetir assignatures. El preu que un estudiant ha de pagar quan es matricula d'una assignatura de grau per segona vegada varia molt entre comunitats autònomes: a Navarra el preu és el mateix que el de la primera matrícula, mentre que a la Comunitat Valenciana el preu s'incrementa un 75% respecte al de la primera matrícula. A Catalunya, s'incrementa un 50%. A les matrícules tercera i successives, el recàrrec varia entre el 18,8% del País Basc i el 200% de Catalunya. Podeu veure més dades al Gràfic 2.12.

Gràfic 2.12
Increment del preu de les matrícules successives en el grau (curs 2011-12)

La situació en els màsters no és significativament diferent, tal com recull el Gràfic 2.13.

Gràfic 2.13
Increment del preu de les matrícules successives en el màster (curs 2011-12)

PREUS PER A ESTUDIANTS NO RESIDENTS A LA UE

Només 5 comunitats autònomes estableixen preus diferenciats per als estudiants no residents i que no són nacionals de la UE. Catalunya és una d'elles, i preveu que aquests estudiants paguin preus 4 cops superiors als que s'apliquen a la resta d'estudiants. Les altres comunitats són Aragó i Astúries (3 cops), Navarra (4 cops) i el País Basc (4 cops més car el grau, 6 cops més car el màster).

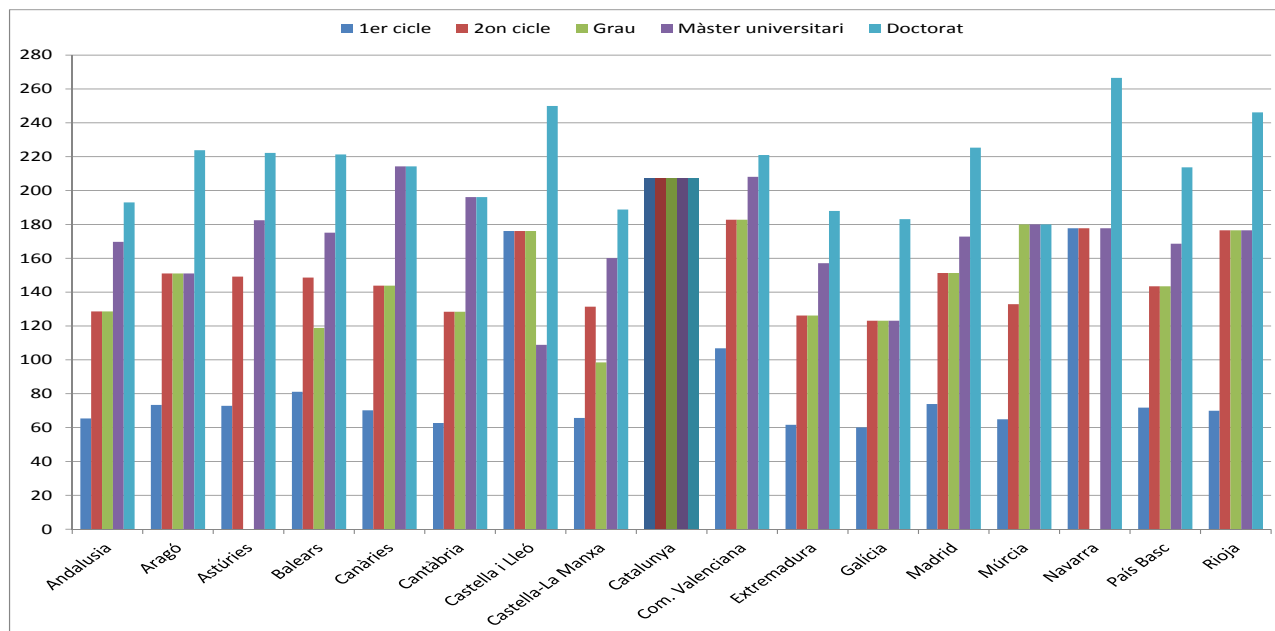
PREUS DE L'EXPEDICIÓ DE TÍTOLS

Un altre dels pagaments associats als estudis universitaris és el de l'expedició del títol en acabar els estudis. Totes les comunitats autònomes, excepte Catalunya, estableixen preus diferenciats segons el nivells d'estudis, amb diferències que poden arribar al 350% (La Rioja) entre un títol de 1er cicle (69,94€) i un de doctorat (246,17€).

Catalunya és una de les comunitats on l'expedició del títol és més cara. L'expedició dels títols de 1er cicle, de 2on cicle i de grau és més cara a Catalunya que a qualsevol altra comunitat autònoma (207,20€). El preu mínim, pel que fa a l'expedició de títols de grau, es troba a Castilla-La Mancha (98,50€). Pel que fa als títols de màster, Catalunya és la tercera comunitat on l'expedició del títol és més cara (207,20€). En aquest cas, el preu més alt es dona a Canàries (214,27€) i el més baix a Castilla y León (108,86€). Finalment, l'expedició de títols de doctorat més barata es dona a Múrcia (180€) i la més cara a Navarra (266,54€). A Catalunya, l'expedició del títol de doctorat es situa a la franja mitjana (207,20€).

El Gràfic 2.14 recull totes les dades.

Gràfic 2.14
Preu de l'expedició de títols, en euros (curs 2011-12)

CAPÍTOL 3

COMPARACIÓ DE PREUS AMB ALTRES SISTEMES UNIVERSITARIS

Resum executiu

En aquest capítol s'analitzen els sistemes de preus, ajuts i finançament públics de les universitats als països de l'OCDE, i es posen en relació amb la situació a Espanya i la seva evolució imminent.

Les conclusions principals són les següents:

1. D'acord amb les dades de l'OCDE corresponents al curs 2008-09, a 5 països europeus (Dinamarca, Finlàndia, Noruega, República Txeca i Suècia), els estudis a les universitats públiques eren gratuïts el 2008. A més, a uns altres 4 països europeus (França, Bèlgica, Àustria i Suïssa) la mitjana dels preus públics universitaris era inferior a la d'Espanya, a paritat de poder adquisitiu, i sols a 5 països (Portugal, Itàlia, Països Baixos, Irlanda i Regne Unit) era superior.
2. Un augment del 66,7% dels preus de matrícula el proper curs 2012-2013 allunyaria els preus públics universitaris a Espanya dels països del seu entorn. De fet, podria arribar a situar Espanya com el tercer país europeu on la universitat pública és més cara, darrera del Regne Unit i Irlanda.
3. El sistema de preus es complementa amb el sistema de beques i ajuts públics a l'estudi. Aquest ajuts poden incloure el preu de la matrícula, incloure també una part o tota la resta de les despeses (com ara les d'allotjament, desplaçaments i manutenció), o tenir la forma de beques-salari. Es constaten grans diferències entre uns països i altres en aquest sentit. En alguns països la gran majoria dels estudiants perceben aquestes beques, a càrrec de l'estat. Espanya es situa en el grup de països amb un nombre petit de beques.
4. Les dades posen de manifest que com més gran és la diferència entre despeses i subsidis més decreix l'accés de la població jove als estudis universitaris.
5. En analitzar els motius que justifiquen les grans diferències entre els diversos models, es comprova que ni el nivell de riquesa ni els factors demogràfics no són determinants del nivell de finançament de les universitats o del preu dels estudis. Països amb valors similars de PIB per habitant tenen comportaments molt allunyats. Recíprocament, països amb valors molt distants de riquesa fan esforços proporcionalment molt semblants a l'hora de finançar les seves universitats. Igualment, es constata que, al llarg del temps, hi ha països que varien la seva riquesa i el seu finançament públic universitari en direccions oposades. Es conclou, doncs, que les grans diferències detectades entre els diversos països són el resultat d'una elecció social i política entre models diferents, amb resultats diferents quant a la igualtat d'oportunitats i la mobilitat social.

ELS PREUS PÚBLICS ARREU DEL MÓN

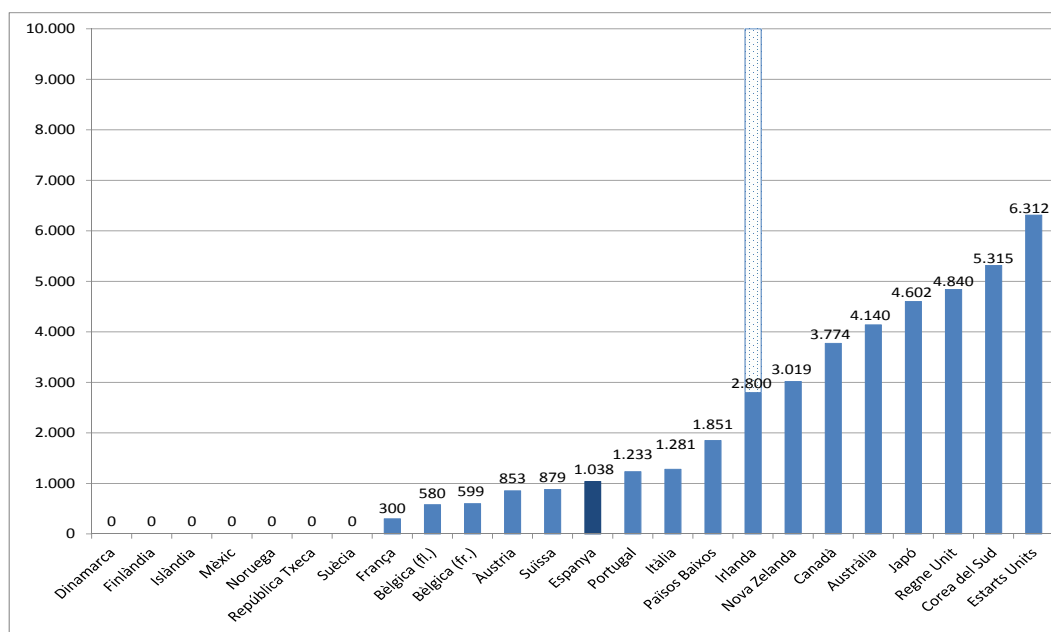
L'Organització per a la Cooperació i el Desenvolupament Econòmic (OCDE) fa dècades que elabora l'estudi Education at a Glance¹, en el qual s'analitzen els sistemes educatius (incloent l'universitari) dels països que formen part d'aquesta organització, i que són els més desenvolupats econòmicament del món. Sens dubte és

1. Education at a Glance 2011: OECD Indicators, OECD, OECD Publishing, 2011. <http://dx.doi.org/10.1787/eag-2011-en>. Les dades d'aquest informe, que al llarg del text es cita com OCDE 2011, fan referència a l'any 2008.

un dels estudis més complets i exhaustius quant a dades estadístiques, dissenyat especialment per a la comparació entre països i l'estudi de la seva evolució al llarg del temps. Per superar les dificultats de comparació, l'OCDE ha definit una sèrie d'indicadors i taxonomies que permeten classificar i contrastar les dades brutes de cada país. Les dades que presentem provenen de l'informe esmentat, OCDE 2011, i es refereixen a l'any 2008.

El Gràfic 3.1 presenta els preus, en mitjana, de la matrícula d'un curs a les universitats públiques dels diversos països de l'OCDE. Les dades es presenten en dòlars equivalents per Paritat de Poder Adquisitiu (PPA).

Gràfic 3.1
Preus públics universitaris per curs, en USD PPA (curs 2008-09)*

*Elaboració pròpia a partir de OCDE 2011, indicador B5. Per a Irlanda, el valor mitjà és poc significatiu, i s'indiquen els valors mínim i màxim.

Com es pot veure, dels 15 països europeus que apareixen al gràfic, Espanya ocupa la desena posició, si s'ordenen els preus universitaris de més baixos a més alts. En efecte, a 5 països europeus (Dinamarca, Finlàndia, Noruega, República Txeca i Suècia), els estudis a les universitats públiques eren gratuïts el 2008. A més, a uns altres 4 països europeus (França, Bèlgica, Àustria i Suïssa) la mitjana dels preus públics universitaris era inferior a la d'Espanya.

El fet que les dades del darrer informe de l'OCDE corresponguin al curs 2008-2009 dificulta una comparació per al curs actual. Ara bé, cal tenir en compte que els preus públics universitaris a Espanya i, molt particularment, a Catalunya, han evolucionat a l'alça aquests darrers anys (cfr. Capítol 1). Així mateix, la recent modificació legal del sistema de preus a Espanya fa preveure un augment substancial per al curs 2012-13 (cfr. Capítol 5).

COST DELS ESTUDIS: DIVERSOS MODELS

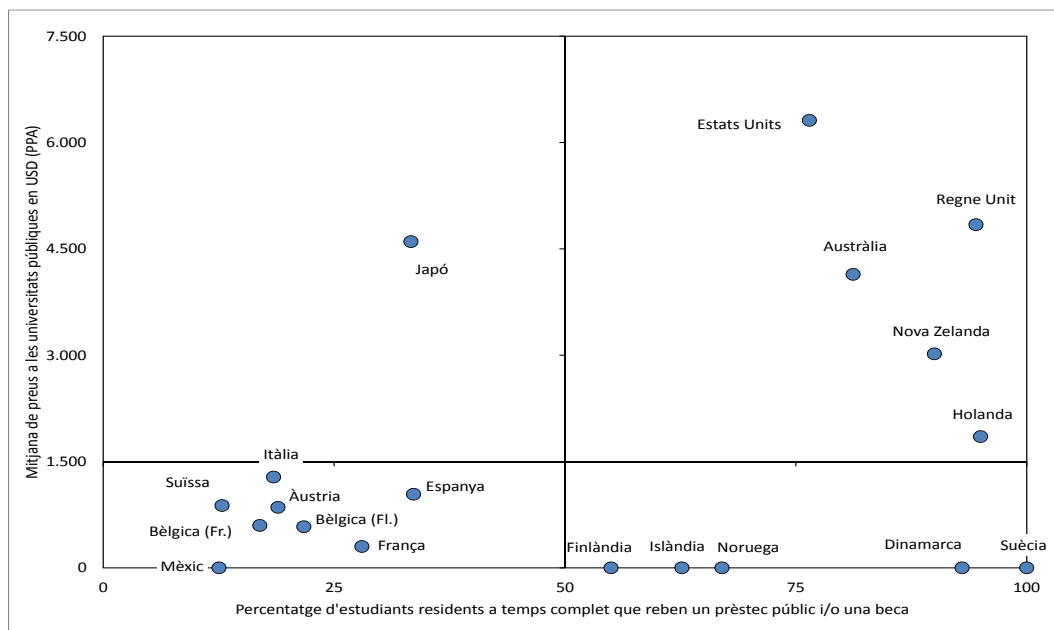
Les grans diferències detectades a l'apartat anterior quant als preus de les matrícules universitàries, reflecteixen tan sols una part de les moltes diferències entre els sistemes universitaris d'arreu del món quant a la despesa universitària i la forma de finançar-la. Com veurem, aquestes diferències no només es donen entre regions del món definides culturalment i històrica (Europa, Amèrica del Nord, Amèrica Central i del Sud, Índia, Sud-Est Asiàtic, Nord d'Àfrica, Japó, Austràlia i Nova Zelanda, etc.) sinó també pel que fa als països que formen part d'aquestes regions. La Unió Europea n'és un exemple paradigmàtic.

En particular, alguns països cobren íntegrament el cost dels estudis a la matrícula dels estudiants però després els el retornen en forma de beques; també n'hi ha que cobreixen el cost amb crèdits públics que l'estudiant ha de retornar un cop finalitzats els estudis. En d'altres l'accés és completament gratuït i una bona part dels estudiants rep una beca-salari mentre estudia; en tant que en alguns països la quantitat i l'import de les beques és escàs.

Per tal d'avaluar el cost d'accés a l'educació superior, l'OCDE té en compte l'import que paga anualment, per la matrícula, l'estudiant o la seva família i també el subsidi a què es pot aspirar per pal·liar aquesta despesa o altres despeses associades, sigui o no en forma de beca. Aquesta classificació en dos eixos dibuixa una partició significativa en grups de països (clústers), tal com es mostra en el Gràfic 3.2.

Gràfic 3.2

Relació entre preus públics i proporció d'estudiants que reben beques o préstecs públics (curs 2008-09)

En el càlcul dels subsidis no s'inclouen les subvencions indirectes, com ara la disponibilitat de residències o l'existència de tarifes. En el càlcul dels subsidis no s'inclouen les subvencions indirectes, com ara la disponibilitat de residències o l'existència de tarifes especials de transport. Font: OCDE 2011, indicador B5. D'acord amb la font, manquen les dades corresponents a Alemanya. Ens referim a aquest país més endavant.

La meitat superior correspon als països amb preus de matrícula molt elevats (a partir de 1.500 dòlars convertits amb Paritat de Poder Adquisitiu PPA), mentre que la meitat inferior representa aquells països on els preus són més baixos o els estudis són gratuïts. Com ja hem observat, a la majoria dels països més desenvolupats, els estudis universitaris tenen preus baixos o són gratuïts.

L'eix horitzontal indica el percentatge d'estudiants que reben una beca o un préstec públics. S'han dividit els països entre aquells on menys del 50% d'estudiants disposen d'una beca o d'un préstec i aquells on la majoria d'estudiants reben un ajut. Cal tenir present que aquesta mesura quantitativa no té en compte si es tracta de préstecs o de beques, com tampoc el seu import, la seva finalitat o les seves condicions, i pot conduir a interpretacions incorrectes, ja trobem països que adjudiquen un gran nombre préstecs o de beques amb una dotació econòmica molt minsa (que no alleugen gaire el cost dels estudis o el d'oportunitat) i països que, en canvi, doten una gran quantitat de beques-salari. A això s'hi afegeix el fet que les dades del Gràfic 3.2, tal com s'indica al seu peu, no inclouen els subsidis indirectes.

El gràfic queda doncs dividit en quadrants que anomenarem Q1, Q2, Q3 i Q4, tal i com es resumeix a la Taula 3.3.

Taula 3.3

Classificació dels països segons preus públics i proporció d'estudiants amb beques o préstecs públics

	Pocs estudiants amb suport	Molts estudiants amb suport
Preus alts	Q1 Japó	Q2 Austràlia, Estats Units, Holanda, Nova Zelanda i Regne Unit.
Preus baixos	Q3 Àustria, Bèlgica, Espanya, França, Itàlia, Mèxic i Suïssa.	Q4 Dinamarca, Finlàndia, Islàndia, Noruega, i Suècia.

El grup Q1 és el més regressiu de cara a l'estudiant en termes de la despesa privada que han de suportar ell o ella i la seva família, i des del punt de vista de l'estímul a la mobilitat social, ja que combina preus elevats amb poques ajudes públiques. El resultat és una "elitització" de la universitat, que a països com el Japó, per exemple, ha causat un desplaçament de la demanda cap a estudis encarats a la formació professional i en oficis (cfr. OCDE 2011).

A l'extrem diametralment oposat, els països situats en el quadrant Q4 ofereixen estudis universitaris a un preu baix (de fet, en tot ells, es estudis són totalment gratuïts) i, a més, hi aporten gran nombre de beques per sufragar el cost d'oportunitat i les despeses indirectes dels estudiants, com són l'allotjament, l'alimentació o el transport. Els països situats en aquest grup són els escandinaus (i Islàndia), caracteritzats per una llarga tradició de tenir un sòlid estat del benestar. Aquests països destinen una gran quantitat de recursos públics, i mostren "valors socials profundament arrelats, com l'equitat i la igualtat d'oportunitats", on "l'accés a l'educació superior és considerat un dret i no un privilegi" (OCDE 2011).

En el quadrant Q2 trobem països amb preus de matrícula elevats, que atorguen un gran nombre de beques o de crèdits. Són models típicament anglosaxons (tipus college) on sovint l'educació superior es finança en gran part a través dels preus de les matrícules (a Austràlia i Estats Units la inversió pública és inferior al 50% de la despesa total en educació superior). En aquests països la universitat té un caràcter més de servei privat que públic, i la majoria dels usuaris reben una beca o un préstec per poder accedir-hi. Països com Holanda i el Regne Unit s'han desplaçat des del grup Q3, on es trobaven el 1995, fins al Q2 a través de l'increment dels preus en paral·lel amb l'augment del percentatge d'estudiants que obtenen beques o préstecs.

Tot i això, el fet que a Anglaterra i Gal·les les universitats van fixar els preus en el màxim permès per les noves reformes (9.000 £) i que en un informe es pronostiqués una forta caiguda de l'entrada d'estudiants², ha generat alarma en el govern del Regne Unit.

Els països d'Europa occidental (i també a d'altres regions del món com Mèxic) es troben dins del grup Q3, on els preus no són molt elevats però tampoc no hi ha un gran nombre de beques. Es podria dir que són el model oposat al Q2: aquí l'educació universitària és majoritàriament pública i a preus baixos. Després d'un breu intent (de 2006 a 2011) de seguir una trajectòria similar a la del Regne Unit, Alemanya roman en aquest grup. Actualment només a 2 dels 16 länders encara se segueix pagant per la matrícula³.

EL MODEL ESPANYOL DE PREUS I BEQUES EN RELACIÓ AL MODEL D'EUROPA OCCIDENTAL

Des del curs 2008-09, els preus públics universitaris a Espanya i, particularment a Catalunya, han evolucionat a l'alça (cfr. Capítol 1). Així mateix, la recent modificació legal del sistema de preus a Espanya fa preveure un augment substancial per al curs 2012-13 (cfr. Capítol 5). Aquest increment desplaçaria el model espanyol lluny de la seva situació actual i descartaria la seva permanència en el model compartit pels països del nostre entorn més immediat (Q3). També descartaria l'opció d'una transició cap al model dels països escandinaus, on la gratuïtat absoluta dels estudis és una peça clau (Q4).

El sistema universitari català i espanyol es situaria, si no es produeixen més canvis, a la zona superior del gràfic (Q1), on el model és socialment més regressiu. Tanmateix, una millora substancial en la política de beques podria suposar un desplaçament cap al quadrant Q2. Aquesta segona possibilitat és, a maig de 2012, escassament probable, ja que els darrers mesos el govern ha manifestat la seva intenció de reduir la despesa.

Per altra banda, una taxa d'atur del 24,1% a març de 2012 (50,9% per a les persones joves) fa que resulti dubtós un endeutament ulterior de les famílies per pagar els estudis. Això podria tenir conseqüències sobre l'accés a la universitat.

ELS EFECTES DELS PREUS SOBRE L'ACCÉS A LA UNIVERSITAT

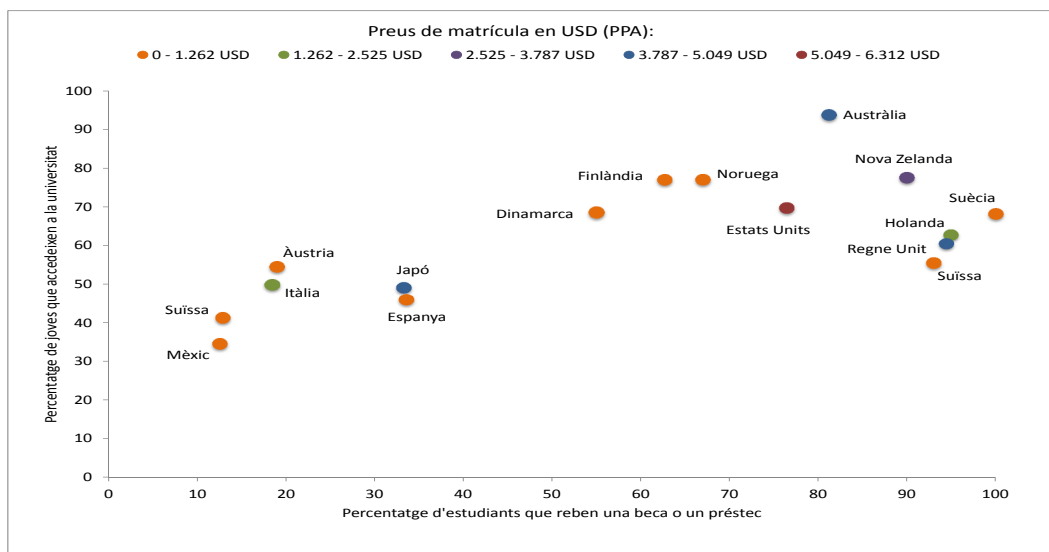
Com és natural, els preus de les matrícules i la facilitat per obtenir beques i ajuts, així com el seu import, tenen conseqüències sobre el percentatge de població que accedeix als estudis universitaris. Particularment, l'existència generalitzada de beques té impacte en la demanda, tal com mostra la correlació que es fa visible al Gràfic 3.4: a la zona alta del gràfic (proporció alta d'estudiants) sols s'hi troben països de la zona dreta (nombre gran de beques i préstecs), mentre que a la zona baixa (proporció baixa d'estudiants) sols s'hi troben països de la zona esquerra (nombre baix d'ajuts). Cal assenyalar que les xifres del nombre d'estudiants estan distorsionades en alguns països (Austràlia, Estats Units) pel gran nombre d'estudiants estrangers que atrauen.

2. Higher Education: Students at the Heart of the System. An Analysis of the Higher Education White Paper, John Thompson i Bahram Bekhradnia, Higher Education Policy Institute, agost de 2011. <http://www.hepi.ac.uk/466-1987/Higher-Education--Students-at-the-Heart-of-the-System.-An-Analysis-of-the-Higher-Education-White-Paper-.html> (darrera consulta, maig 2012).

3. German universities face funding fears as states scrap fees, Alexandra Topping, The Guardian, març de 2011. <http://www.guardian.co.uk/world/2011/mar/15/german-university-tuition-fees-abolished> (darrera consulta, maig 2012).

Gràfic 3.4

Relació entre la proporció d'estudiants que reben una beca o un préstec i la proporció de joves que accedeixen a estudis superiors (curs 2008-09)

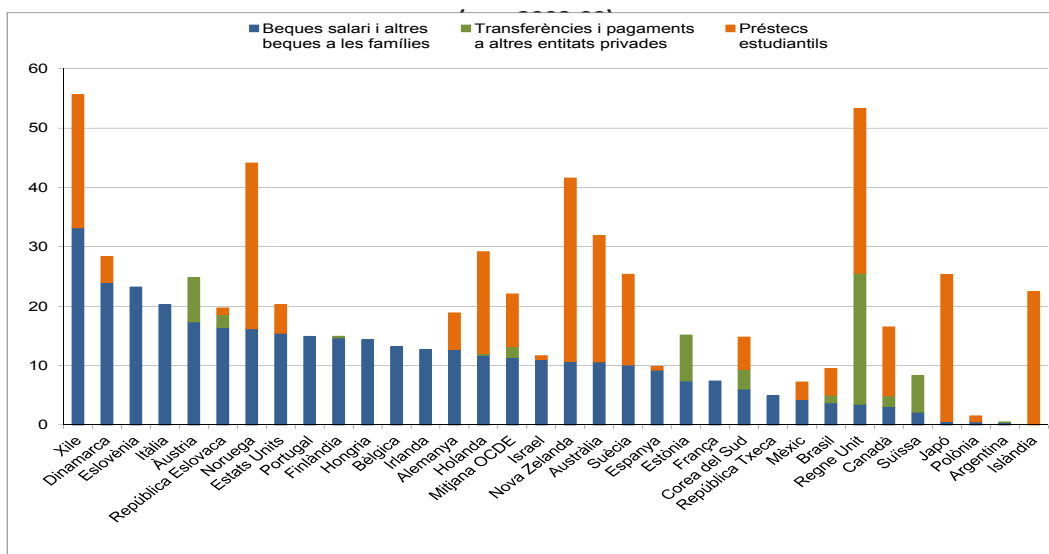
Font: OCDE 2011, indicadors B1 i B5.

L'explicació d'aquesta correlació entre beques i accés es pot trobar en el cost d'oportunitat: quan els ingressos que percep la persona becada excedeixen el cost de la matrícula i passen a convertir-se en beques-salari, i el nombre de beques permet garantir la possibilitat d'obtenir una beca amb una certa probabilitat, el nombre d'estudiants és més gran. En canvi, en països com Espanya i altres que pertanyen al grup Q3, el cost de la matrícula no és molt alt però tampoc no abunden les beques, i això actua com a desincentiu a l'hora d'accedir a la universitat.

El Gràfic 3.5 permet comparar l'esforç econòmic dels diversos països quant a les beques i els préstecs públics.

Gràfic 3.5

Subsidis públics a les famílies i altres entitats privades, com a percentatge de la despesa pública en educació (curs 2008-09)

Font: OCDE 2011, indicador B5.

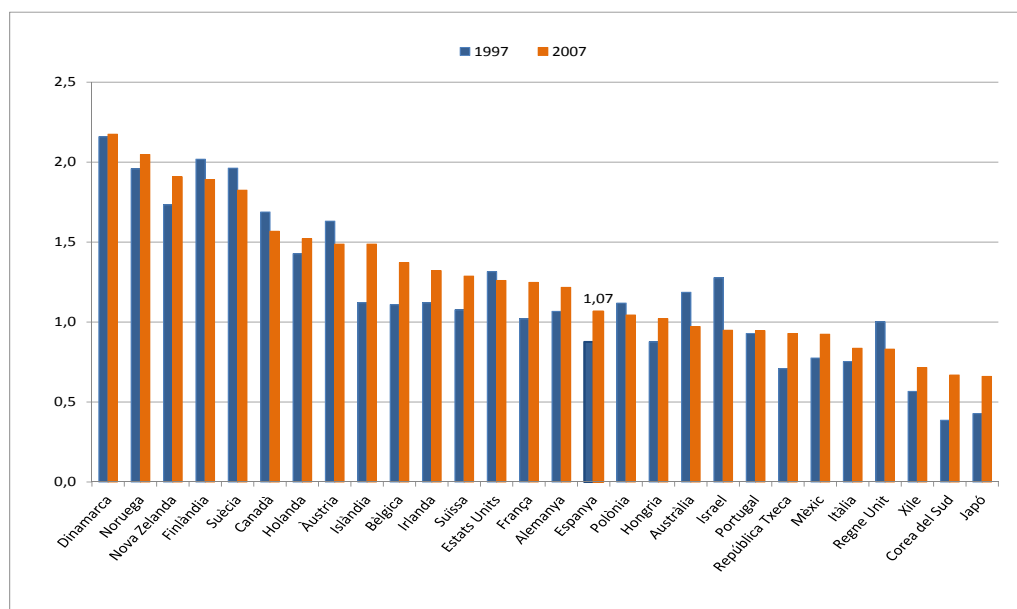
Alguns països destinen una gran quantitat de la inversió pública en educació a préstecs per a l'estudi, com es veu en el Gràfic 3.5. Aquests préstecs cobreixen les despeses de l'estudiant, que però ha de retornar els diners si en finalitzar els estudis aconseguix un lloc de treball amb una remuneració suficient que li permeti fer-ho. És paradigmàtic el cas dels Estats Units on, per poder accedir a les millors universitats, molts estudiants han d'aconseguir una beca o bé demanar un préstec. L'increment dels preus ha posat de manifest l'efecte negatiu d'aquest model de finançament: el deute ha augmentat tant que un gran nombre d'estudiants i de titulats no el poden pagar i ja es comença a parlar de la "bombolla del deute estudiantil". Pot resultar sorprenent saber que la indústria del deute estudiantil factura cada any 80.000 milions de dòlars, i s'estima que el deute estudiantil als EUA arriba a 1 bilió de dòlars (1.000.000.000.000 USD)⁴, gran part del qual està avalat per l'estat en forma de préstecs federals. En altres paraules, el deute estudiantil és gairebé el 7% del PIB d'Estats Units, i ha assolit dimensions que podrien arrossegar l'economia en cas d'explotar.

L'ESFORÇ DELS PAÏSOS EN ENSENYAMENT SUPERIOR

Al darrere de la diversitat en les polítiques de subvencions i de preus públics rauen l'estructura i la composició de la despesa universitària dels estats: en els models Q2 i Q4 la despesa pública en finançament del sistema universitari és més alta, en relació amb la renda total o la despesa pública, que en els models Q1 i Q3. Això determina les diferències entre les polítiques d'ingressos i despeses dels dos models, i com això afecta la igualtat d'oportunitats.

Dins el països de la OCDE Espanya ocupa una posició intermèdia en l'esforç que el finançament públic aporta al sistema universitari com a tant per cent del Producte Interior Brut (PIB). Espanya dedica a la despesa pública universitària un 1,07% del PIB, en un punt intermedi d'un ventall que el 2007 va oscil·lar entre el 0,66% de Japó i el 2,17% de Dinamarca (Gràfic 3.6).

Gràfic 3.6
Percentatge de despesa pública universitària en relació amb el PIB (1997-2007)

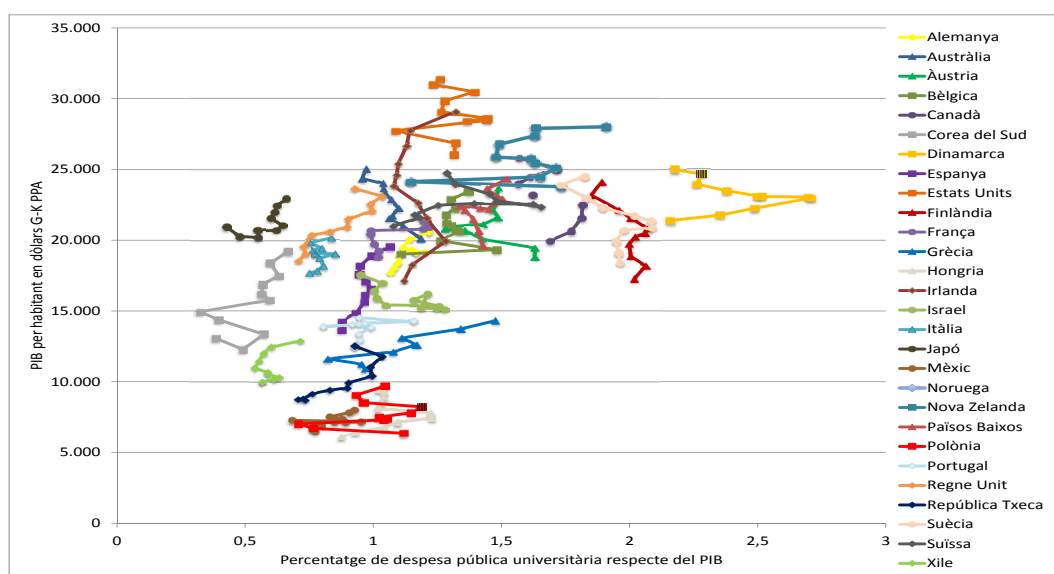
Font: elaboració pròpia a partir de dades de l'OCDE sobre despesa total en educació terciària i PIB.

4. Too Big to Fail: Student debt hits a trillion", Rohit Chopra, Consumer Financial Protection Bureau, març de 2012. <http://www.consumerfinance.gov/blog/too-big-to-fail-student-debt-hits-a-trillion/> (darrera consulta, maig 2012).

Així doncs, el percentatge del PIB que Dinamarca destina al finançament del sistema universitari a través de la despesa pública és 3,3 cops el que destina el Japó. El Gràfic 3.6, a més, permet una visualització de la variació experimentada a cada país des de 1997.

El Gràfic 3.7 posa en relació el percentatge de despesa pública universitària amb el PIB per càpita a Paritat de Poder Adquisitiu per a tot el període 1997-2007 als mateixos països, i confirma la disparitat dels esforços, en relació amb el PIB per càpita.

Gràfic 3.7
Evolució del percentatge de despesa pública universitària en relació amb el PIB per càpita als països de l'OCDE (1997-2007)

Font: Elaboració pròpia amb les mateixes fonts que el Gràfic 3.6. Els dòlars Geary-Khamis de 1990 a Paritat de Poder Adquisitiu (G-K PPA) permeten comparar el PIB per càpita de diversos països en moments diferents sense que dita comparació resulti enterbolida per la inflació ni les diferències en les estructures internes de preus relatius.

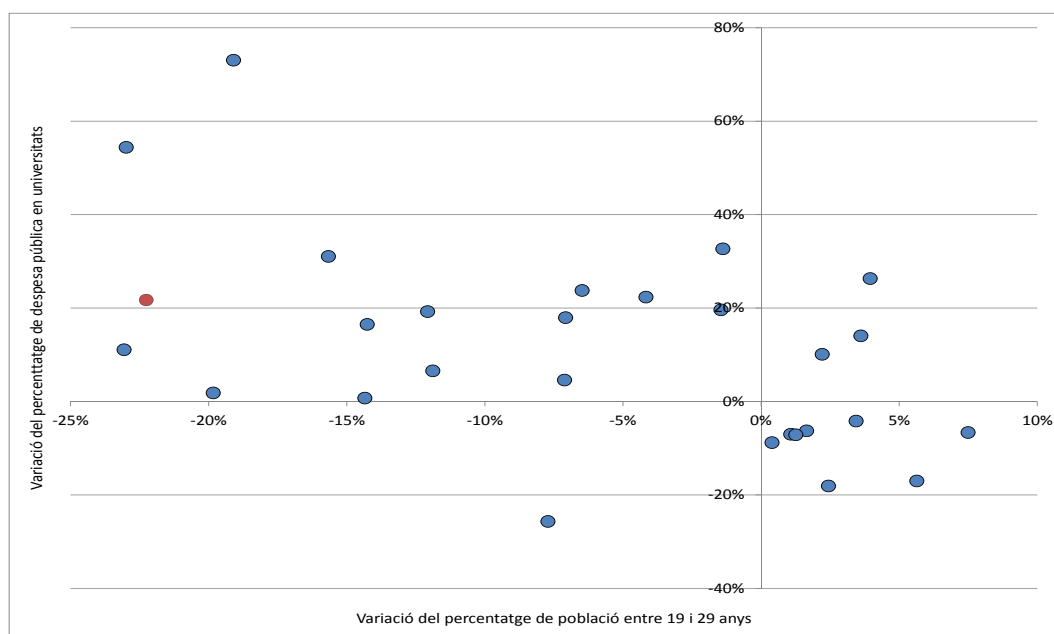
Les observacions tendeixen a desplaçar-se cap amunt i, depenent dels països, cap a la dreta, tot reflectint el fet que disposar d'una renda real més gran també comporta poder destinar-ne una part més gran al finançament universitari. Tanmateix, la correlació es dèbil, atès que per a valors similars de PIB per habitant es manté una disparitat entre esforços de finançament públic universitari. Així mateix, països amb un PIB per càpita diferent com Mèxic (7.972 \$GK de 1990 a PPA per habitant), la república Txeca (12.520), Portugal (14.482), Israel (17.549), Austràlia (25.014), Hongria (9.419), Polònia (9.681) i Espanya (19.551) es movien el 2007 en un ventall força similar de despesa pública universitària en relació amb el seu PIB: entre el 0,92% i l'1,07%. En altres paraules, la relació entre els seus esforços màxim i mínim (1,16) no guardava relació amb la relació entre els valors màxim i mínim dels seus PIB per càpita (3,14). Entre el grup de països de l'OCDE analitzats, Japó és el que tenia la despesa pública universitària proporcionalment més baixa, mentre que, el mateix any, el seu PIB per càpita era exactament el valor mitjà del grup, i multiplicava per 2,9 el del país més pobre (Mèxic).

En conclusió, a l'hora de destinar una part més gran o més petita de la renda disponible al finançament públic universitari, el fet més rellevant és la voluntat política que es deriva de la correlació de forces i de poder polític que hi ha a cada país. Parafrasejant la conclusió del premi Nobel d'economia Amartya Sen, referida al conjunt de la despesa social, per decidir augmentar el finançament públic universitari *"no cal esperar a fer-se ric primer"*⁵.

Tampoc no existeix una correlació entre l'evolució demogràfica dels països i l'evolució del finançament públic universitari, tal com es pot observar en el Gràfic 3.8, que mostra la relació entre la variació de la despesa pública (en proporció del PIB) i la variació del percentatge de població en edat de cursar estudis superiors (19 a 29 anys) entre 1997 i 2007, per a països de l'OCDE. En aquest període, en molts països es produeix una disminució de la proporció de població jove (malgrat que no s'observa al gràfic, la disminució no és només percentual, lligada a un augment de l'esperança de vida, sinó també absoluta, causada per un descens de la natalitat). És el cas d'Espanya, destacada en color vermell al gràfic. En uns altres països, el percentatge de població jove augmenta. Tanmateix, tant en un grup de països com en l'altre es produeixen variacions de tots els signes en el percentatge de despesa pública en universitats.

Gràfic 3.8

Variació de la despesa en educació superior i variació de la població en edat universitària als països de l'OCDE (1997-2007)

Font: OECD (despesa pública total en educació superior) i Department of Economic and Social Affairs de les Nacions Unides (població per edats i població total). Països: Alemanya, Austràlia, Àustria, Bèlgica, Canadà, Corea del Sud, Dinamarca, Espanya (en color vermell), Estats Units, Finlàndia, França, Holanda, Hongria, Irlanda, Islàndia, Israel, Itàlia, Japó, Mèxic, Noruega, Nova Zelanda, Polònia, Portugal, Regne Unit, República Txeca, Suècia, Suïssa i Xile.

5. Sen, A., Desarrollo y libertad, Planeta, Barcelona, 2000, p. 69.

Finalment, és interessant fer notar que aquestes diferències es donen tan des d'un punt de vista sincrònic com diacrònic. El cas del Regne Unit és paradigmàtic en aquest sentit. El 1997, quan Tony Blair va accedir a la presidència del consell de ministres, el seu país destinava un 1% del PIB al finançament públic universitari. Tan sols 10 anys més tard, quan va acabar la seva presidència el 2007, el Regne Unit només destinava un 0,83% del seu PIB al finançament públic universitari (cfr. Gràfic 3.6). D'ocupar el lloc 18 entre la llista de 27 països de l'OCDE analitzats, va retrocedir fins al lloc 24, rere països com Irlanda, Espanya, Polònia, Hongria, Portugal, la República Txeca, Mèxic o Itàlia. Tot i que les dades publicades per l'OCDE encara no permeten actualitzar la informació de la despesa pública universitària dels anys posteriors al 2007, és sabut que des del 2010 el govern de David Cameron ha suprimit les subvencions públiques a les universitats angleses, tant si són públiques com si són mixtes o concertades, excepte en un nombre reduït de carreres tècniques. Ara bé, el PIB per càpita del Regne Unit l'any 1965 era equiparable (9.752 \$GK de 1990 a PPA per habitant) al de Polònia el 2007 (9.681); el 1977 (12.384) s'emparellava amb el que la República Txeca va assolir el 2007 (12.520), el 1986 (14.742) , i el 1999 (19.516) als que varen assolir el 2007 Portugal (14.482) i Espanya (19.551), respectivament, el 2007. El Regne Unit és ara entre 2 i 2,5 vegades més ric com a país que el 1965, quan els estudis universitaris hi eren gratuïts. Un exemple més de la manca de correlació entre riquesa i política de preus públics universitaris.

CAPÍTOL 4

LA CONTRIBUCIÓ DE L'ESTUDIANT AL FINANÇAMENT DE LA DOCÈNCIA DE LES UNIVERSITATS PÚBLIQUES

Resum executiu

En aquest capítol s'analitza la contribució de l'estudiant al finançament de la docència universitària. Aquesta qüestió és crucial, ja que el nou sistema de fixació dels preus, que regirà a partir de la propera matrícula (per al curs 2012-13) els estableix com a percentatges dels costos dels estudis.

Les conclusions principals en aquest àmbit són les següents:

1. A les universitats espanyoles no existeix una comptabilitat analítica que permeti estimar el cost dels estudis de forma objectiva, tal com reconeix el mateix decret-llei que fixa els preus en funció d'aquest cost i com ha confirmat públicament la presidenta de la Conferencia de Rectores de las Universidades Españolas.
2. En conseqüència, el nou sistema per fixar els preus públics implica un augment de la incertesa, perquè es desconeixen els costos dels estudis; perquè aquests canvien d'un curs a un altre, en funció del nombre de persones que es matriculen; i perquè, per a un mateix cost dels estudis, la normativa permet diferències en els preus de fins al 67%.
3. Espanya: una estimació global situa en un 19,88% la contribució mitjana dels preus públics al finançament de la docència universitària a Espanya el curs 2008-2009.
4. Catalunya: una estimació global situa en més d'un 20% la contribució dels estudiants al finançament de la docència universitària a Catalunya el curs 2011-12.

ELS PREUS PÚBLICS DE LES MATRÍCULES UNIVERSITÀRIES ES FIXARAN EN UN MARC MAL DEFINIT

El Reial decret-llei 14/2012, de 20 d'abril¹ canvia radicalment el sistema amb què fins a aquest curs s'han fixat els preus públics universitaris a Espanya (per a una anàlisi del seu contingut i de les seves conseqüències, vegeu el Capítol 5). Estableix per als preus públics de matrícula una forquilla que es defineix en termes de tant per cent de cobertura de "los costes de prestación del servicio". Per exemple, en els ensenyaments de grau, "los precios públicos cubrirán entre el 15 por 100 y el 25 por 100 de los costes en primera matrícula; entre el 30 por 100 y el 40 por 100 de los costes en segunda matrícula; entre el 65 por 100 y el 75 por 100 de los costes en la tercera matrícula; y entre el 90 por 100 y el 100 por 100 de los costes a partir de la cuarta matrícula".

Aquest nou sistema implica, per a l'estudiant, un augment d'incertitud, perquè la forquilla permet diferències de quasi el 67% fins i tot en el cas de costos iguals.

I perquè els esmentats "costes de prestación del servicio" no se sap a quant pugen.

Això pot semblar sorprenent, però és explicable, com es discuteix més endavant. En qualsevol cas, és el mateix reial-decret el que reconeix aquest fet: a l'article 3, punt 7, s'hi llegeix "Hasta que todas las universidades

1. BOE del 21 d'abril: <http://www.boe.es/boe/dias/2012/04/21/pdfs/BOE-A-2012-5337.pdf> (darrera consulta: maig 2012).

implanten sistemas de contabilidad analítica y, como máximo, hasta el curso universitario 2015/2016,...” (per a més detalls, vegeu el Capítol 5). Posteriorment la presidenta de la Conferencia de Rectores de las Universidades Españolas (CRUE), Adelaida de la Calle, ho ha confirmat en declaracions a El País (26/04/2012, p. 32; la cursiva és nostra): “[...] no tenemos lista la contabilidad de costes, no sabemos lo que cuesta una titulación, por lo que tampoco será homogénea la forma de calcular”.

Aquests no quantificats “costes de prestación del servicio”, a més, canvien globalment d’un curs a l’altre i el costos per crèdit matriculat poden canviar encara més a conseqüència de les variacions del nombre de persones que es matriculen i de les mateixes modificacions dels preus, ja que la teoria econòmica més elemental indica que els augments de preus comporten reduccions més o menys acusades de la demanda, a termini curt i llarg.

A QUANT PUGEN ELS “COSTES DE PRESTACIÓN DEL SERVICIO”?

Per què aquesta pregunta, tal com ha quedat establert més amunt, no té una resposta precisa?

El cost d’un producte (un bé o un servei) només es pot establir unívocament quan ens referim a un sistema que produeix únicament unitats idèntiques. En aquest cas, òbviament, per obtenir el cost d’una unitat de producte només cal dividir els costos totals d’un període, que cal suposar coneguts, pel nombre d’unitats idèntiques obtingudes en aquell període. Tot i així, hi ha un marge, perquè l’amortització contable dels actius materials no deixa de ser convencional.

Però, realment, la dificultat apareix quan el sistema estudiat genera resultats heterogenis. En aquest cas, que és el més habitual, els denominats costos directes (els que es vinculen exclusivament a un bé o servei) s’imputen inequívocament al bé o servei corresponent (per exemple, els productes consumits en un laboratori docent de química, a docència). Però els costos indirectes (és a dir els que tenen relació amb més d’un bé o servei dels produïts pel sistema) només es poden imputar mitjançant un procediment que s’ha d’establir més o menys convencionalment, ja que no hi ha una forma única, que es pugui considerar obligada i indiscutible. Per exemple, a quines activitats s’han d’imputar i en quina proporció els costos laborals de la gerent? I els dels consums energètics? I els del personal al servei de la universitat i, en particular, els del personal docent i investigador? A les dificultats generals, s’afegeixen, en el cas de les universitats, les derivades de les relacions entre la docència i la recerca, que es potencien mútuament.

La comptabilitat analítica és un conjunt de regles i de procediments que, a partir dels costos dels recursos i de l’anàlisi de les entrades i les sortides dels processos productius dels béns i dels serveis, permet estimar-ne el costos ². Una introducció a un sistema de comptabilitat analítica universitària (el de la Universitat Jaume I) es pot obtenir a <http://www.uji.es/bin/serveis/sico/coan/esqval.pdf> (darrera consulta: maig 2012); un exemple: “un 65% del cost d’electricitat del Departament de Finances i Comptabilitat s’imputarà a les activitats docents d’aquest i, posteriorment, aquest cost es repartirà entre les assignatures impartides, proporcionalment al nombre de crèdits de cada una d’aquelles”). Naturalment, segons les regles adoptades s’arriba a resultats diferents; en l’exemple de la U. Jaume I, si el 65% se substitueix per un altre percentatge raonable, el resultat canviarà.

2. A https://wikis.uab.cat/eldiari/index.php/COMPTABILITAT_ANAL%C3%8DTICA (darrera consulta: maig 2012) podem trobar-ne la definició següent: “Tipus de procés comptable que té com a objectiu la captura dels costos d’una empresa de producció mitjançant l’avaluació dels costos dels inputs de cada pas de la producció així com els costos fixos, com ara la depreciació de béns de capital. La comptabilitat analítica en primer lloc mesura i registra aquests costos per separat, i després compara els resultats dels inputs amb els dels outputs o resultats reals per ajudar a la gestió empresarial en el mesurament dels resultats financers”.

És destacable que, en aquest context d'indefinició, s'hagi repetit insistentment, en el procés de preparar l'opinió pública per a les apujades que es derivaran del decret-llei 14/2012, que l'estudiant només paga un 15% del "cost real" dels estudis. Destacable, pel fet d'avançar una xifra tan concreta com la del 15% i també pel de fer ús de l'expressió "cost real" que, donat que no existeixen els conceptes de cost virtual o de cost imaginari, posem per cas, no té altra funció que la de reforçar el poder de convicció del discurs.

ESPANYA: UNA ESTIMACIÓ GLOBAL SITUA EN UN 19,88% LA CONTRIBUCIÓ MITJANA DELS PREUS PÚBLICS AL FINANÇAMENT DE LA DOCÈNCIA UNIVERSITÀRIA A ESPANYA EL CURS 2008-2009

Per tot el que s'ha dit, és clar que no es pot pretendre aquí donar una estimació gaire precisa del cost de la docència universitària ni de la part que en financen els preus públics de matrícula. Però és factible analitzar algunes dades per saber en quines franges podem situar aquests valors. Sense perdre de vista que no hi ha cap proporció ideal, ja que la fixació dels preus de matrícula és una opció política que els governs adopten en funció dels interessos que representen realment (cfr. Capítol 3).

A la darrera edició de l'informe La universidad española en cifras³, p. 55, s'indica que l'any 2008 l'origen del finançament de les universitats públiques presencials d'Espanya era públic en un 80,52%, privat en un 18,06% i patrimonial en un 1,43%. Aquesta informació és molt agregada; no s'hi detalla l'aplicació del finançament ni quina part del finançament privat correspon als preus públics.

La Taula 4.1, elaborada amb les dades procedents del Cuadro 11, inclòs a la p. 58 de CRUE (2010), mostra, en les columnes (1) i (2), respectivament, el detall per comunitats autònomes dels preus ponderats per crèdit i de la despesa corrent liquidada, corresponents al curs 2008-2009.

Per fer càlculs més acurats, cal detraure dels valors de la columna (2) la part directament imputable a activitats de recerca i de transferència, finançades amb fons de programes de recerca o amb contractes. Aquesta part és molt variable, d'unes a altres universitats, però n'hi ha una estimació al Informe del sector público y autonómico, ejercicios 20006 y 2007⁴, que, a les pàgines 154 i següents, conté una anàlisi de costos elaborat a partir de les dades de les universitats de Cantàbria, Extremadura, la Rioja, Múrcia, Politècnica de Cartagena i Saragossa, corresponents a l'exercici 2007. El Tribunal afegeix als costos de funcionament obtinguts de les liquidacions pressupostàries uns "costes calculados en base a datos contables", que són un 12,47% dels costos de funcionament, i sobre els quals l'Informe no conté més explicacions; d'una altra banda, dels costos totals que així resulten dedueix un 17% en concepte de "coste incurrido de manera exclusiva por la investigación"; no hi ha motius per pensar que aquest tant per cent, corresponent a les universitats esmentades, estigui per sobre de la mitjana espanyola. L'aplicació del mateix procediment de càlcul (multiplicar per 1,1247 i per 0,83, és a dir, per 0,93) als costos de la columna (2) dóna els valors de la columna (3) que, dividits pels de la columna (1), donen, a la columna (4) una estimació de la contribució dels preus públics als costos que no corresponen en exclusiva a la recerca. Finalment, a la columna (5) –columna (4) dividida per 0,60– es troben les estimacions per defecte corresponents de la contribució dels preus públics al finançament de l'activitat docent, en el supòsit que un 60% dels costos de la columna (3) són imputables a la docència.

3. CRUE La Universidad española en Cifras (2010), Vol. I p. 58. <http://www.crue.org/export/sites/Crue/Publicaciones/UEC2010VOLI.pdf> (darrera consulta: maig 2012).

4. Es farà referència a aquesta publicació, d'ara endavant, com a CRUE (2010). Tribunal de Cuentas Nº 935 Informe del sector público y autonómico, ejercicios 20006 y 2007 (2012) <http://www.tcu.es/uploads/1935.pdf> (darrera consulta: maig 2012).

Taula 4.1

Estimació de la contribució dels preus públics al finançament de l'activitat docent (curs 2008-09).

Comunitat autònoma	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
Andalusia	11,50	98,55	91,65	12,55	20,91
Aragó	14,03	138,87	129,15	10,86	18,11
Astúries	13,24	109,53	101,86	13,00	21,66
Balears	13,38	97,27	90,46	14,79	24,65
Canàries	10,71	104,20	96,91	11,05	18,42
Cantàbria	12,59	139,51	129,74	9,70	16,17
Castella i Lleó	12,78	113,68	105,72	12,09	20,15
Castella - la Manxa	14,54	108,47	100,88	14,41	24,02
Catalunya	12,95	152,80	142,10	9,11	15,19
Com. Valenciana	9,91	105,99	98,57	10,05	16,76
Extremadura	13,78	82,53	76,75	17,95	29,92
Galícia	11,21	106,23	98,79	11,35	18,91
Madrid	15,55	122,73	114,14	13,62	22,71
Múrcia	14,17	97,67	90,83	15,60	26,00
Navarra	14,29	138,64	128,94	11,08	18,47
País Basc	12,74	134,16	124,77	10,21	17,02
Rioja	12,99	136,04	126,52	10,27	17,11
Valors mitjans	12,96	116,87	108,69	11,93	19,88

- (1) Preu crèdit ponderat (€).
- (2) Despesa corrent liquidada (€) per crèdit (a la font esmentada s'hi fa referència com a "gasto público por crédito docente", "gasto corriente liquidado por estudiante a tiempo completo" –cosa manifestament impossible- i "gasto corriente por crédito académico").
- (3) Costos calculats mitjançant l'aplicació dels criteris del Tribunal de Cuentas.
- (4) $(1)/(3)*100$: % del preu per crèdit sobre els costos de la columna (3)..
- (5) $(4)/0,6$: % del preu del crèdit sobre els costos de la docència, en el supòsit que aquesta representa el 60% del total corresponent a la columna (4)

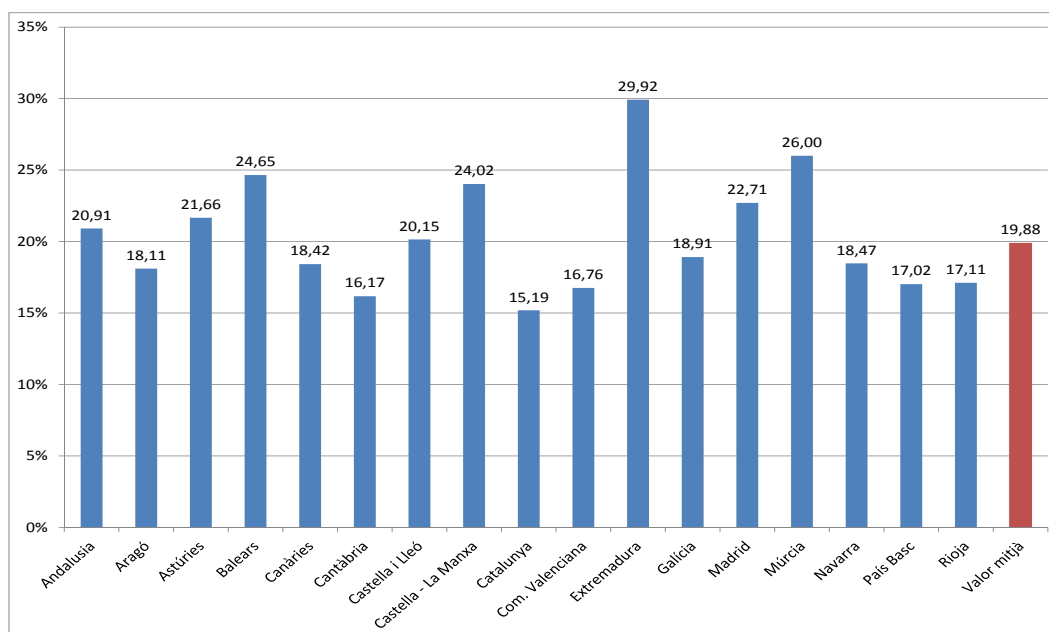
Aquest tant per cent juga, evidentment, un paper crucial en el càlcul del cost docent per crèdit i només amb un sistema de comptabilitat analítica es podria arribar a un valor que tingués consens. Més amunt, s'ha vist que en el sistema de la U. Jaume I s'imputen a la docència un 65% dels costos d'un departament determinat. Per descomptat, el repartiment de l'activitat entre docència, recerca i altres és diferent segons els departaments i les universitats, i el 65% pot ser sovint un valor raonable. Però creiem que el 60% és, globalment, més ajustat.

5. Real Decreto 898/1985, de 30 de abril, sobre régimen del profesorado universitario.

Aquesta afirmació recolza en el fet que, segons el decret de 1985 que ha regulat fins ara la dedicació del personal docent i investigació⁵, un terç, com a mínim, de la dedicació d'aquest personal s'ha de destinar a la recerca i en què, deixant de banda el cos de professors titulars d'escola universitària, actualment en procés d'extinció, les xifres de referència són 8 hores de classe i 6 hores de tutories per setmana; en el supòsit que, a més, es dediqui una hora de preparació per cada hora de classe, tindríem un total de 22 hores per setmana, és a dir, un 58,7 % de les 37,5 hores de la jornada setmanal que correspon. Fins i tot deixant de banda que la dedicació a la docència pot ser més baixa fora dels períodes lectius i dels dedicats a avaluacions, podem concloure que el 60% és una estimació per excés de la dedicació a la docència del personal docent i investigador. A manca de més informació, els costos del personal d'administració i serveis i les altres despeses corrents es poden imputar raonablement a la docència en la proporció indicada.

Amb els supòsits adoptats resulta, d'acord amb la columna (5) de la Taula 4.1, que el curs 2008-09 a totes les comunitats autònomes la contribució dels preus públics estava per sobre del famós 15%, mentre que en el cas d'Extremadura, a la qual correspon el tant per cent més alt, arribava gairebé al 30%. El Gràfic 4.2 permet una comparació de totes les dades.

Gràfic 4.2
Estimació de la contribució dels preus públics al finançament de l'activitat docent (curs 2008-09)
(no s'hi consideren les taxes)

Tot això referit als preus per crèdit, i per tant, sense tenir en compte, per la dificultat de fer-ho acuradament, conceptes com ara taxes de secretaria, drets de gestió d'expedient o preus de carpetes o agendes. Tanmateix, una estimació d'uns 100€ per estudiant i curs fa apujar en un 10% aproximadament els percentatges esmentats. Aquesta estimació està per sota del valor de les taxes a les universitats catalanes (vegeu Capítol 1): 66€ per gestió d'expedient (en el cas de matrícula anual; en el de matrícula semestral el cost és més gran), 70€ per taxa pròpia de la universitat (igual per a totes) i 40€, si més no, per la repercussió anual dels drets d'expedició de títol (200€ el 2010 i 207€ el 2011); total, per tant, 176 €/any.

La manca de comptabilitat analítica fa pràcticament impossible ni tan sols aventurar estimacions que no siguin globals. És a dir, no hi ha base per saber quin tant per cent del cost del servei que rep paga l'estudiant

de grau o de màster, o d'un o altre àmbit, o d'un o altre "nivell d'experimentalitat" (cfr. Capítols 1 i 2), ni, per tant, per justificar, a partir del cost, les diferències entre els diversos estudis.

CATALUNYA: UNA ESTIMACIÓ GLOBAL SITUA EN MÉS D'UN 20 % LA CONTRIBUCIÓ DELS ESTUDIANTS AL FINANÇAMENT DE LA DOCÈNCIA UNIVERSITÀRIA A CATALUNYA EL CURS 2011-12

Les dades de l'apartat anterior corresponen al curs 2008-2009. No podem donar valors actuals, perquè en aquest moment encara no es disposa de la liquidació del pressupost 2011 de totes les universitats⁶, una informació bàsica per estimar la contribució dels preus públics al cobriment del cost del servei.

Ara bé, des d'aleshores, si més no en algunes comunitats, com ara, singularment, en el cas de Catalunya, s'han reduït significativament les subvencions públiques alhora que augmentaven els preus públics (per sobre del 7,3%, a Catalunya, el curs 2011-2012 en relació amb el curs anterior). En conseqüència, han augmentat els tants per cent de cobertura de costos corresponents als preus públics; un estudi relatiu a la Universitat Politècnica de Catalunya posa de manifest que la proporció que representen els preus públics sobre el total del pressupost de la Universitat ha augmentat en un 11,5% entre 2009 i 2011: l'aplicació d'aquest increment al 15,19 % que figura a la Taula 4.1 donaria un 16,94%. En general, a Catalunya, en un sol any, la subvenció es va reduir en un 16% i els preus es varen pujar per sobre del 7,3%; això correspondria a passar del 15,19% al 18,62%. Si tenim en compte, els 176€ corresponents a les taxes (que són un 14,83% en relació a un cost mitjà per curs de 1.166,50€), passem del 18,62% al 21,38 %.

Aquesta estimació és compatible amb els resultats d'un estudi recent de la Universitat Jaume I⁷, de Castelló, segons el qual l'estudiant de grau hi ha pagat un 19,92% del cost i el de màster, un 32%. I queda per sota de la que s'obté amb els valors que figuren en el document Costos, ingressos i resultats de la gestió⁸, de la Universitat Autònoma de Barcelona, segons el qual el cost mitjà de la docència, per alumne és de 5.883 € (preus públics de 1.166,50€ més 173€ de taxes representen el 22,77% d'aquest cost mitjà).

6. Un pressupost és una previsió d'ingressos i de despeses que s'elabora, idealment, abans de cada exercici. Transcorregut aquest, la liquidació del pressupost recull la realitat dels ingressos i les despeses que han tingut lloc. Sempre hi ha, com és lògic, algunes discrepàncies entre el pressupost i la liquidació corresponent, però les turbulències pressupostàries dels darrers dos anys les han ampliades considerablement, per la qual cosa no podem considerar els pressupostos com una informació adequada per a estimar la contribució dels preus públics al cobriment del cost del servei.

7. http://www.uji.es/CA/noticies/detall&id_a=28629412 (darrera consulta: maig 2012)

CAPÍTOL 5

EL NOU SISTEMA DE PREUS PÚBLICS UNIVERSITARIS PER AL CURS 2012-13

Resum executiu

En aquest capítol s'analitzen les conseqüències que l'aplicació del decret-llei 14/2012, de 20 d'abril, pot produir en el sistema de preus públics universitaris, i es presenten hipòtesis raonades, a partir de les dades amb què comptem a dia d'avui, sobre els preus públics que podem esperar que regiran per al proper curs acadèmic 2012-13 a Catalunya.

Les conclusions principals d'aquesta anàlisi són les següents.

- 1) Ens trobem davant un canvi substancial de l'estructura de preus, que s'estableixen per llei i en funció dels costos dels estudis, tot i que no existeix una comptabilitat analítica que permeti establir aquests costos.
- 2) Aquest nou model de preus genera inseguretat a l'estudiant. D'una banda, per la manca de d'una estimació rigorosa del cost dels estudis. D'una altra, perquè a partir d'aquesta norma els preus podran modificar-se d'un curs a un altre en funció de les variacions de la demanda i de les subvencions públiques.
- 3) Graus. A manca d'una anàlisi de costos, l'escenari més probable és que el govern de la Generalitat aposti per incrementar els preus dels graus un 66%. Això comportaria:
 - Humanitats, ciències socials i jurídiques: un curs de grau podria passar de costar 910€ el curs actual (2011-12) a costar entre 1.500€ i 1.800€ el curs vinent (2012-13).
 - Ciències, enginyeries i arquitectura: dels 1.288€ del curs actual a una xifra al voltant de 2.100€ el curs vinent.
 - Ciències de la salut: dels 1.423€ del curs actual a una xifra entre 2.300€ i 2.400€ el curs vinent.
- 4) Màsters que donen atribucions professionals regulades. En l'escenari anterior, el govern incrementaria els preus un 66%. Si, d'acord amb la situació actual, les universitats opten per mantenir aquests màsters al nivell d preus màxim, passarien dels 1.885€ per any del curs actual a una xifra que oscil·laria entre 2.892€ i 3.142€ el curs vinent (2012-13). Si, en canvi, opten per passar aquests màsters al nivell mínim, els preus per al curs vinent podrien oscil·lar entre 2.431€ i 2.556€.
- 5) Màsters universitaris que no habiliten per a l'exercici d'una professió regulada. Es tracta de la immensa majoria dels màsters. Coherentment, es pot preveure que el govern duplicarà els preus, si més no. Depenent del nivell que les universitats els assignin, podrien arribar a passar dels 1.885€ anuals actuals a xifres que oscil·len entre 3.403€ i 6.099€.
- 6) Els màsters orientats a la recerca es troben a la categoria més cara, la qual cosa podria comportar dificultats per atraure bons estudiants cap a la recerca en el marc espanyol.
- 7) A Catalunya, l'aplicació del decret-llei podria fer-se sense modificar els preus actuals, ja que les dades apunten que actualment els preus públics ja estan finançant, pel cap baix, de l'ordre del 20% del cost de l'activitat docent.

CANVIARÀ SUBSTANCIALMENT L'ESTRUCTURA DE PREUS

Si el tràmit parlamentari no hi introdueix modificacions que alterin la seva essència, el Real Decreto-ley 14/2012, de 20 de abril, de medidas urgentes de racionalización del gasto público en el ámbito educativo¹, comportarà un canvi metodològic substancial en l'establiment dels preus universitaris.

Per primera vegada s'estableixen els preus que paguen els estudiants universitaris i les seves famílies en funció dels costos dels estudis en els quals es matriculen

Fins ara, els preus públics universitaris es fixaven per decrets de les comunitats autònomes, que els establien segons el seu propi criteri. Cada any, la Conferencia de Política Universitaria, reunió de totes les autoritats autonòmiques i estatals competents en matèria d'universitats, establia un interval dels increments percentuals dels preus en relació amb els del curs anterior; posteriorment, un decret de la comunitat autònoma en fixava el valor concret, atès l'interval esmentat. Aquest sistema ha donat lloc a una diversitat molt notable dels preus mitjans per crèdit (amb una dispersió molt notable segons els tipus d'estudis) entre comunitats autònomes (vegeu el Capítol 2). Per una anàlisi de l'evolució història dels preus, referida a Catalunya, vegeu el Capítol 1.

El nou decret-llei canvia radicalment el plantejament, ja que fixa per als preus públics de matrícula un interval que es defineix en termes de tant per cent de cobertura de "los costes de prestación del servicio". Per exemple, en els ensenyaments de grau, "los precios públicos cubrirán entre el 15 por 100 y el 25 por 100 de los costes en primera matrícula; entre el 30 por 100 y el 40 por 100 de los costes en segunda matrícula; entre el 65 por 100 y el 75 por 100 de los costes en la tercera matrícula; y entre el 90 por 100 y el 100 por 100 de los costes a partir de la cuarta matrícula".

NO EXISTEIX UNA EINA PER A CALCULAR EL COST DELS ESTUDIS

La universitat espanyola no disposa d'una comptabilitat analítica que permeti establir, amb un mínim de rigor, quin és el cost real de cada estudi i ni tan sols, en termes globals, quin és el cost real de l'activitat docent de les universitats i quin el de l'activitat de recerca (es dedica el Capítol 4 d'aquest informe a analitzar aquesta qüestió).

El mateix decret-llei així ho reconeix a l'article referit a les beques i els ajuts a l'estudi, on s'hi diu que "los Presupuestos Generales del Estado financiarán la cantidad que corresponda al límite inferior de la horquilla establecida para el precio público de cada enseñanza" i també que "hasta que todas las universidades implanten sistemas de contabilidad analítica y, como máximo, hasta el curso universitario 2015/2016, la parte del componente de matrícula que se financiará con cargo a los Presupuestos Generales del Estado será el precio público vigente para cada titulación en el momento de entrada en vigor de este Real Decreto-ley".

En altres paraules: el decret-llei es cuida de no aplicar a la despesa estatal en beques uns increments que en canvi aplicarà als preus, amb l'argument de la manca de criteris objectius per establir-los.

La Conferencia de Rectores de las Universidades Españolas (CRUE), per boca de la seva presidenta, Adelaida de la Calle, ho va confirmar pocs dies després de la publicació del decret llei: "[...] no tenemos lista la contabilidad de costes, no sabemos lo que cuesta una titulación, por lo que tampoco será homogénea la forma de calcular"².

1. BOE 21/4/2012, Núm. 96.

CONSEQÜÈNCIES PREVISIBLES D'AQUESTA INDEFINICIÓ

La promulgació de preus basats en costos que s'hauran d'estimar sense que existeixi una comptabilitat analítica a les universitats pot donar peu a tota mena de problemes. Al nostre parer, els més punyents són:

- El decret-llei suposa un canvi unilateral del contracte implícit establert entre l'estudiant i l'administració en el moment de matricular-se per començar una carrera universitària. Les previsions econòmiques, explícites o implícites, de l'estudiant i, si és el cas, de la seva família, resulten dràsticament tragirades.
- Suposa un augment d'incertesa també per als futurs estudiants. Aquests no quantificats "costes de prestació del servei", canvien globalment d'un curs a l'altre i el costos per crèdit matriculat poden canviar encara més a conseqüència de les variacions del nombre de persones que es matriculen i de les mateixes modificacions dels preus, ja que la teoria econòmica més elemental indica que els augments de preus comporten reduccions més o menys acusades de la demanda, a termini curt i llarg.
- Per tant, estudiants i famílies no sols hauran de fer front a un augment de cost previsiblement molt important, sinó també a una perspectiva de més augments difícilment previsibles en el curs de la carrera. Tot plegat tindrà lògicament efectes dissuasius sobre una part significativa de la població que fins ara considerava l'opció universitària.
- La manca de comptabilitat analítica fa témer que el Govern faci una estimació del cost dels estudis incloent-hi els costos de la recerca, que l'estudiantat no tindria perquè pagar. Les autoritats han afirmat reiteradament que les matrícules cobreixen el 15% del "cost real" dels estudis. Però encara que fos cert que cobreixen el 15% de la despesa corrent de les universitats, no ho seria que cobreixen el 15% del cost dels estudis, entre d'altres coses, perquè els costos corrents de la universitat inclouen les retribucions d'un professorat que, per llei, ha de dedicar una proporció no menyspreable de la seva jornada laboral a la recerca (per a una estimació del de la contribució dels preus públics al finançament de la docència, vegeu el Capítol 4).
- Aquest procés pot tenir com a conseqüència una diferenciació de preus dels mateixos estudis a les diverses universitats públiques catalanes, basada no tant en la qualitat del servei docent que s'hi pugui oferir com en el cost de la recerca que s'hi dugui a terme. És el que succeiria si no s'aplica una comptabilitat analítica que estableixi adequadament el cost de l'activitat docent, tot distingint-lo del cost de l'activitat de recerca, abans d'establir els preus de les matrícules.

Per primera vegada s'estableixen preus diferents per als màsters que habiliten per exercir una professió regulada a Espanya, inferiors respecte dels de la resta de màsters universitaris (és a dir, oficials).

Aquesta diferenciació podria tenir dues conseqüències manifestes:

- Els estudis de màster d'humanitats, de ciències socials i jurídiques, de ciències i de ciències de la salut —entre els quals pràcticament no hi ha professions regulades, ja que aquestes corresponen majoritàriament a graus— passaran a ser substancialment més cars que la majoria dels estudis de màster d'enginyeria. Uns i altres seguiran mantenint preus notablement superiors als dels graus

2. El País, 26/4/2012, p. 32.

d'àmbits similars, però en els casos dels màsters sense atribucions professionals regulades, les diferències es multiplicaran per 2 i per 3.

- Els estudis de màster orientats a la innovació i la recerca, siguin de l'àmbit de coneixement que siguin, resultaran substancialment més cars que els que habiliten per exercir una professió regulada. Això podria comportar dificultats per atraure bons estudiants cap a la recerca en el marc espanyol, i ser un incentiu més per a l'emigració dels investigadors en formació.

Per primera vegada, els preus universitaris s'estableixen per llei

Fins ara, els preus es regulaven per resolucions d'àmbit estatal que es renovaven anualment, en el marc de les quals les comunitats autònomes promulgaven els seus decrets de preus anuals. L'establiment dels preus per llei és, si més no, una declaració d'intencions manifesta quant a la importància del canvi metodològic del seu càlcul i també quant a la voluntat d'estabilitat i permanència del nou sistema de preus.

ELS PREUS DELS GRAUS EL CURS 2012-13 A CATALUNYA

La manca de comptabilitat analítica dels costos -que ja hem descrit- dona lloc que els preus per al curs 2012-13 depenguin de la interpretació que el govern faci del significat del marge 15%-25% previst al decret-Llei per a les primeres matrícules (les matrícules successives s'analitzen a un apartat posterior). Per tal d'oferir, doncs, un interval dins el qual estimem que es poden trobar els preus dels graus a Catalunya el curs 2012-13 hem hagut d'aplicar una sèrie d'hipòtesis que descrivim a continuació.

- 1) Si el decret-Llei estableix un interval de preus entre el 15% i el 25% del cost dels estudis, és perquè estima que actualment les matrícules cobreixen el 15% del cost. Tot i que al Capítol 4 argumentem que aquesta estimació és inexacta, la nostra hipòtesi de treball es basa en declaracions de diverses autoritats competents en matèria d'universitats, tant autonòmiques com ministerials, i en el fet que, altrament, el decret-Llei podria comportar una reducció potencial generalitzada dels preus, la qual cosa no està en les intencions del govern.
- 2) El govern de la Generalitat adoptarà el valor màxim permès pel decret-Llei. Aquesta hipòtesi es basa en una anàlisi del comportament que darrerament han tingut els preus a Catalunya. Així, mateix, és coherent amb el context actual de retallades del finançament públic de les universitats públiques, i amb declaracions recents dels responsables de la conselleria competent en matèria d'universitats, en el sentit d'augmentar els preus fins i tot per sobre de les xifres que el decret-Llei finalment ha establert.
- 3) Els percentatges tenen caràcter global, és a dir, es refereixen al conjunt dels ingressos per matrícules de cada tipus (graus, màsters que habiliten per a l'exercici de professions regulades i altres màsters universitaris). La literalitat del decret-Llei no obliga que aquestes modificacions hagin d'afectar necessàriament el preu que pagarà cadascuna de les persones que es matriculen a un estudi, sinó el conjunt. Així, doncs, per obtenir un mateix resultat es podria aplicar una mateixa variació lineal, percentual, per a tots els preus actuals. Però també es podria aplicar una variació constant, és a dir, igual en magnitud per a tots els preus actuals. En altres paraules, per a cada 1% de variació que es vulgui obtenir en el conjunt dels ingressos, es pot variar cadascun dels preus un 1%, però també es pot calcular el valor mitjà, en euros, que correspondria a una variació de l'1%, i aplicar-lo a tots els preus per igual. La primera de les opcions tindria l'efecte d'augmentar les diferències de preus entre els estudis de diversos àmbits, mentre que la segona opció reduiria el ventall de preus en termes relatius. El govern de la Generalitat pot optar per qualsevol d'aquestes

opcions o per qualsevol d'altra que produeixi un efecte global anàleg. En aquest estudi analitzem les dues opcions descrites més amunt. En el primer cas, les hipòtesis anteriors indicarien que el govern podria decidir augmentar de l'ordre del 66,67% cadascun dels tres preus actuals dels graus. En el segon cas, podria optar per incrementar de l'ordre de 14€ el preu de tots els crèdits de grau.

L'aplicació d'aquestes hipòtesis de treball dóna els resultats aproximats següents per al preu d'un curs (60 crèdits) de grau:

- Humanitats, ciències socials i jurídiques: podrien passar dels 910€ del curs actual (2011-12) a una xifra entre 1.500€ i 1.800€ el curs vinent (2012-13).
- Ciències, enginyeries i arquitectura: podrien passar dels 1.288€ del curs actual (2011-12) a una xifra al voltant de 2.100€ el curs vinent (2012-13).
- Ciències de la salut: podrien passar dels 1.423€ del curs actual (2011-12) a una xifra entre 2.300€ i 2.400€ el curs vinent (2012-13).

Dades més detallades es troben a la Taula 5.1.

Taula 5.1
Preus dels graus el curs 2012-13 a Catalunya (projeccions)

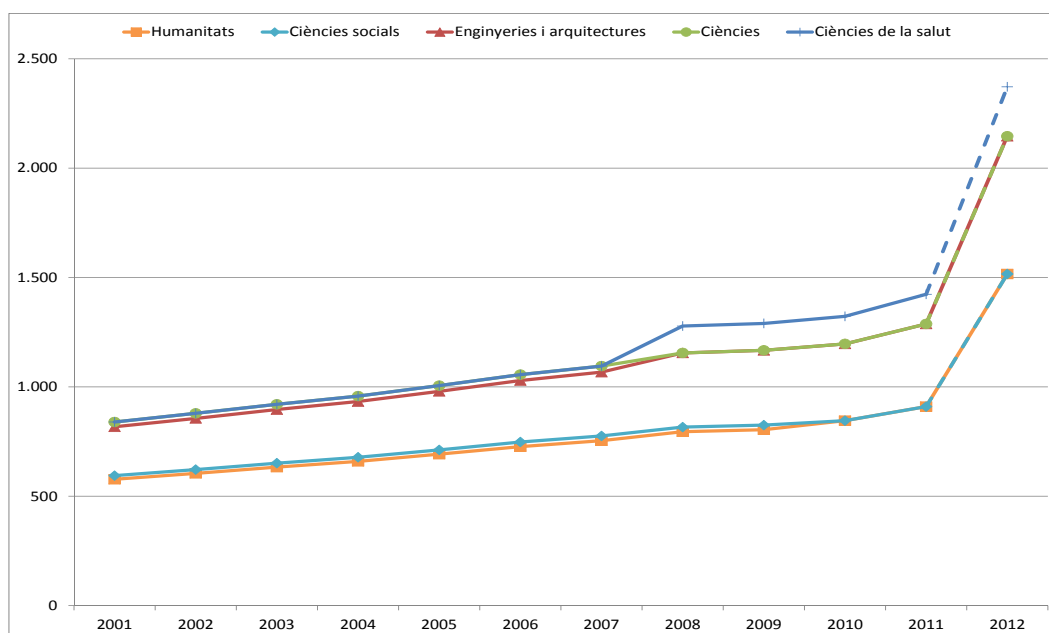
Graus	€ per crèdit			€ per curs		
	2011	2012		2011	2012	
		Hipòtesi 66%			Hipòtesi 66%	
		Lineal	Constant		Lineal	Constant
Humanitats, ciències socials i jurídiques	15,16	25,27	29,47	910	1.516	1.768
Ciències, enginyeries i arquitectures	21,46	35,77	35,77	1.288	2.146	2.146
Ciències de la salut	23,72	39,53	38,03	1.423	2.372	2.282

La font per als preus de l'any 2011 que apareixen en aquesta taula i les que segueixen és Decret 365/2011, de 12 de juliol, pel qual es fixen els preus dels serveis acadèmics a les universitats públiques de Catalunya i a la Universitat Oberta de Catalunya per al curs 2011-2012, publicat al DOGC núm. 5920, el 14/7/2011.

Els gràfics 5.2 i 5.3 ofereixen una visualització de la relació d'aquest increments amb l'evolució dels preus a Catalunya a la darrera dècada.

Gràfic 5.2

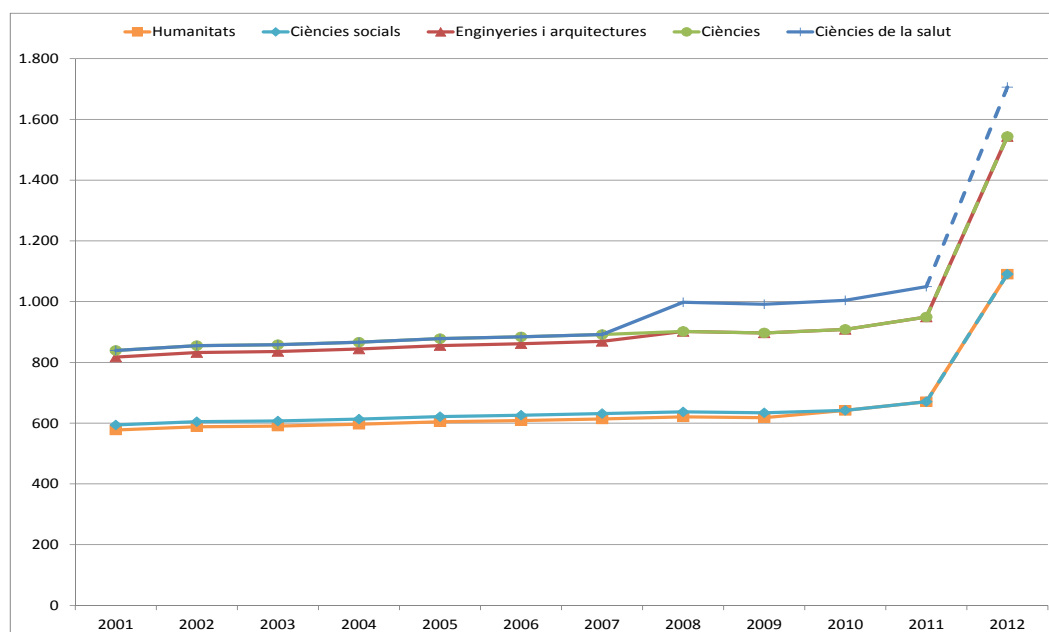
Evolució dels preus per curs dels estudis de grau a Catalunya, en euros corrents (projecció per a 2012)

Les fonts per als preus dels anys 2001 a 2011 que apareixen en aquest gràfic i els següents són els decrets de preus de la Generalitat de Catalunya (cfr. Capítol 1).

Gràfic 5.3

Evolució dels preus per curs dels estudis de grau a Catalunya, en euros constants (projecció per a 2012)

La conversió a euros constants d'aquest gràfic i els següents està feta emprant l'índex de preus al consum corresponent a Catalunya, publicat per l'INE <http://www.ine.es> (darrera consulta, maig 2012).

ELS PREUS DELS MÀSTERS UNIVERSITARIS EL CURS 2012-13 A CATALUNYA

En el cas dels màsters universitaris (col·loquialment anomenats màsters oficials), el decret-llei 14/2012 preveu que els preus públics de la matrícula dels estudis de màster universitari han de cobrir entre el 15% i el 25% del cost dels estudis, si es tracta de màsters que habiliten per l'exercici de professions regulades a Espanya. Per a la resta de màsters universitaris, els preus de la matrícula han de cobrir entre el 40% i el 50% del cost dels estudis. De nou, en aquest apartat ens estem referint tan sols als preus de les primeres matrícules. Les matrícules successives es consideren en un apartat posterior.

A les hipòtesis ja explicitades en el càlcul de la projecció dels preus dels estudis de grau per al proper curs, cal afegir, en el cas dels màsters, algunes d'específiques, que es deuen al fet que el decret de preus de la Generalitat de Catalunya, fins ara, no establia quins màsters corresponien a cada nivell de preus. Aquesta decisió es deixava als Consells Socials de les universitats, que l'havien de basar no pas en l'àmbit temàtic o en el cost dels estudis sinó en a) la dedicació docent requerida, b) la intensificació en la recerca i c) la professionalització inherent al màster. Aquests criteris, com es pot observar, no són consistents amb la diferenciació que estableix el decret-llei, la qual cosa fa encara més difícil fer estimacions generals dels increments de preus que es produiran: qualsevol estimació mitjana pot ser poc significativa, ja que és previsible que la variància sigui alta.

És més: el decret de preus vigent de la Generalitat de Catalunya recull dos tipus de preus de màsters (vegeu el Capítol 1 per a més detalls): els ordinaris i els diferenciats. En el cas dels diferenciats, el decret indica explícitament que es tracta de preus que cobreixen el 30% del cost dels estudis.

Així, doncs, dues són les hipòtesis que semblen possibles: que el govern consideri, com s'explica a l'apartat anterior per al cas del grau, que els preus ordinaris actuals dels màsters cobreixen el 15% del seu cost (no ens cansarem de repetir que no existeix una comptabilitat analítica que justifiqui aquest percentatge, i que tot indica que és incorrecte) o bé que consideri que els preus diferenciats actuals dels màsters en cobreixen el 30%, i utilitzi aquesta base per a fer els càlculs dels preus per al curs vinent.

En la primera d'aquestes opcions, els tres nivells de preus ordinaris actualment vigents s'incrementarien un 66% per als màsters conduents a professions regulades, i un 233% per a tota la resta de màsters universitaris. En la segona de les opcions, que anomenem hipòtesi dels preus diferenciats, els tres nivells s'incrementarien entre un 30% i un 62% per als màsters professionals i entre un 233% i un 324% per a tota la resta de màsters universitaris.

Les taules 5.4 i 5.5 ofereixen més detalls.

Taula 5.4

Preus dels màsters que habiliten per a l'exercici de professions regulades el curs 2012-13 a Catalunya (projeccions)

Màsters professions regulades	€ per crèdit					€ per curs				
	2011		2012			2011		2012		
	Preus ordinaris	Preus diferenciats	Hipòtesi 66%		Hipòtesi preus difer.	Preus ordinaris	Preus diferenciats	Hipòtesi 66%		Hipòtesi preus difer.
			Lineal	Constant				Lineal	Constant	
Nivell I	24,31	38	40,52	42,61	31,67	1.459	2.280	2.431	2.556	1.900
Nivell II	27,45	45	45,75	45,75	37,50	1.647	2.700	2.745	2.745	2.250
Nivell III	31,42	57,84	52,36	49,72	48,20	1.885	3.470	3.142	2.983	2.892
Nivell IV		60,99			50,83		3.659			3.050

Taula 5.5
Preus de la resta de màsters universitaris el curs 2012-13 a Catalunya (projeccions)

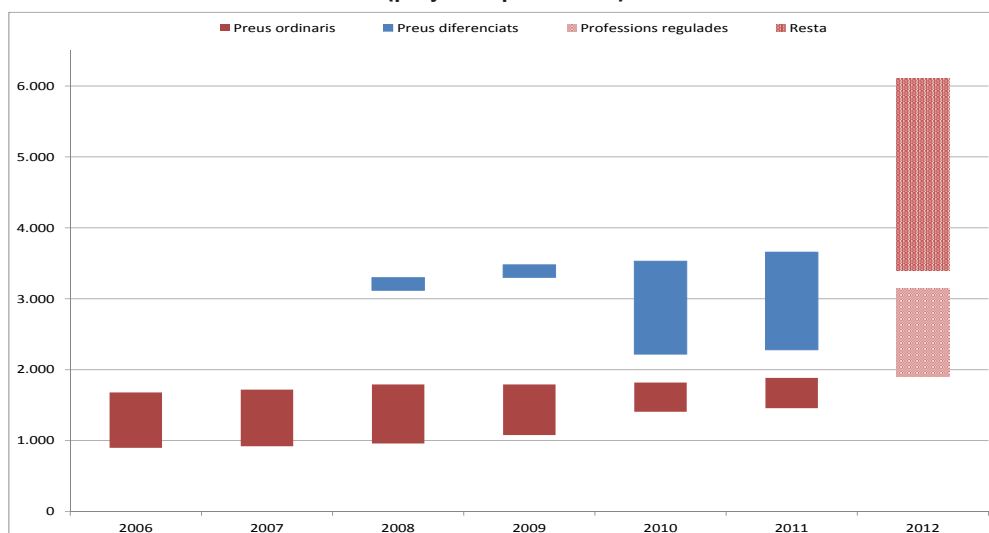
Altres màsters	€ per crèdit					€ per curs				
	2011		2012			2011		2012		
	Preus ordinaris	Preus diferenciats	Hipòtesi 66%		Hipòtesi preus difer.	Preus ordinaris	Preus diferenciats	Hipòtesi 66%		Hipòtesi preus difer.
			Lineal	Constant				Lineal	Constant	
Nivell I	24,31	38	56,72	60,91	63,33	1.459	2.280	3.403	3.655	3.800
Nivell II	27,45	45	64,05	64,05	75,00	1.647	2.700	3.843	3.843	4.500
Nivell III	31,42	57,84	73,31	68,02	96,40	1.885	3.470	4.399	4.081	5.784
Nivell IV		60,99			101,65		3.659			6.099

Per interpretar aquestes xifres, cal tenir en compte els factors següents:

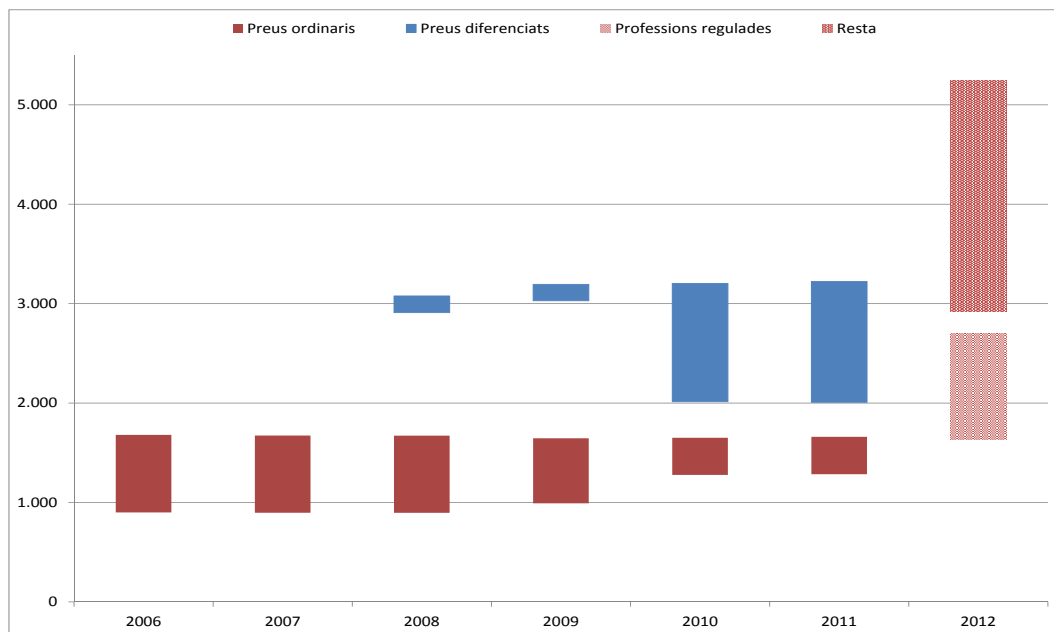
- 1) A Catalunya, la major part dels màsters universitaris apliquen actualment els preus ordinaris més alts, de nivell III. Per tant, aquest curs 2011-12 el preu de la matrícula de màster ha estat de 1.885€ en la major part de casos.
- 2) Màsters que donen atribucions professionals regulades. Si, coherentment amb la situació actual, es mantenen a nivell III, passarien dels 1.885€ per any del curs actual (2011-12) a una xifra que oscil·laria entre 2.892€ i 3.142€ el curs vinent (2012-13). Això afectaria, essencialment, el màster de formació de professorat de secundària i els màsters de certes enginyeries: industrial, de camins, de telecomunicacions,.... Si, en canvi, s'optés per passar aquests màsters a nivell I, els preus per al curs vinent podrien oscil·lar entre 2.431€ i 2.556€. Considerem poc probable que s'apliqui, en aquest cas, la hipòtesi dels preus diferenciats.
- 3) Màsters universitaris que no habiliten per a l'exercici d'una professió regulada. Es tracta, com hem indicat, de la immensa majoria dels màsters. Depenent del nivell al qual s'assignin, poden arribar a passar dels 1.885€ anuals actuals a xifres que oscil·len entre 3.403€ i 6.099€ (vegeu la taula 5.3 per a més detalls).

Els gràfics 5.6 i 5.7 ofereixen una interpretació visual de l'evolució dels intervals de preus dels màsters universitaris a Catalunya, des de la seva implantació, i les previsions per al curs 2012-13.

Gràfic 5.6
Evolució de l'interval de preus per curs dels estudis de màster universitari a Catalunya, en euros corrents (projecció per a 2012)

Gràfic 5.7
Evolució de l'interval de preus per curs dels estudis de màster universitari a Catalunya, en euros constants
(projecció per a 2012)

ELS PREUS DE LES MATRÍCULES SUCCESSIVES EL CURS 2012-13 A CATALUNYA

Pel que fa a les matrícules successives, que es produeixen per repetició d'una assignatura per part de l'estudiant, el decret-Ilei 14/2012 aplica la mateixa metodologia que amb les primeres i estableix el cost que han de pagar els estudiants i les seves famílies en relació al cost total dels estudis que, com ja hem dit i desenvolupem en el Capítol 4, no s'ha establert encara d'una manera fiable.

Pel que fa als graus i als màsters universitaris que habiliten per a l'exercici d'una professió regulada, el text estableix que els estudiants han de pagar entre el 30% i el 40% dels costos en la segona matrícula, entre el 65% i el 75% en la tercera matrícula i entre el 90% i el 100% dels costos a partir de la quarta matrícula.

Un cop fixat el preu de la primera matrícula, el marge per a fixar els preus de les successives existeix, però és petit. Donada la claredat amb què ja fa un temps que el govern de la Generalitat es manifesta a favor d'incrementar tant com sigui possible el preu de les repeticions, podem estimar que el preu de la segona matrícula –enguany un 50% superior a la primera– podria ser un 60% superior a la primera el curs vinent. La tercera matrícula costaria 3 cops més que la primera (com en el curs actual), i la quarta i successives matrícules multiplicarien per 4 el preu de la primera matrícula.

Cal tenir en compte que aquests increments s'aplicaran a uns preus base notablement superiors als actuals.

Pel que fa als màsters universitaris que no habiliten per a l'exercici d'una professió regulada, l'increment serà encara superior. El decret-Ilei estableix que la segona matrícula hauria de cobrir entre el 65% i el 75% del cost dels estudis. Si acceptem per un moment que la primera matrícula cobrirà el 50% i mantenim la hipòtesi que el govern de la Generalitat adoptarà el valor màxim permès pel decret-Ilei, les segones i successives matrícules serien un 50% més cares que les primeres.

A CATALUNYA, L'APLICACIÓ DEL DECRET-LLEI PODRIA FER-SE SENSE MODIFICAR ELS PREUS ACTUALS

Hem argumentat que l'estimació que actualment els preus públics cobreixen el 15% del cost dels estudis és errònia. Creiem que el 20% és una estimació molt més propera a la realitat (vegeu perquè al Capítol 4).

Donat que el decret-llei estableix que els preus dels graus i dels màsters de professions regulades cobreixin entre el 15% i el 25% del cost dels estudis, i la resta de màsters (que són els estudis més minoritaris) entre el 40% i el 50%, es dedueix que a Catalunya l'aplicació del decret-llei podria dur-se a terme sense modificar els preus actuals.

És més, una mínima prudència aconsellaria no alterar els preus a l'alça. Si la nostra estimació és correcta i, com creiem, els preus de les matrícules cobreixen actualment més del 20% del cost de la docència, l'aplicació d'increments similars o fins i tot inferiors als que es recullen als apartats anteriors podrien comportar problemes seriosos per a l'administració educativa ja que, amb tota probabilitat, la liquidació de l'exercici pressupostari (que es produeix anualment, un cop tancat l'exercici econòmic) posaria de manifest que el cobrament als estudiants ha estat excessiu, donant lloc al un dret legítim de reclamació dels imports cobrats en excés.

ANNEX

PREGUNTES MÉS FREQÜENTS

Resum executiu

En els darrers mesos hem vist com les pàgines dels diaris s'omplien de notícies sobre els augments de preu a les matrícules universitàries i nombrosos articles argumentant que davant les dificultats econòmiques que estan vivint les universitats públiques espanyoles una possible via d'escapada seria l'augment dels preus universitaris. Ens proposem en aquest annex de l'informe respondre algunes de les qüestions més freqüents sobre els preus públics i el model d'accés a la universitat en general. Les preguntes que abordem són:

- 1) L'estudiant paga massa poc?
- 2) Els estudis universitaris són una inversió privada o social?
- 3) Els contribuents estan pagant la universitat als fills dels rics?
- 4) La manera de coresponsabilitzar l'estudiant és augmentar els preus?
- 5) Preus o impostos progressius?
- 6) Preus més alts acompanyats de més beques, són la millor solució?
- 7) El deute estudiantil és el garant de la igualtat d'oportunitats?
- 8) És l'augment de preus inevitable a causa de la crisi?

INTRODUCCIÓ

La contribució dels estudiants universitaris al finançament dels seus estudis és objecte de debat des de fa molts anys. Tanmateix, l'ofec pressupostari que viuen actualment les universitats públiques catalanes a causa de les retallades del govern de la Generalitat de Catalunya i del govern d'Espanya ha reobert amb força el debat. La pressió per a l'augment del preu de les matrícules universitàries ha estat quelcom present en la majoria dels països d'Europa i ha pres forma amb contundència en països com el Regne Unit.

Espanya no en queda al marge i en l'informe Documento de mejora y seguimiento de las Políticas de Financiación de las Universidades para promover la excelencia académica e incrementar el impacto socioeconómico del Sistema Universitario Español (SUE) del pla Estrategia Universidad 2015 s'aposta per què al 2015 tinguem establert un nou sistema de beques i de preus públics en virtut d'un model basat en els costos de la docència en el qual l'estudiant assumeixi una part més elevada d'aquests, sigui penalitzat de forma contundent per les successives matrícules, i que a la vegada compti amb un programa de beques molt més extens.

El Reial Decret-Llei de mesures urgents de racionalització de la despesa pública en l'àmbit educatiu aprovat pel Consell de Ministres el passat 20 d'abril és la constatació de la posició que el govern d'Espanya ha pres en el debat.

Arguments com la insuficient contribució de l'estudiant al finançament de la seva docència, els beneficis individuals que genera adquirir una titulació universitària, la regressivitat del sistema o la manca d'incentius al bon rendiment acadèmic estan a la base de totes les propostes que estan sorgint.

En aquest annex pretenem analitzar alguns d'aquests arguments i aportar alguns elements nous al debat tant amb les dades elaborades en capítols anteriors de l'informe com en d'altres estudis referents al model d'accés de la universitat, el sistema educatiu en general i les desigualtats en aquest.

L'ESTUDIANT PAGA MASSA POC?

L'encariment progressiu de la universitat en els darrers anys ha implicat que **cada cop és més elevat l'esforç econòmic de les persones que hi accedeixen**. Les dades mostren com en els darrers deu anys a Catalunya els estudis de grau i 1r i 2n cicles universitaris s'han encarat entre un 13% i un 25% per sobre de l'IPC i els preus mínims de màsters oficials han crescut un 43% per sobre de l'IPC des de la seva implantació ara fa cinc anys i s'han apropat progressivament als dels màsters oficials més cars (cfr. Capítol 1).

Tot i aquest augment, un dels arguments més escoltats en els darrers temps és que l'estudiant només assu-meix un 15% del cost "real" de la seva docència a través del pagament de la matrícula. Tanmateix, encara avui no es té una determinació clara del cost del servei. Donades les limitacions que suposa el fet que no existeixi una comptabilitat analítica dels costos de la universitat esdevé que l'única aproximació viable a determinar els costos del servei és pura i simplement global, a partir dels pressupostos de les universitats. Així es fa en el Capítol 4 d'aquest informe, obtenint-se que **a Catalunya una estimació global situa en més d'un 20% la contribució dels estudiants al finançament de la docència universitària** el curs 2011-12. Això contradiu les informacions que acostumen a donar les autoritats universitàries, que l'aproximen a un 15% del cost mitjà.

A més, cal tenir en consideració que no existeix cap proporció ideal de contribució de l'estudiant al finançament de la docència, ni aquesta està condicionada pels factors de riquesa o demogràfics d'un país (cfr. Capítol 3) de manera que **la fixació dels preus de matrícula és una opció política i social que els governs adopten en funció dels interessos que representen**.

Una qüestió addicional, del qual es parla poc és que a Catalunya i Espanya no hi ha, o gairebé no hi ha, ajuts per a menjadors, residències i transport per a estudiants universitaris. Això encareix notablement el cost dels estudis per a l'estudiant i justifica, si més no parcialment, la proliferació d'universitats que repeteixen en bona part l'oferta d'estudis. Gràcies a aquesta dispersió geogràfica de les universitats i dels estudis la universitat ha quedat a l'abast de molta gent. Per aconseguir el mateix amb menys universitats hauria calgut un sistema d'ajuts de mobilitat molt més amplis.

ELS ESTUDIS UNIVERSITARIS SÓN UNA INVERSIÓ PRIVADA O SOCIAL?

En el rerefons d'aquests augments dels preus i les reformes del model d'accés descansa la idea que si l'educació universitària és una inversió privada, pel fet que en mitjana els graduats obtenen remuneracions laborals més elevades, aleshores els estudiants han de pagar una part dels seus estudis.

Efectivament, existeix un benefici personal en l'estudi universitari, com l'existeix en l'estudi del batxillerat en l'estudi de cicles formatius o, en general, en qualsevol estudi. És, també, per això que resulta molt important, per a una societat, que l'accés a l'estudi sigui universal i es faci en funció de les capacitats i l'esforç de l'estudiant i no de les seves possibilitats econòmiques, ja que altrament el sistema es torna més injust.

A més d'injust, **un sistema que selecciona econòmicament els seus estudiants és perjudicial per a la societat**, perquè desaprofita el seu potencial i també perquè una població més ben i més altament formada reverteix en una societat més avançada ja que, entre altres, el seu teixit productiu i econòmic millora de la mateixa manera que ho fan les seves condicions de vida.

Paga la pena veure les dades i els resultats del recent informe Impactes de les universitats públiques catalanes en la societat, de l'ACUP (Associació Catalana d'Universitats Públiques). Segons l'estudi, **la universitat pública ha estat clau en la cohesió i desenvolupament social i cultura i per tant per al progrés social** i no només pel fet que la universitat compleixi una funció d'ascensor social sinó perquè l'extensió del coneixement a tota la societat fomenta una ciutadania més i millor formada i fomenta una societat més participativa, plural i cultu-

ralment rica. A més, **l'estudi afirma que les universitats públiques són elements clau per a la innovació i el progrés econòmic** ja que l'activitat econòmica que generen les universitats públiques catalanes significa un 0,6% del PIB de Catalunya i això vol dir que cada euro invertit a les universitats públiques catalanes suposa un retorn de 1,8 euros a la societat.

Queda clar, doncs, que **la universitat no actua únicament en benefici de la persona que hi accedeix, sinó també del conjunt de la societat**. Si per tant la universitat és una necessitat per a tota la ciutadania (tot i que no tota hi estudii) i per al país, els arguments esgrimits perquè l'estudiant hagi de costejar part dels estudis en dificulten l'accés o el dissuadeixen igual que en molts casos afecten la igualtat d'oportunitats.

ELS CONTRIBUENTS ESTAN PAGANT LA UNIVERSITAT ALS FILLS DELS RICS?

Actualment, tot i el progrés de les darreres dècades en la democratització de l'accés a la universitat, encara hi ha un biaix social en l'accés a aquesta. A l'estudi *Financiación y desigualdades en el sistema educativo y de formación profesional de España*, els professors d'economia de la Universitat de Barcelona Jorge Calero i Oriol Escardíbul posen de manifest que el quintil de població de renda més elevada té una taxa d'escolarització a la universitat de prop del 50% (20 punts per sobre de la mitjana), mentre que el primer quintil no arriba al 22%. Així mateix, un altre estudi de la Fundació Jaume Bofill *Educació i mobilitat social a Catalunya*, realitzat per Xavier Martínez Celorrio i Antoni Marín Saldo, mostra que la desigualtat d'oportunitats en titulacions post-obligatòries s'explica pel factor pobresa ja que créixer en una llar de renda baixa limita 14 a 1 les opcions de titular-se.

Aquest biaix cap a sectors de la població benestants de l'extracció social dels estudiants universitaris sol utilitzar-se per argüir que les polítiques de gratuïtat o rebaixa dels preus públics dels estudis universitaris són regressives, ja que se'n beneficien aquells que més tenen perquè són els que accedeixen a la universitat.

Hem de considerar, però, que el fet que hi hagi **aquest biaix cap a les rendes més elevades és degut a l'estructura del sistema educatiu i social en la seva totalitat**.

Actualment, els costos d'oportunitat¹ i els preus de les matrícules són elements que dificulten l'entrada de les classes més desafavorides a la universitat. A més, cal tenir en compte que són molts els condicionants socioeconòmics que influeixen en totes les etapes educatives de l'estudiant i que acaben determinant en una part important la seva entrada o no a la universitat.

Per tant, totes les polítiques d'augment de preus públics no fan sinó agreujar el problema, com s'ha demostrat amb l'augment de preus al Regne Unit, que ha significat una disminució del 11,9% de la preinscripció aquest curs², i amb la quadruplicació de la orositat estudiantil a la Universitat Jaume I després d'augmentar un 7,5% els preus aquest curs³.

En canvi, totes aquelles polítiques que millorin l'accés a la universitat, com les destinades a superar els costos d'oportunitat mitjançant beques salari per exemple, faciliten la superació d'aquests obstacles que malauradament segueixen existint en una societat que requereix cada dia més la formació del seu jovent.

1. Valor de les rendes que es deixen de percebre si s'accedeix a la universitat en comptes d'accedir al mercat laboral a causa que a moltes persones els cal treballar en l'edat mínima permesa.

2. http://www.ucas.com/about_us/media_enquiries/media_releases/2011/20111024 (última consulta maig de 2012)

3. http://www.uji.es/ES/noticies/detall&id_a=28629412 (última consulta maig 2012)

LA MANERA ADEQUADA DE CORESPONSABILITZAR L'ESTUDIANT ÉS APUJAR ALS PREUS?

Són molts els que assenyalen alguns estudiants universitaris com a paràsits del sistema públic tot emparant-se en l'abandonament dels estudis o les repeticions d'assignatures, i els que veuen en les polítiques de penalització econòmica per a les successives matriculacions un pas més en la millora de l'eficiència dels recursos públics i una fórmula indicada per a fomentar la "coresponsabilitat" entre els universitaris, és a dir, per garantir que l'estudiant té elements de pressió per aprovar els estudis i no consumir més recursos públics dels necessaris.

Aquestes visions catastrofistes semblen injustificades: segons l'informe La universidad Española en cifras 2010 de la CRUE, un 79% dels estudiants que varen ingressar al sistema d'educació superior espanyol van obtenir un títol en l'edat típica d'obtenció d'aquest, mentre la mitjana en l'OCDE és del 70%. Així doncs, **el nostre sistema universitari és molt més eficient del que de vegades es vol mostrar.**

A més, les normatives de progressió i permanència són el mecanisme a través del qual s'avalua l'evolució en la titulació de l'estudiant i se li exigeix un necessari rendiment acadèmic.

La penalització econòmica dels estudiants repetidors és una mesura recaptatòria que introdueix una nova font d'inequitat en el sistema d'accés i permanència, ja que el criteri econòmic és el que estableix la continuïtat en els estudis i, d'altra banda no respon al problema que s'exposa "d'estudiants paràsits", ja que aquells que es puguin permetre pagar els recàrrecs podran continuar a la universitat.

També, cal assenyalar que els motius que condueixen un estudiant a suspendre una assignatura són de molt diversa índole i cal garantir que aquests puguin ésser superats. No és rigorós fer normatives de permanència que no considerin la realitat socioeconòmica de l'estudiant, que també és un factor determinant en les possibilitats d'estudi i, per tant, d'èxit acadèmic.

PREUS O IMPOSTOS PROGRESSIUS?

Un dels debats més vius pel que fa a les polítiques de preus públics i taxes es centra en propostes de progressivitat de preus públics, és a dir, de pagament en funció de les capacitats econòmiques de les famílies.

Cal tenir en compte que els béns i serveis de consum tenen en el mateix preu per a tothom, amb independència dels ingressos de cadascú, i, per tant, **l'equitat s'assoleix per la via dels impostos sobre la renda, el patrimoni i les successions i no per la progressivitat del preu d'un servei.**

La universitat com a servei públic i com a inversió social cal que sigui sostinguda econòmicament pels impostos que paga la ciutadania, uns impostos que han de seguir, sense dubte, criteris de redistribució de la renda per caminar cap a una societat més justa i igualitària.

A més, el principi de progressivitat aplicat a les concrecions del sistema tributari, és a dir, intentar dur a terme una redistribució de la riquesa de la població a través de l'aplicació dels impostos progressius en els béns i serveis de consum en comptes de fer-ho a través dels impostos sobre la renda i la riquesa, genera moltes més complicacions administratives i ineficiències. Cal tenir-ho en compte a l'hora de valorar propostes que com aquesta s'emmarquen sovint també sota criteris de cerca d'eficiència.

PREUS MÉS ALTS ACOMPANYATS DE MÉS BEQUES, SÓN LA MILLOR SOLUCIÓ?

Alguns estudis caminen cap a propostes de compensació dels augments dels preus públics mitjançant una política més extensa de beques o crèdits.

Cal ser realistes, **aquestes propostes solen ser il·lusòries**, ja que no trobem estats en què aquestes compensacions s'hagin dut a terme de forma efectiva. Un exemple d'això és l'augment de beques dut a terme el present curs per la Generalitat de Catalunya a través de la partida pressupostària dedicada a les beques Equitat i les beques Excel·lència (uns ajuts a la mobilitat basats en criteris principalment acadèmics), de 1,1 i 0,3 milions d'euros respectivament, als quals es va destinar tan sols un 25% de l'increment de recaptació obtingut per la pujada de preus públics, que es va situar quatre punts per sobre de l'IPC.

En segon lloc, en aquestes propostes és clar el canvi implícit en la concepció de les beques, que es concepben com un element de promoció necessari per poder accedir als nivells més elevats del sistema educatiu, en comptes d'entendre's com una mesura per garantir la distribució de la riquesa i, sobretot, la igualtat real d'oportunitats en una societat cada cop més desigual. És a dir, el sistema de beques no està destinat a cobrir les desigualtats d'oportunitats de la societat en la que ens trobem sinó a cobrir les desigualtats que genera un preu elevat del crèdit.

En tercer lloc, cal parar atenció a l'actual sistema de beques. **El pressupost de l'estat espanyol dedicat a beques és un 0,08% del PIB**, una xifra que està molt per sota de la mitjana de la OCDE que és del 0,24% del PIB. Existeix un ampli consens que **aquesta és una quantitat totalment insuficient per tal de garantir la igualtat d'oportunitats real i l'equitat del sistema universitari**. A més, el sistema de beques tendeix cada cop més a l'aplicació de criteris meritocràtics. Això, de fet, converteix les beques en premis, la qual cosa, donada la seva insuficiència, comporta que el sistema de beques esdevingui injust i elitista.

EL DEUTE ESTUDIANTIL ÉS EL MILLOR GARANT DE LA IGUALTAT D'OPORTUNITATS?

Paga la pena, també, aturar-se a les propostes d'introducció de crèdits per a finançar els estudis universitaris com a solució a la manca d'igualtat d'oportunitats i la superació dels costos d'oportunitat.

És essencial trencar amb les propostes de crèdits estudiantils que, de nou, es basen en l'aplicació del principi de benefici individual dels serveis públics i que, a més, promouen i accepten l'endeutament estudiantil. Malgrat les facilitats com interessos baixos, períodes de carència o la no necessitat de retornar del crèdit en algunes circumstàncies, l'endeutament estudiantil afecta principalment el jovent provinent de les classes més desfavorides, en ser aquest el que necessita accedir a aquestes fórmules de finançament, i situa el recent graduat en una situació de precarietat i manca de perspectives en haver de fer front al retorn del crèdit un cop acabats els estudis. Als Estats Units, el deute estudiantil es situava a final de curs a la xifra del bilió de dòlars i, segons la Oficina de Protecció Financera del Consumidor (CFPB), cada estudiant haurà de pagar, en mitjana, 1.414 dòlars per mes durant 10 anys per a cobrir el seu deute.

ÉS L'AUGMENT DE PREUS INEVITABLE A CAUSA DE LA CRISI?

La insuficiència econòmica que viuen en aquests moments la majoria d'universitats públiques catalanes ha obert la porta a justificar l'augment de preus com a quelcom inevitable. Amb l'argument que tots els sectors de la comunitat universitària han de fer un sacrifici per la situació d'ofec pressupostari, ja sigui amb la rebaixa salarial, el canvi de les condicions laborals o l'augment dels preus públics.

Com es deia en un comunicat de la Universitat Politècnica de Catalunya, l'endeutament i la manca de liquiditat que pateixen les universitats catalanes es deu principalment :

- a l'incompliment per part de les administracions públiques, i especialment la Generalitat, en no pagar o pagar amb retard a la Universitat,
- a l'incompliment per part de la Generalitat dels acords del Pla de Millora Universitari 2007-2010,
- a la manca de reconeixement del compromís contret pel Departament d'Innovació, Universitat i Empresa, respecte al pagament al seu càrrec dels crèdits sol·licitats per inversions corresponent als anys 2005 i 2006,
- i a la dràstica disminució dels ingressos provinents de les transferències corrents de la Generalitat en els exercicis 2010 i 2011.

Tot i les duplicitats o ineficiències que el sistema universitari català i espanyol puguin tenir, que cal reconèixer-les i posar-hi remei, la situació de les universitats públiques catalanes es deu a la retallada dràstica de recursos que estan patint. La recerca de noves fonts de finançament ha portat a propostes com la potenciació del mecenatge, les donacions altruistes però també l'increment substancial dels preus públics.

L'augment de preus públics i les taxes no és una sortida circumstancial i respon a opcions polítiques ja que en altres països com Alemanya la opció escollida, en les mateixes circumstàncies de crisi econòmica, ha estat majoritàriament la d'aplicar la gratuïtat a l'accés de la universitat i així potenciar l'abast de l'educació universitària (rf. Capítol 3).

ÍNDEX DE TAULES I GRÀFICS

CAPÍTOL 1

EVOLUCIÓ DELS PREUS PÚBLICS UNIVERSITARIS A CATALUNYA EN ELS ÚLTIMS 10 ANYS

PREUS DELS ESTUDIS DE 1R I 2N CICLES I DE GRAU

Gràfic 1.1: Interval de preus per curs dels estudis de grau i de 1r i 2n cicles.	Pàg. 15
Gràfic 1.2: Preu per curs dels estudis de grau i de 1r i 2n cicles. Ciències de la salut.	Pàg. 16
Gràfic 1.3: Preu per curs dels estudis de grau i de 1r i 2n cicles. Ciències experimentals.	Pàg. 16
Gràfic 1.4: Preu per curs dels estudis de grau i de 1r i 2n cicles. Enginyeries.	Pàg. 17
Gràfic 1.5: Preu per curs dels estudis de grau i de 1r i 2n cicles. Ciències socials.	Pàg. 17
Gràfic 1.6: Preu per curs dels estudis de grau i de 1r i 2n cicles. Humanitats.	Pàg. 18
Gràfic 1.7: Comparació del preu per curs dels estudis de grau i de 1r i 2n cicles (euros corrents).	Pàg. 18
Gràfic 1.8: Comparació del preu per curs dels estudis de grau i de 1r i 2n cicles (euros constants de 2001).	Pàg. 19
Gràfic 1.9: Comparació l'interval de preus dels estudis de grau i de 1r i 2n cicles (euros corrents).	Pàg. 19

PREUS DELS ESTUDIS DE MÀSTER UNIVERSITARI

Gràfic 1.10: Preu ordinari mínim per curs dels estudis de màster.	Pàg. 21
Gràfic 1.11: Preu ordinari màxim per curs dels estudis de màster.	Pàg. 21
Gràfic 1.12: Comparació de l'interval de preus dels màsters a preus ordinaris amb el dels estudis de grau i de 1r i 2n cicles (euros corrents).	Pàg. 22
Gràfic 1.13: Preus diferenciats màxims i mínims dels estudis de màster en comparació amb els preus ordinaris màxims (euros corrents).	Pàg. 23

PREUS DELS ESTUDIS DE DOCTORAT

Gràfic 1.14: Preus de la fase prèvia a l'elaboració de la tesi doctoral en comparació amb un curs (60 crèdits) dels estudis de màsters a preus ordinaris (euros corrents).	Pàg. 24
Gràfic 1.15: Preus de la fase d'elaboració i defensa de la tesi.	Pàg. 25

PREUS DELS ESTUDIS A LA UNIVERSITAT OBERTA DE CATALUNYA

Gràfic 1.16: Preu per curs dels estudis de grau i de 1r i 2n cicles a la UOC en comparació amb els preus públics. Enginyeries.	Pàg. 26
Gràfic 1.17: Preu per curs dels estudis de grau i de 1r i 2n cicles a la UOC en comparació amb els preus públics. Ciències socials.	Pàg. 27
Gràfic 1.18: Preu per curs dels estudis de grau i de 1r i 2n cicles a la UOC en comparació amb els preus públics. Humanitats.	Pàg. 27

PREUS PER MATRÍCULES SUCCESSIVES I PER SEGON ESTUDI

Taula 1.19: Coeficient multiplicador de les matrícules successives i per segon estudi.	Pàg. 28
---	---------

PREUS DE LES TAXES PÚBLIQUES

Gràfic 1.20: Preu per curs de les taxes de gestió de l'expedient.	Pàg. 29
Gràfic 1.21: Preu per curs de les taxes d'expedició del títol de diplomatura.	Pàg. 30
Gràfic 1.22: Preu per curs de les taxes d'expedició del títol de llicenciatura i grau.	Pàg. 30
Gràfic 1.23: Preu per curs de les taxes d'expedició del títol de doctorat i màster.	Pàg. 31

PREUS DE LES TAXES ESTABLERTES PER CADA UNIVERSITAT

Taula 1.24: Taxes pròpies de les universitats públiques catalanes en euros.	Pàg. 32
--	---------

CAPÍTOL 2

COMPARACIÓ DELS PREUS PÚBLICS UNIVERSITARIS ENTRE LES DIVERSES COMUNITATS AUTÒNOMES

PREUS DELS ESTUDIS DE GRAU

Gràfic 2.1: Preu d'un curs de grau en euros (curs 2011-12). Ciències de la salut.	Pàg. 37
Gràfic 2.2: Preu d'un curs de grau en euros (curs 2011-12). Ciències experimentals	Pàg. 37
Gràfic 2.3: Preu d'un curs de grau en euros (curs 2011-12). Enginyeries.	Pàg. 38
Gràfic 2.4: Preu d'un curs de grau en euros (curs 2011-12). Ciències socials	Pàg. 38
Gràfic 2.5: Preu d'un curs de grau en euros (curs 2011-12). Humanitats.	Pàg. 39

PREUS DELS ESTUDIS DE MÀSTER UNIVERSITARI

Gràfic 2.6: Preu d'un curs de màster universitari en euros (curs 2011-12), només preus ordinaris.	Pàg. 40
Gràfic 2.7: Preu d'un curs de màster universitari en euros (curs 2011-12), inclosos preus diferenciats.	Pàg. 41

COMPARACIÓ DELS PREUS SEGONS NIVELL D'ESTUDIS

Gràfic 2.8: Preu mínim d'un curs en euros (curs 2011-12).	Pàg. 42
Gràfic 2.9: Preu màxim d'un curs en euros (curs 2011-12), sols màsters universitaris a preus ordinaris	Pàg. 42
Gràfic 2.10: Preu màxim d'un curs en euros (curs 2011-12), amb màsters universitaris a preus diferenciats.	Pàg. 43

EFFECTE SOBRE ELS PREUS DE LA IMPLANTACIÓ DE L'ESPAI EUROPEU D'ENSENYAMENT SUPERIOR

PREUS DELS ESTUDIS DE DOCTORAT

Gràfic 2.11: Preus per curs del doctorat en euros (curs 2011-12). Pàg. 45

PREUS DE LES MATRÍCULES SUCCESSIVES (REPETICIÓ D'ASSIGNATURES)

Gràfic 2.12: Increment del preu de les matrícules successives en el grau (curs 2011-12) Pàg. 45

Gràfic 2.13: Increment del preu de les matrícules successives en el màster (curs 2011-12). Pàg. 46

PREUS PER A ESTUDIANTS NO RESIDENTS A LA UE

PREUS DE L'EXPEDICIÓ DE TÍTOLS

Gràfic 2.14: Preu de l'expedició de títols, en euros (curs 2011-12) Pàg. 47

CAPÍTOL 3

COMPARACIÓ DE PREUS AMB ALTRES SISTEMES UNIVERSITARIS

ELS PREUS PÚBLICS ARREU DEL MÓN

Gràfic 3.1: Preus públics universitaris per curs, en USD PPA (curs 2008-09). Cost dels estudis: diversos models Pàg. 52

Gràfic 3.2: Relació entre preus públics i proporció d'estudiants que reben beques o préstecs públics (curs 2008-09) Pàg. 53

Taula 3.3: Classificació dels països segons preus públics i proporció d'estudiants amb beques o préstecs públics. Pàg. 54

EL MODEL ESPANYOL DE PREUS I BEQUES EN RELACIÓ AMB EL MODEL D'EUROPA OCCIDENTAL

ELS EFECTES DEL PREUS SOBRE L'ACCÉS A LA UNIVERSITAT

Gràfic 3.4: Relació entre la proporció d'estudiants que reben una beca o un préstec i la proporció de joves que accedeixen a estudis superiors (curs 2008-09). Pàg. 56

Gràfic 3.5: Subsidis públics a les famílies i altres entitats privades, com a percentatge de la despesa pública en educació (curs 2008-09). Pàg. 56

L'ESFORÇ DELS PAÏSOS EN ENSENYAMENT SUPERIOR

- Gràfic 3.6:** Percentatge de despesa pública universitària en relació amb el PIB. (1997-2007) Pàg. 557
- Gràfic 3.7:** Percentatge de despesa pública universitària en relació amb el PIB per càpita als països de l'OCDE (1997-2007). Pàg. 58
- Gràfic 3.8:** Variació de la despesa en educació superior i variació de la població en edat universitària als països de l'OCDE (1997-2007) Pàg. 59

CAPÍTOL 4

LA CONTRIBUCIÓ DE L'ESTUDIANT AL FINANÇAMENT DE LA DOCÈNCIA DE LES UNIVERSITATS PÚBLIQUES.

ELS PREUS PÚBLICS DE LES MATRÍCULES UNIVERSITÀRIES ES FIXARAN EN UN MARC MAL DEFINIT

A QUANT PUGEN ELS "COSTES DE PRESTACIÓ DEL SERVICIO"?

ESPANYA: UNA ESTIMACIÓ GLOBAL SITUA EN UN 19,88% LA CONTRIBUCIÓ MITJANA DELS PREUS PÚBLICS AL FINANÇAMENT DE LA DOCÈNCIA UNIVERSITÀRIA A ESPANYA EL CURS 2008-2009

- Taula 4.1** Estimació de la contribució dels preus públics al finançament de l'activitat docent (curs 2008-09). Pàg. 66
- Gràfic 4.2:** Estimació de la contribució dels preus públics al finançament de l'activitat docent (curs 2008-09). Pàg. 67

CATALUNYA: UNA ESTIMACIÓ GLOBAL SITUA EN MÉS D'UN 20 % LA CONTRIBUCIÓ DELS ESTUDIANTS AL FINANÇAMENT DE LA DOCÈNCIA UNIVERSITÀRIA A CATALUNYA EL CURS 2011-12

CAPÍTOL 5

EL NOU SISTEMA DE PREUS PÚBLICS UNIVERSITARIS PER AL CURS 2012-13.

CANVIARÀ SUBSTANCIALMENT L'ESTRUCTURA DE PREUS

NO EXISTEIX UNA EINA PER A CALCULAR EL COST DELS ESTUDIS

CONSEQUÈNCIES PREVISIBLES D'AQUESTA INDEFINICIÓ

ELS PREUS DELS GRAUS EL CURS 2012-13 A CATALUNYA

- Taula 5.1:** Preus dels graus el curs 2012-13 a Catalunya (projeccions). Pàg. 75
- Gràfic 5.2:** Evolució dels preus per curs dels estudis de grau a Catalunya, en euros corrents (projecció per a 2012). Pàg. 76
- Gràfic 5.3:** Evolució dels preus per curs dels estudis de grau a Catalunya, en euros constants (projecció per a 2012). Pàg. 76

ELS PREUS DELS MÀSTERS UNIVERSITARIS EL CURS 2012-13 A CATALUNYA

Taula 5.4: Preus dels màsters que habiliten per a l'exercici de professions regulades el curs 2012-13 a Catalunya (projeccions). Pàg. 77

Taula 5.5: Preus de la resta de màsters universitaris el curs 2012-13 a Catalunya (projeccions). Pàg. 78

Gràfic 5.6: Evolució del interval de preus per curs dels estudis de màster universitari a Catalunya, en euros corrents (projecció per a 2012). Pàg. 78

Gràfic 5.7: Evolució del interval de preus per curs dels estudis de màster universitari a Catalunya, en euros constants (projecció per a 2012). Pàg. 79

ELS PREUS DE LES MATRÍCULES SUCCESSIVES EL CURS 2012-13 A CATALUNYA

A CATALUNYA, L'APLICACIÓ DEL DECRET-LLEI PODRIA FER-SE SENSE MODIFICAR ELS PREUS ACTUALS

